

VIDES AIZSARDZĪBAS UN REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA

**Ziņojums par horizontālo prioritāšu
„Teritorijas līdzsvarota attīstība” un
„Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanu
2007.-2013.gadā**

Rīga, 2014

Saturs

Ievads	3
1. Horizontālo prioritāšu uzraudzība	4
1.1. Teritorijas līdzsvarota attīstība	4
1.2. Rīgas starptautiskā konkurētspēja	5
2. ES fondu ieguldījumi Latvijas teritorijās	12
2.1. Metodoloģija	12
2.2. Kopējais ES fondu finansējums reģionos.....	14
2.3. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” īstenošanai	25
2.3.1. Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” finansējums.....	26
2.3.2. Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” finansējums	31
2.3.3. Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” finansējums	36
2.4. ES fondu ieguldījumi HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai	42
2.4.1. Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” finansējums.....	44
2.4.2. Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” finansējums	45
2.4.3. Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” finansējums	46
2.5. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros	48
2.5.1. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai nacionālas nozīmes attīstības centros	50
2.5.2. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai reģionālas nozīmes attīstības centros	54
2.6. Uzraudzības rādītāju izpilde teritoriālā dalījumā	58
3. Secinājumi	65
3.1. Problēmas HP īstenošanā, īstenošanas uzraudzībā un koordinācijā	68
3.2. Labās prakses piemēri HP īstenošanā	70
3.3. Izaicinājumi HP īstenošanā nākamajā gadā	71

Ievads

Saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumiem Nr.419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu” atbildīgās iestādes funkcijas horizontālo politiku „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” koordinēšanā pilda Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM).

Lai nodrošinātu iepriekš minēto, VARAM Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2007.-2013.gadam (turpmāk – ES fondi) tehniskās palīdzības projekta „Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārziņā esošo Eiropas Savienības fondu aktivitāšu un horizontālo prioritāšu „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” mērķu sasniegšanas vadības funkciju nodrošināšana” ietvaros 2013.gadā ir veikusi šādas aktivitātes:

- ▶ sagatavoja un iesniedza Vadošajai iestādei ziņojumu par horizontālo prioritāšu „Teritorijas līdzsvarota attīstība” (turpmāk – HP TLA) un „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” (turpmāk – HP RSK) mērķiem un sasniegtajiem horizontālajiem rādītājiem 2007.-2012.gadā. Ziņojums publicēts ES fondu uzraudzības komiteju e-portfelī (<http://komitejas.esfondi.lv/AI>);
- ▶ VARAM ES fondu tehniskās palīdzības projekta Nr. VSID/TP/CFLA/11/21 „Atbalsts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārziņā esošo horizontālo prioritāšu mērķu sasniegšanas nodrošināšanai” ietvaros, piesaistot SIA „Ernst&Young Baltic”, veica ES fondu 2007.-2013.gadam ietekmes uz Latvijas teritoriju attīstību izvērtējumu;
- ▶ ņemot vērā, ka teritoriju attīstības plānošanas dokumenti ir priekšnosacījums tādu ieguldījumu, kas ir pārdomāti un iekļaujas pašvaldības kopējā attīstības redzējumā, veikšanai, VARAM nodrošināja vietējo pašvaldību metodisko vadību attīstības programmu izstrādē un investīciju projektu identificēšanā, t.sk.:
 - nodrošināta dalība pašvaldību attīstības programmu vadības grupu sanāsmēs, sabiedriskajās apspriedēs un semināros;
 - sniegti atzinumi par pašvaldību attīstības programmām, pēc pieprasījuma sniegti priekšlikumi/ieteikumi vietējo pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentu pilnveidošanai;
 - veiktas klātienes un neklātienes konsultācijas pašvaldību plānošanas speciālistiem;
 - uzsākts aktualizēt metodiskos ieteikumus „Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī”, t.sk. nozaru politiku vadlīnijas, ņemot vērā nozaru politiku uzstādījumus 2014.-2020.gadam;
 - organizēti reģionālie semināri ar nozaru ministriju līdzdalību par nozaru politiku uzstādījumiem un plānoto atbalstu 2014.-2020.gadā;
 - nodrošināta dalība plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību organizētajos pasākumos, sniedzot prezentācijas par vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentu nozīmi mērķtiecīgai, kompleksai un koordinētai investīciju plānošanai;
- ▶ pilnveidoja un nodrošināja tīmekļa vietnes www.tavavara.lv uzturēšanu, ievietojot tīmekļa vietnē informāciju par labās prakses piemēriem ES fondu apgūvē, pašvaldībās īstenotajiem projektiem, t.sk. ar ES fondu atbalstu u.c. teritoriju attīstībai nozīmīgajiem jautājumiem;
- ▶ nodrošināja dalību atbildīgo institūciju organizētajos semināros, skaidrojot horizontālo prioritāšu nozīmi un sniedzot norādes potenciālajiem projektu pieteikumu iesniedzējiem projektu pieteikumu veidlapas horizontālo prioritāšu sadaļu aizpildīšanai.

Ziņojums sagatavots atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 27.oktobra noteikumu Nr.1238 „Eiropas Savienības fondu ieviešanas uzraudzības un izvērtēšanas kārtība” 9.4.apakšpunktā dotajam uzdevumam un ievērojot Finanšu ministrijas 2012.gada 17.decembra vadlīnijās Nr.10.6 „Vadlīnijas, kas nosaka horizontālo politiku ieviešanas uzraudzības sistēmas darbības pamatprincipus un uzraudzības kārtību 2007.-2013.gada plānošanas periodā” noteikto.

VARAM_HP_ZINO_TLA_RSK_02062014.docx; Ziņojums par horizontālo prioritāšu „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanu 2007.-2013.gadā

Ziņojumā sniegts pārskats par horizontālo prioritāšu uzraudzības rādītāju īstenošanas progresu, ES fondu ieguldījumiem Latvijas teritorijās – plānošanas reģionos (turpmāk – reģions), nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros un pašvaldībās.

Ziņojuma nobeigumā ir sniegti secinājumi par ES fondu ieguldījumiem reģionos, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros kā reģionu attīstības virzītājos, t.sk. salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu 2007.-2012.gadam, tādā veidā atspoguļojot horizontālo prioritāšu ietekmē radīto rezultātu progresu reģionos un attīstības centros 2013.gadā.

1. Horizontālo prioritāšu uzraudzība

1.1. Teritorijas līdzsvarota attīstība

Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013.gada periodam nosaka, ka HP TLA uzraudzībai tiek izmantots šāds uzraudzības rādītājs – **reģionu teritorijas attīstības līmeņa indekss** (turpmāk – TAI) (bāzes vērtība 2005.gadā: Rīgas reģionam – 1,003, Vidzemes reģionam -0,877, Kurzemes reģionam -0,431, Zemgales reģionam -0,590, Latgales reģionam -1,346).

TAI parāda teritoriju atpaliekošu vai apsteidzošu attīstību no vidējā valsts sociālekonomiskās attīstības līmeņa attiecīgajā gadā (vidējais valsts sociālekonomiskās attīstības līmenis vienmēr ir vienāds ar 0). Rezultātā TAI ir strukturāls rādītājs, kas parāda, kuras teritorijas atrodas virs vidējā valsts attīstības līmeņa un kuras zem tā. TAI arī parāda, cik liela ir šo teritoriju attīstības novirze no vidējā valsts līmeņa (var svārstīties no +3 līdz -3), kas raksturo, cik līdzsvarota ir teritorijas attīstība. Jo vairāk TAI vērtības koncentrējas ap nulles vērtību, jo līdzsvarotāka ir teritoriju attīstība.

Reģionu vidū vienīgi Rīgas reģionam raksturīgas pozitīvas TAI vērtības, kamēr pārējo reģionu teritorijas attīstību raksturo dažāda lieluma negatīvas vērtības. Tas izskaidrojams ar Rīgas reģiona pārākumu uz citu reģionu sociālekonomiskās attīstības fona: Rīgas reģions stabili turas virs valsts vidējā attīstības līmeņa, tāpēc Rīgas reģionā TAI vērtības izmaiņas notiek pozitīvo indeksu apgabalā. 2005.gadā Rīgas reģiona TAI bija 1,003, 2013.gadā TAI rādītājs jau bija zemāks nekā 2005.gadā (0,823). Tātad 2013.gadā, salīdzinot 2005.gadu, Rīgas reģiona sociālekonomiskās attīstības līmeņa novirze no valsts vidējā rādītāja ir samazinājusies.

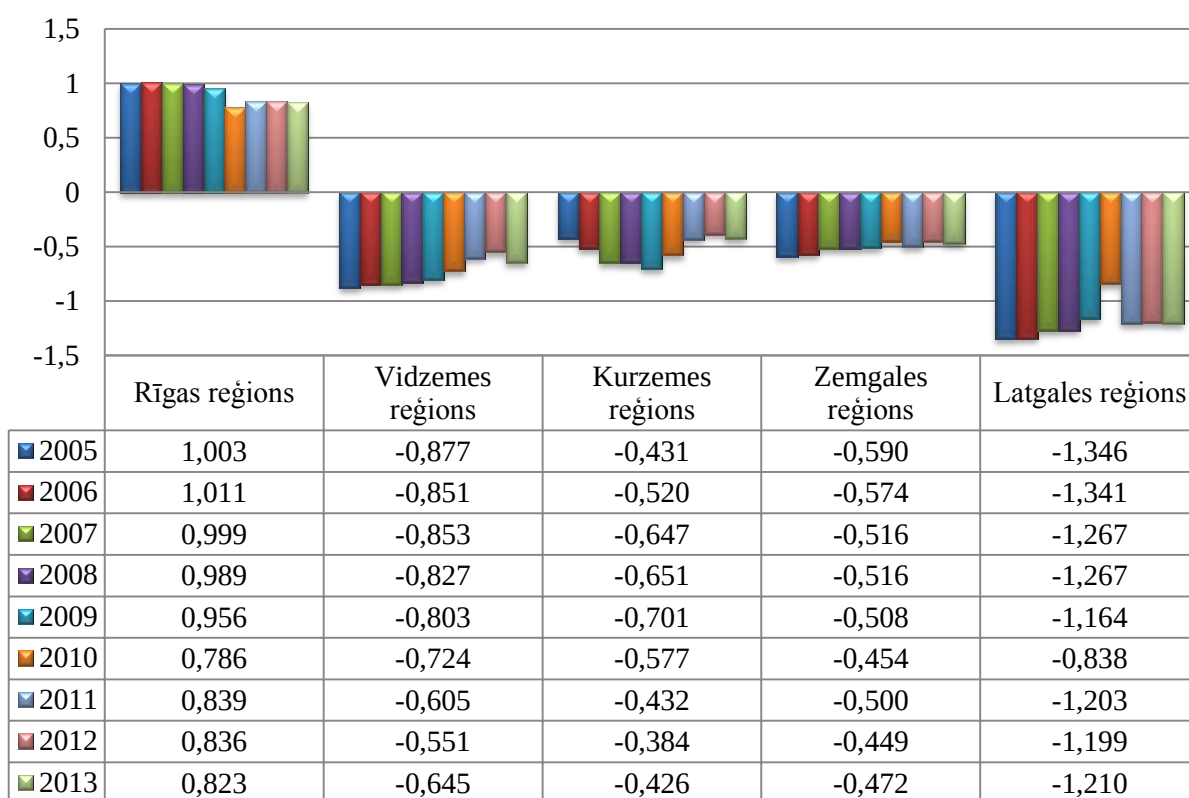
2013.gadā otrs augstākais TAI bija Kurzemes reģionam (-0,426), tam sekoja Zemgales reģions (-0,472) un Vidzemes reģions (-0,645), savukārt zemākais TAI bija Latgales reģionam (-1,210)

Līdz ar to, apskatot TAI vērtības periodā no 2005.-2013.gadam (Attēls Nr. 1), var secināt, ka **būtiskas izmaiņas teritoriju līdzsvarotas attīstības virzienā nav notikušas**, proti, izņemot Rīgas reģionu, visu pārējo reģionu TAI vērtības ir negatīvas, tātad šīs teritorijas ir zem vidējā valsts sociālekonomiskās attīstības līmeņa. Taču ir vērojama pozitīva tendence, ka kopš 2006.gada Rīgas reģiona TAI vērtība samazinās, kas liecina par Rīgas reģiona dominances mazināšanos un ir priekšnoteikums teritorijas līdzsvarotai attīstībai.

Latgales reģions ir nemainīgi palicis pēdējā vietā, savukārt Vidzemes, Zemgales un Kurzemes reģioni gadu griezumā ir uzrādījuši sliktākus vai labākus rezultātus, taču, ja 2012.gadā varēja novērot, ka visu reģionu (izņemot Rīgas reģiona) TAI vērtības uzlabojās, it īpaši Vidzemes un Kurzemes reģionam, sasniedzot augstāko punktu kopš 2005.gada, izņemot Latgales reģionu, kur var novērot būtisku ekonomiskās krīzes ietekmi, tad jau 2013.gadā visu reģionu TAI vērtības ir pasliktinājušās, turklāt Latgales reģionam sasniedzot sliktāko rādītāju kopš 2008.gada, kad reģiona TAI vērtība bija -1,267. Kopumā Rīgas reģiona dominante mazinās visu pārējo reģionu izaugsmes rezultātā, kas liecina par tuvināšanos līdzsvarotai teritoriju attīstībai.

Vienlaicīgi jāatzīmē, ka TAI aprēķinā tiek iekļauti statistikas dati, kas reģionālā dalījumā ir iegūstami tikai ar laika nobīdi – iekšzemes kopprodukts (par 2011.g.), nefinanšu investīcijas, individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits (par 2012.g.). 2011.gadā vēl notika pakāpeniska

ekonomikas atveseļošanās, kas nozīmē, ka TAI, aprēķināts, pēc faktiskajiem 2013.gada datiem varētu liecināt par straujāku reģionu attīstību un nelīdzsvarotas teritorijas attīstības mazināšanos.

Attēls Nr. 1. Reģionu TAI dinamika no 2005.-2013.gadam

1.2. Rīgas starptautiskā konkurētspēja

Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013.gada periodam nosaka, ka HP RSK uzraudzībai tiek izmantots šāds uzraudzības rādītājs – **IKP uz vienu iedzīvotāju Rīgā % pret vidējo IKP uz vienu iedzīvotāju Baltijas jūras reģiona galvaspilsētās** (Kopenhāgena, Stokholma, Helsinki, Viļņa, Tallina) (bāzes vērtība 2004.gadā: 60%)¹.

Lai gan iedzīvotāju skaita ziņā Rīga atpaliek no citām Baltijas jūras reģiona metropolēm (izņemot Tallinu), Rīgā iedzīvotāju blīvums ir salīdzinoši liels (2,6 tūkst. iedzīvotāji uz km² 2012.gada 1.janvārī²). Tajā pašā laikā Helsinkos, Stokholmā, Tallinā un Viļņā iedzīvotāju blīvums ir robežās no 85,5 līdz 323,2 iedzīvotāju uz km² (Kopenhāgenā 4,2 tūkst. iedzīvotāju uz km²), radot priekšnosacījumus Rīgas konkurētspējas paaugstināšanai Baltijas jūras reģiona mērogā. Izvērtējot HP RSK uzraudzības rādītāju – IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes Rīgā % pret vidējo IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes Baltijas jūras reģiona galvaspilsētās – var secināt, ka **Rīga salīdzinājumā ar bāzes gadu ir uzrādījusi izaugsmi no 60% 2004.gadā līdz 66% 2011.gadā** (Tabula Nr. 1 un Attēls Nr. 2). Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, rādītājs ir uzrādījis pieaugumu (2010.gadā – 64%). Tam par pamatu ir ekonomiskās krīzes pārvarēšana – pēc Eurostat datiem 2010.gadā Latvijas iekšzemes kopprodukta kritums pret iepriekšējo gadu sastādīja

¹ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, sagatavojot ikgadējo ziņojumu par horizontālo prioritāšu „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanu, ir secinājusi, ka rādītāja optimālai ikgadējai uzraudzībai, ir nepieciešams izmantot Eurostat datus NUTS 3 reģionu (ietilpst attiecīgās valstu galvaspilsētas) iedalījumā. Tā rezultātā rādītāja sākotnējā vērtība jeb bāzes vērtība ir noteikta 60%.

² Eurostat dati.

tikai mīnus 0,9%, savukārt 2009.gadā – tas bija mīnus 17,7%. Apskatot pārējo Baltijas jūras reģiona galvaspilsētu rādītājus, var secināt, ka arī Tallinā un Viļņā ir novērojams pieaugums (Tallinā no 66% 2004.gadā līdz 75% 2011.gadā, Viļņā no 55% 2004.gadā līdz 68% 2011.gadā). Savukārt Kopenhāgenā, Helsinkos un Stokholmā var novērot rādītāja samazinājumu, 2011.gada rādītāju salīdzinot ar 2004.gada. Tas nozīmē, ka Baltijas valstu galvaspilsētu Rīgas, Tallinas, Viļņas kopējā ietekme ir palielinājusies Baltijas jūras reģionā.

Tabula Nr. 1
IKP uz vienu iedzīvotāju pēc PPS, euro un % pret vidējo IKP uz vienu iedzīvotāju pēc PPS Baltijas jūras reģionā

Galvaspilsēta	NUTS 3 reģions	2004		2011	
		IKP uz vienu iedz. pēc PPS	IKP uz vienu iedz., % no Baltijas reģiona galvaspilsētu vidējā	IKP uz vienu iedz. pēc PPS	IKP uz vienu iedz., % no Baltijas reģiona galvaspilsētu vidējā
Kopenhāgena	Byen København	37 800	128	44 800	126
Tallina	Põhja-Eesti	19 500	66	26 600	75
Rīga	Riga	17 300	60	23 700	66
Viļņa	Vilniaus apskritis	16 200	55	24 100	68
Helsinki	Helsinki-Uusimaa	33 200	112	38 300	107
Stokholma	Stockholms län	37 600	127	43 300	121
	Kopā	29 593	100	35 656	100

Datu avots: VARAM aprēķins, izmantojot Eurostat datus

Jāatzīmē, ka salīdzinoša statistika pilsētu iedalījumā Eiropas mērogā ir ierobežoti pieejama – autoritatīvākais avots ir *Eurostat* pārraudzītais *Urban audit* apsekojums, taču dati šī apsekojuma ietvaros tiek ievākti periodiski (pēdējais apsekojums veikts 2009.gadā) un to publicēšanas laikā ir novecojuši vai nepilnīgi, radot tikai vispārīgu ieskatu pilsētu attīstības tendencēs. Līdz ar to uzraudzības vajadzībām tika izmantota statistika par tiem NUTS 3 reģioniem, kuros iekļaujas Baltijas jūras reģiona galvaspilsētas, šādā iedalījumā statistiku *Eurostat* nodrošina katru gadu un šis ir optimāls tuvināts vērtējums. *Eurostat* reģionu tipoloģiju³ ietvaros ir izstrādājusi arī „metro reģionu” tipoloģiju⁴, atsevišķi izdalot galvaspilsētas reģionus. Metodoloģija balstās uz tā NUTS 3 reģiona izmantošanu, kurā atrodas attiecīgā pilsēta, taču iekļaujot pieguļošos NUTS 3 reģionus, ja tajos iestiepjas pilsētas aglomerācija. Rīgas galvaspilsētas reģions pēc šādas metodikas iekļauj Rīgas un Pierīgas statistiskos reģionus. Tomēr, analizējot iekšzemes kopprodukta rādītāju uz vienu iedzīvotāju, Rīgas galvaspilsētas reģiona rādītājs ir ievērojami zemāks, salīdzinot ar Rīgas kā atsevišķa statistiskā reģiona rādītāju (pēc *Eurostat* datiem par 2009.g. IKP uz vienu iedzīvotāju pēc PPS atšķirība bija 1,3 reizes). Tādejādi to ir problemātiski izmantot Rīgas kā galvaspilsētas uzraudzībai.

³ Reģionu tipoloģiju pārskats pieejams Eurostat oficiālajā tīmekļa vietnē (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Regional_typologies_overview)

⁴ Metro reģionu tipoloģijas apraksts ir pieejams Eurostat oficiālajā tīmekļa vietnē (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/metropolitan_regions)

Lai gan Rīga, vērtējot pēc IKP, atpaliek savā attīstībā no pārējām Baltijas jūras reģiona galvaspilsētām, tomēr, izmantojot savu potenciālu un ģeogrāfisko atrašanās vietu, izaugsmes ziņā tā ir uzrādījusi līderību Baltijas jūras reģionā vairākās atsevišķās jomās. Piemēram, Rīgas ostā 2012.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, ir bijis straujākais pasažieru skaita apgrozījuma pieaugums starp pārējām Baltijas jūras reģiona galvaspilsētām (Tabula Nr. 2). Jāizceļ, ka kravu apgrozības ziņā Rīga ir līdere izaugsmē ne tikai pēc relatīviem rādītājiem, bet arī pēc pārkrauto kravu apjoma pēc *Eurostat* datiem Rīgas osta bija otrajā vietā pēc pārkrauto kravu apjoma tonnās starp Baltijas jūras reģiona ostām (Attēls Nr. 3).

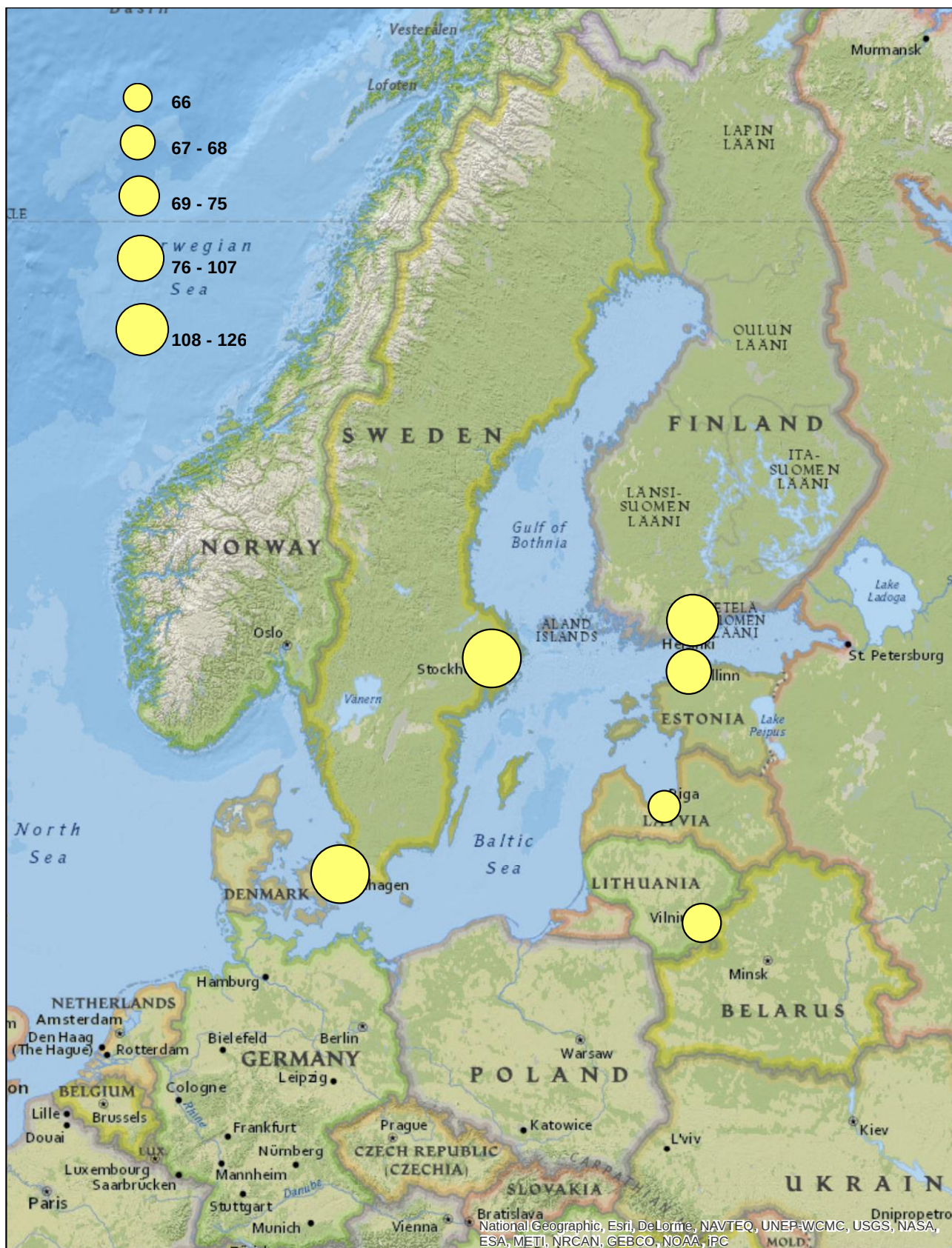
Tabula Nr. 2

Pasažieru apgrozība Baltijas jūras reģiona galvaspilsētu ostās (iebraukušie un izbraukušie), tūkstošos

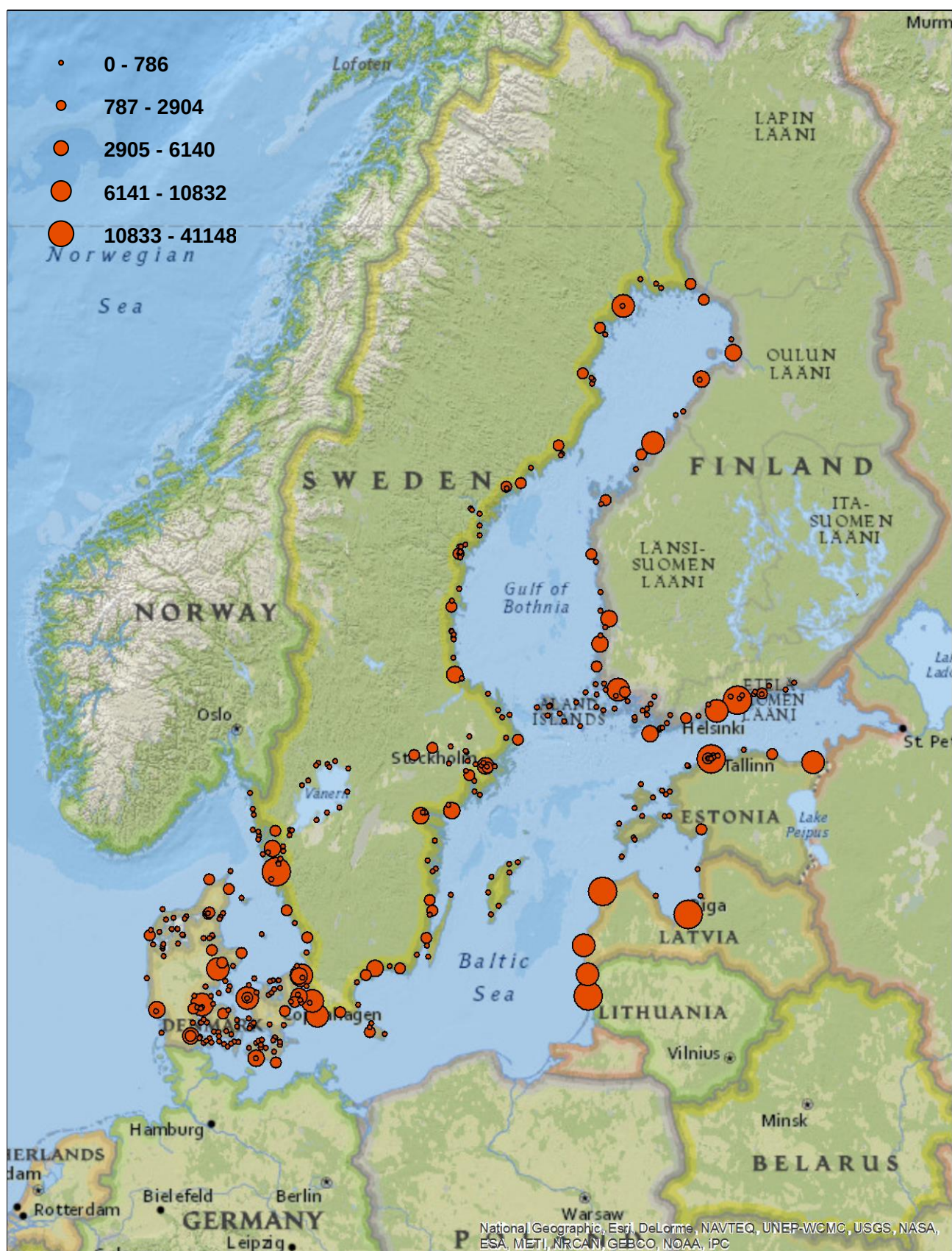
Galvaspilsēta	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Pieaugums reizēs 2012/2006
Kopenhāgena	1 093	1 161	1 151	1 184	1 089	1 159	1 115	1,02
Tallina	6 447	6 22	6 87	6 841	7 523	8 043	8 417	1,31
Rīga	165	311	403	553	647	713	732	4,44
Helsinki	8 548	8 561	8 976	9 085	9 849	10 326	10 637	1,24
Stokholma	8 054	8 127	8 677	9 089	9 147	9 184	9 108	1,13

Datu avots: Eurostat

Lai gan Rīgas lidosta līdzīgi kā Rīgas osta nevar konkurēt ar pārējām Baltijas jūras valstu galvaspilsētu lielākajām lidostām (izņemot Viļņu un Tallinu) pasažieru skaita apgrozībā, Rīgas lidosta tomēr ir līdere pasažieru skaita pieauguma ziņā (Tabula Nr. 3). 2012.gadā gan novērojama tendence, ka Rīgas lidostā atšķirībā no pārējo Baltijas jūras reģionu galvaspilsētu lidostām apkalpoto pasažieru skaits samazinās. Pēc *Eurostat* datiem 2012.gadā Rīgas lidostā ir apkalpots par 343 tūkst. pasažieriem mazāk nekā 2011.gadā.

Attēls Nr. 2. IKP uz vienu iedzīvotāju pēc PPS, % pret vidējo IKP uz vienu iedzīvotāju pēc PPS Baltijas jūras reģionā, 2011.g. Avots: VARAM aprēķins, izmantojot Eurostat datus; VARAM veidota karte, izmantojot National Geographic un GISCO-Eurostat datus

Attēls Nr. 3. Kravu apgrozība Baltijas jūras reģiona ostās (ienākošās un izejošās) 2012.g., tūkstošos tonnu.
 Avots: VARAM aprēķins, izmantojot Eurostat datus; VARAM veidota karte, izmantojot National Geographic
 un GISCO-Eurostat datus

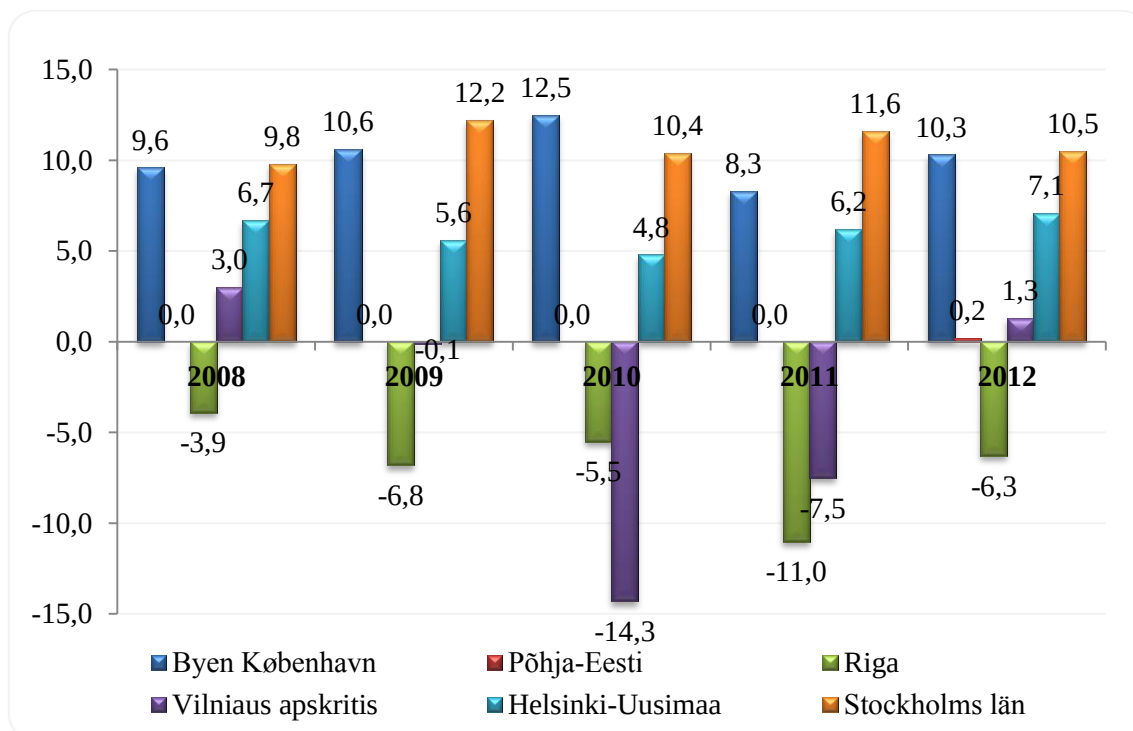
Tabula Nr. 3

Pasažieru apgrozība Baltijas jūras reģiona galvaspilsētu lidostās (iebraukušie un izbraukušie), tūkstošos

Galvaspilsēta/ lidosta	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Pieaugums reizēs 2012/2006
København/ Kastrup Airport	20 694	21 293	21 687	19 605	21 386	22 607	23 222	1,12
Lennart Meri Tallinn Airport	1 533	1 723	1 804	1 341	1 381	1 908	2 202	1,44
Rīga Airport	2 488	3 156	3 687	4 063	4 656	5 098	4 755	1,91
Vilnius Airport	1 447	1 714	2 042	1 306	1 370	1 709	2 206	1,53
Helsinki/Vantaa Airport	12 142	13 145	13 435	12 602	12 861	14 871	14 851	1,22
Stockholm/ Arlanda Airport	17 539	17 904	18 126	16 058	16 957	19 059	19 686	1,12

Datu avots: Eurostat

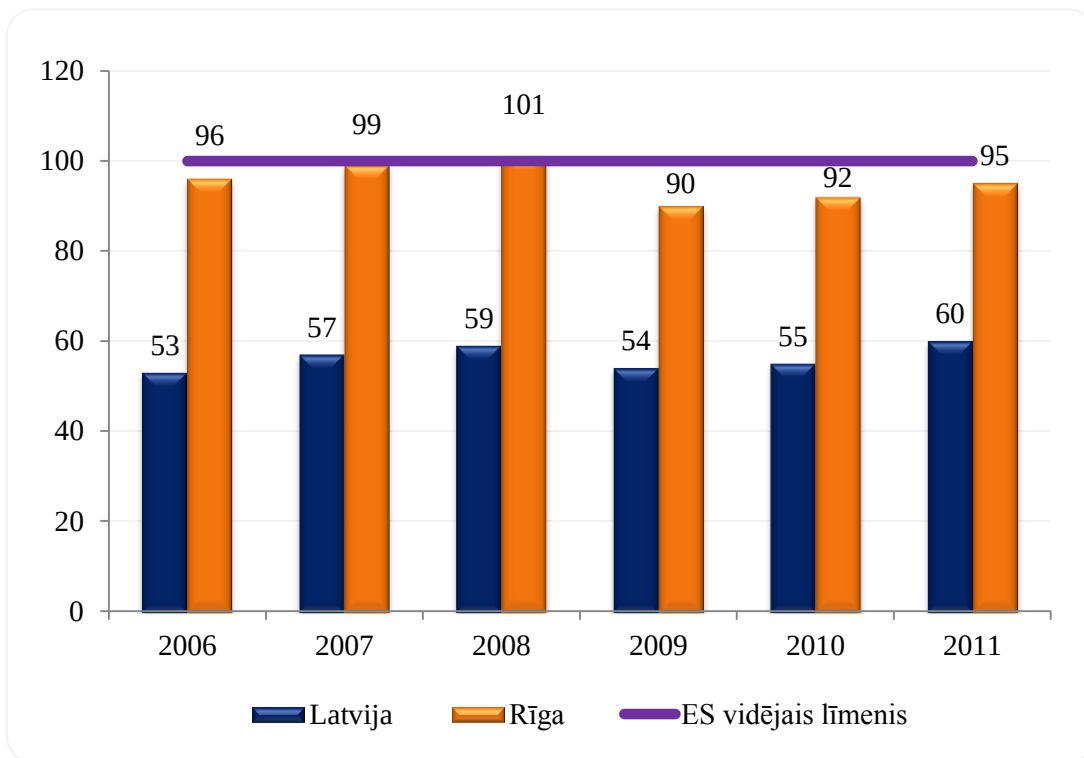
Savukārt, skatoties no Rīgas pilsētas pievilcības aspekta, Rīgas pilsētā kopš 2008.gada katru gadu ir novērojams iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas negatīvs saldo, kas liecina, ka katru gadu Rīgas pilsētu pamet vairāk iedzīvotāju, nekā tajā apmetas uz dzīvi (Attēls Nr. 4). Šāda situācija ir novērojama vēl tikai Viļņas pilsētā.

Attēls Nr. 4. Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas saldo uz 1000 iedz.

Datu avots: Eurostat

Taču Rīgas pilsētā ir visi priekšnosacījumi pievilcīgai dzīves videi un ekonomiskajai attīstībai, jo, piemēram, vērtējot pēc IKP uz 1 iedzīvotāju pēc PPS % no ES 28 valstu līmeņa, atšķirībā no Latvijas kopumā Rīga stabili ir pietuvojusies un gandrīz sasniegusi vidējo attīstības līmeni Eiropas Savienībā (Attēls Nr. 5).

Attēls Nr. 5. IKP uz 1 iedz. pēc PPS % no ES-28 valstu līmeņa.

Datu avots: Eurostat

2. ES fondu ieguldījumi Latvijas teritorijās

2.1. Metodoloģija

Kā ES fondu ieguldījumi šajā ziņojumā apskatīti no 2007.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim veiktie maksājumi⁵. Šāds rādītājs teritorijas attīstības kontekstā ir būtiskāks par apstiprināto projektu vai noslēgto līgumu kopsummām, jo sniedz informāciju par finansējumu, kas apskatītājā periodā faktiski nonācis konkrētās teritorijās. Ziņojumā nav iekļauta informācija par tehniskās palīdzības finansējumu⁶.

Lai sniegtu objektīvu informāciju par ES fondu ieguldījumiem Latvijas reģionos, ES fondu aktivitātes/apakšaktivitātes (turpmāk – aktivitātes) **tika sadalītas pēc to ietekmes mēroga aktivitātēs ar nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi** (Pielikums Nr. 1). Ziņojumā apskatīti ES fondu ieguldījumi aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi.

Lai noteiktu aktivitāšu sadalījumu pa ietekmes līmeņiem, galvenokārt tika vērtēts aktivitātes ieviešanas nosacījumos paredzēto un faktisko finansējuma saņēmēju darbības mērogs, ievērojot, ka reģionālai attīstībai ir būtiski tikai tādi ieguldījumi, kam ir reģionāls un/vai vietējs mērogs. Vienlaikus tika ņemti vērā arī tādi aspekti kā darbības programmu papildinājumos noteikto aktivitātes īstenošanas rezultātu teritoriālais mērogs un apstiprinātajos projektu pieteikumos norādītā projekta īstenošanas teritorija.

Atšķirībā no iepriekšējo gadu ziņojumiem, šajā ziņojumā, gadījumos, kad projekts īstenots vairākās teritorijās projektam noteikts augstāks ietekmes līmenis, piem., ja projekts īstenots divās pašvaldībās viena reģiona ietvaros, tad projektam noteikta reģionāla līmeņa ietekme, savukārt ja projekts īstenots vairākās pašvaldībās divu vai vairāku reģionu ietvaros, tad projektam noteikta nacionāla līmeņa ietekme.

Aktivitātes ar **reģionālu ietekmi** sniedz atbalstu augstākās, profesionālās izglītības un iekļaujošas izglītības veicināšanai, sociālās aprūpes infrastruktūras un pakalpojumu attīstībai reģionos, zinātnes un pētniecības, kā arī tehnoloģiju attīstībai, augstākās, profesionālās un speciālās izglītības infrastruktūras attīstībai, veselības aprūpes infrastruktūras attīstībai, valsts līdžības autoceļu maršrutu sakārtošanai, mazo ostu infrastruktūras uzlabošanai, atkritumu apsaimniekošanas attīstībai, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšanai, plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšanai, nevalstisko organizāciju administratīvās kapacitātes stiprināšanai, valsts nozīmes pieminekļu saglabāšanai, plūdu draudu risku novēršanai, tranzītielu sakārtošanai pilsētu teritorijās, kā arī ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstībai.

Aktivitātes ar **vietēju ietekmi** atbalsta nevalstisko organizāciju un vietējo pašvaldību administratīvās kapacitātes stiprināšanu, speciālistu piesaisti plānošanas reģionos un vietējās pašvaldībās, kā arī komersantu organizētas apmācības un augstas kvalifikācijas darbinieku piesaisti uzņēmumos, jaunu produktu, tehnoloģiju un produkcijas ar augstu pievienoto vērtību izstrādi, mārketinga aktivitātes ārējo tirgu apgūšanai, kā arī mikro, mazo un vidējo komersantu

⁵ Dati ģenerēti no ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēmas uz 11.02.2014. Maksājuma pieprasījuma metrika „MP veiktais maksājums, EUR”. Laukā „MP veiktais maksājums” norādīto finansējumu veidu: ES fondu finansējums; attiecināmais valsts un pašvaldību budžeta finansējums; valsts budžeta dotācija pašvaldībām; cits attiecināmais publiskais finansējums un attiecināmais privātais finansējums.

⁶ Aktivitātes ar tehniskās palīdzības finansējumu - 1.6.1.1., 2.4.1.1., 3.7.1.1. un 3.8.1.1.

attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās, pirmsskolas un vidējās izglītības infrastruktūras attīstību, satiksmes drošības, ūdenssaimniecības un siltumapgādes infrastruktūras attīstību, ēku siltināšanu un atjaunojamo energoresursu izmantošanu koģenerācijas elektrostaciju attīstībai, publisko transportu ārpus Rīgas, velotūrisma produktu attīstību, tranzītielu sakārtošanu, vispārējās izglītības iestāžu tīkla optimizāciju un informatizāciju, kā arī kultūras mantojuma saglabāšanu.

Ziņojumā apskatīti šādi ES fondu ieguldījumu rādītāji:

- ▶ **reģionā īstenotajiem projektiem izmaksātais finansējums un reģionā īstenoto projektu skaits**, kuru ietvaros tiek veikti maksājumi, kas raksturo reģiona attīstībā ieguldītā finansējuma apjomu un finansējuma apguves progresu pa reģioniem aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, un atsevišķi aktivitāšu tikai ar vietēja līmeņa ietekmi dalījumā;
- ▶ **reģiona piesaistītais finansējums aktivitāšu dalījumā pa atbalsta jomām**⁷, kas atspoguļo reģionu nepieciešamību jeb pieprasījumu pēc finansējuma rakstura, kā arī ļauj spriest par piesaistītā finansējuma atbilstību reģiona vajadzībām un potenciālam aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi dalījumā;
- ▶ **reģionā īstenoto projektu finansējums uz vienu iedzīvotāju**, kas objektīvāk raksturo reģiona attīstībā ieguldīto finansējuma apjomu, ņemot vērā, ka iedzīvotāju sadalījums Latvijas reģionos ir nevienmērīgs (Rīgas reģionā dzīvo 50,1% valsts iedzīvotāju)⁸ aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, un atsevišķi aktivitāšu tikai ar vietēja līmeņa ietekmi dalījumā.

ES fondu ieguldījumi apskatīti kopumā un darbības programmu dalījumā:

- ▶ aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi – 9 nacionālas nozīmes attīstības centru un 21 reģionālas nozīmes attīstības centra dalījumā un vietējo pašvaldību dalījumā;
- ▶ ziņojuma 2.3. un 2.4.nodaļas ietvaros tiek apskatītas tikai tās aktivitātes, kurām saskaņā ar Darbības programmām, Darbības programmu papildinājumiem (turpmāk – DPP) un Ministru kabineta noteikumiem par aktivitātes īstenošanu ir noteikta ietekme uz HP TLA un HP RSK.

ES fondu ieguldījumi teritorijās analizēti **kontekstā ar attiecīgo teritoriju sociālekonomisko attīstību raksturojošo rādītāju** – teritorijas attīstības līmeņa izmaiņu indeksu (turpmāk – TALI)⁹. TALI tiek aprēķināts, izmantojot tādus rādītājus kā: bezdarba līmenis, IKP, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs, nefinanšu investīcijas, demogrāfiskās slodzes līmenis, individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits, iedzīvotāju blīvums, iedzīvotāju skaita izmaiņas reģionālā līmenī un bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs, demogrāfiskās slodzes līmenis, iedzīvotāju skaita izmaiņas vietējā līmenī. Atšķirībā no iepriekš apskatītā TAI, kas ir strukturāls rādītājs un tā izmaiņas ietekmē sociālekonomiskās vides izmaiņas vairāku gadu garumā, TALI jeb teritorijas attīstības ķēdes indekss reaģē uz īgādējām ekonomiskās attīstības izmaiņām. TALI parāda teritoriju atpaliekošu vai apsteidzošu attīstību no vidējā valsts

⁷ Atbalsta jomas ir noteiktas, ES fondu aktivitātes grupējot pēc ieguldījumu veida, kā arī balstoties uz Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam noteiktajām atbalsta jomām (Pielikums Nr. 2).

⁸ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 2013.gada 1.janvāri.

⁹ Vairāk par TALI jeb ķēdes indeksu metodiku - O.Krastiņš, E.Vanags, I.Vanags, E.Valodiņš, A.Zaķe, V.Locāne „Latvijas dažādība skaitļos un vīzijās”, Rīga, Centrālā statistikas pārvalde, 2009.

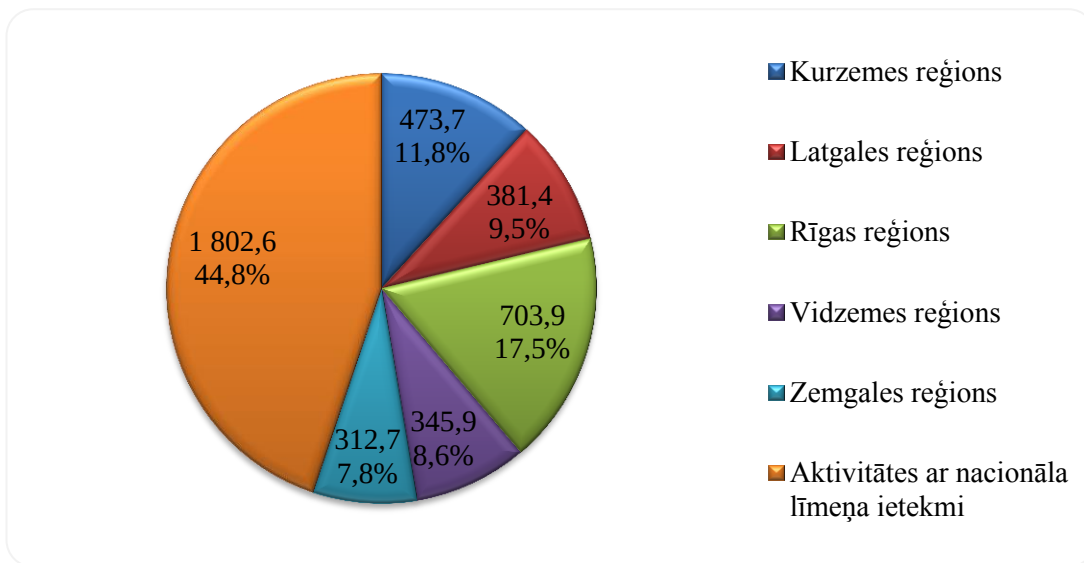
sociālekonomiskās attīstības līmeņa iepriekšējā gadā. Tādā veidā tiek ievērtēts arī attīstības temps, pirmkārt, viena gada ietvaros, otrkārt, nevis katrai teritorijai atsevišķi, bet katrai teritorijai attiecībā pret iepriekšējo gadu vidējiem rādītājiem valstī.

Ziņojumā arī tiek norādīts, ja konstatētas būtiskas atšķirības no iepriekšējā pārskata perioda (2007.-2012.gads) secinājumiem.

2.2. Kopējais ES fondu finansējums reģionos

Izmaksātais ES fondu ieguldījumu apjoms sasniedz 4 020,2 milj. euro, no kuriem vairāk nekā pusi (2 217,6 milj. euro jeb 55,2%) veido finansējums, kas izmaksāts aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi (Attēls Nr. 6). Salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu finansējums aktivitātēm ar reģionālu un vietēju ietekmi ir samazinājies par 0,8%, tas skaidrojams ar to, ka šajā ziņojumā tiek pielietota atšķirīga metodoloģija, kā rezultātā pieaudzis izmaksātais finansējums aktivitātēm ar nacionāla līmeņa ietekmi (sīkāk nodaļā „Metodoloģija”).

Lielāko finansējuma apjomu piesaistījis Rīgas reģions – 703,9 milj. euro, tam seko Kurzemes reģions – 473,7 milj. euro, Latgales reģions – 381,4 milj. euro, Vidzemes reģions – 345,9 milj. euro un Zemgales reģions, kas piesaistījis 312,7 milj. euro lielu finansējumu.

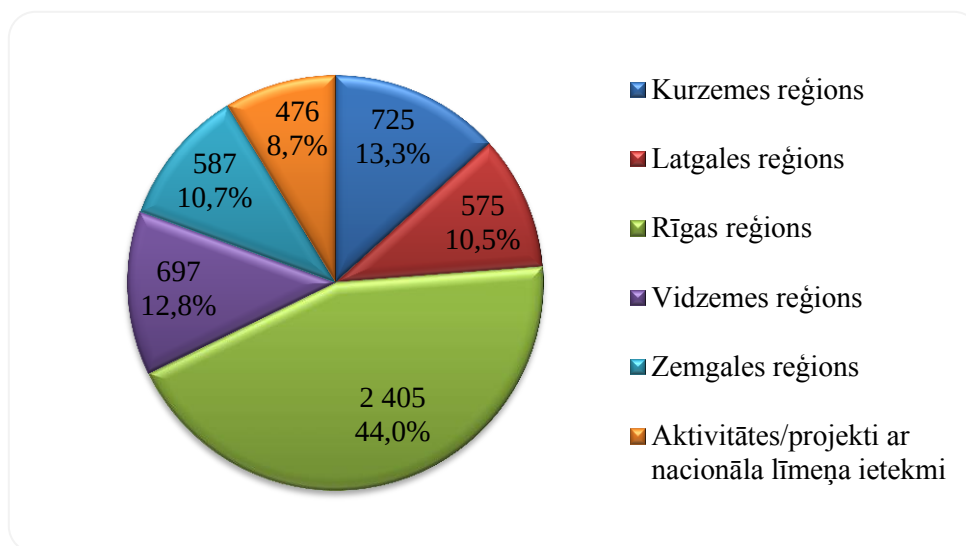

Attēls Nr. 6. ES fondu ieguldījumi, milj. euro un %

Pārskata periodā īstenoti 5 465 projekti, t.sk. 476 jeb 8,7% ar nacionāla līmeņa ietekmi. Aplūkojot projektu sadalījumu pa reģioniem, redzams, ka 44,0% projektu īstenoti Rīgas reģionā. Kurzemes reģionā īstenoti 13,3%, Vidzemes reģionā – 12,8%, Zemgales un Latgales reģionā attiecīgi – 10,7% un 10,5% (Attēls Nr. 7). Aktivitāšu ar nacionāla līmeņa ietekmi ietvaros lielākais finansējums izmaksāts projektiem, kas īstenoti transporta infrastruktūras, uzņēmējdarbības veikšanas, kā arī nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā.

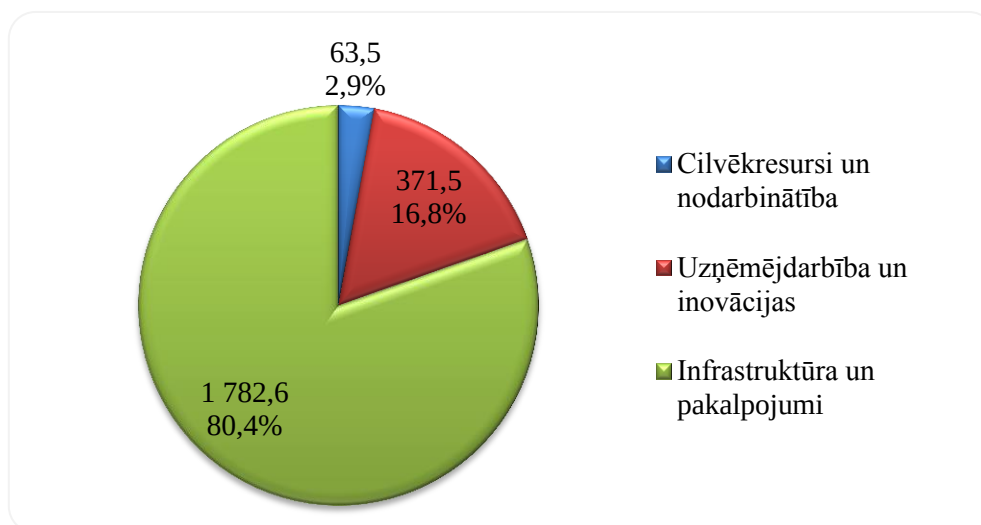
Izvērtējot aktivitāšu ar nacionāla līmeņa ietekmi ieguldījumu vietas, tiek secināts, ka lielāko īpatsvaru veido ES fondu ieguldījumi, kas veikti visos reģionos („Visa Latvija”) – 897,8 milj. euro jeb 49,8% no kopējā izmaksātā finansējuma apjoma aktivitātēm ar nacionāla līmeņa ietekmi (1 802,6 milj. euro). Rīgas reģionam piesaistīti 559,2 milj. euro jeb 31,0% (t.sk. 23,2% no maksājumiem veikti Rīgā), kam seko Kurzemes reģions ar piesaistīto finansējumu 155,4 milj. euro apmērā jeb 8,6%, Zemgales reģions – 111,1 milj. euro jeb 6,2%, Latgales reģions – 58,4 milj. euro jeb 3,2% un Vidzemes reģions – 20,7 milj. euro jeb 1,1% apmērā. Šāds finansējuma

sadalījums ir skaidrojams ar valsts pārvaldes iestāžu, uzņēmumu un uzņēmējdarbību atbalstošo organizāciju koncentrāciju Rīgā.

Attēls Nr. 7. ES fondu projekti, kuros veikti maksājumi, skaits un %

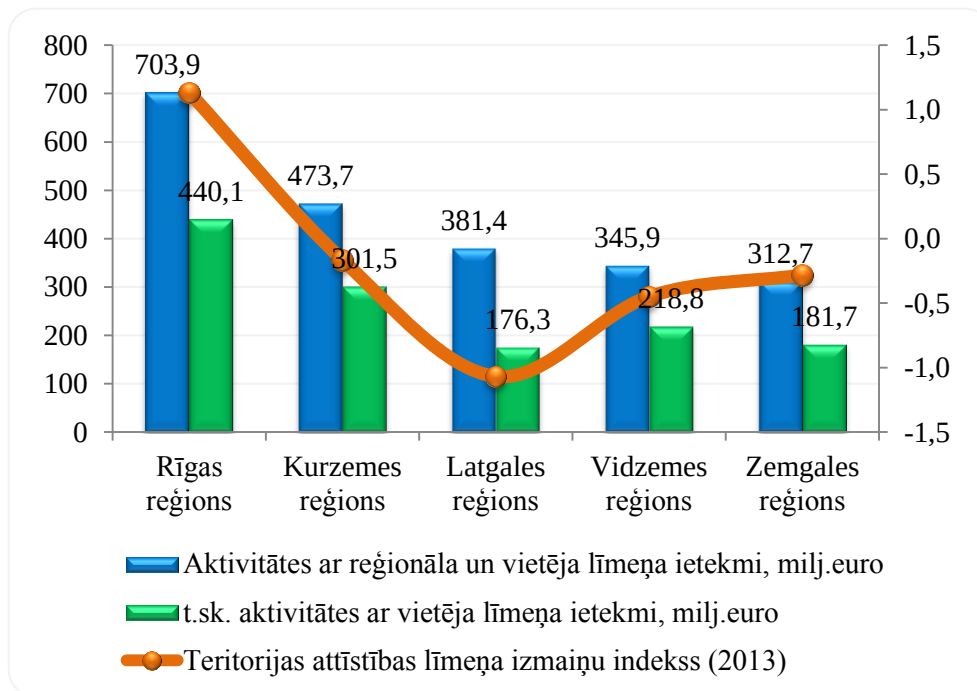
Ievērojamu īpatsvaru (80,4%) ziņojumā apskatīto ieguldījumu, aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ietvaros veikto maksājumu, veido darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi” (Attēls Nr. 8). Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” īpatsvars ir nedaudz samazinājies no 80,8% līdz 80,4%, savukārt darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” īpatsvars ir pieaudzis no 16,5% līdz 16,8%, bet darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” īpatsvars ir pieaudzis no 2,7% līdz 2,9%.

Attēls Nr. 8. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi pa darbības programmām, milj. euro un %

Trešo daļu jeb 31,7% no kopējā ES fondu finansējuma, apskatot aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, ir piesaistījis Rīgas reģions, kam seko Kurzemes reģions ar 21,4%, Latgales reģions ar 17,2%, Vidzemes reģions ar 15,6% un Zemgales reģions ar 14,1% finansējuma. Rīgas reģiona saņemtais finansējums ir 2 reizes lielāks par Zemgales, Vidzemes un

Latgales reģiona saņemto finansējumu (Attēls Nr. 9), savukārt Kurzemes reģiona saņemtais finansējums ir 1,5 reizes mazāks nekā Rīgas reģiona saņemtais finansējums.

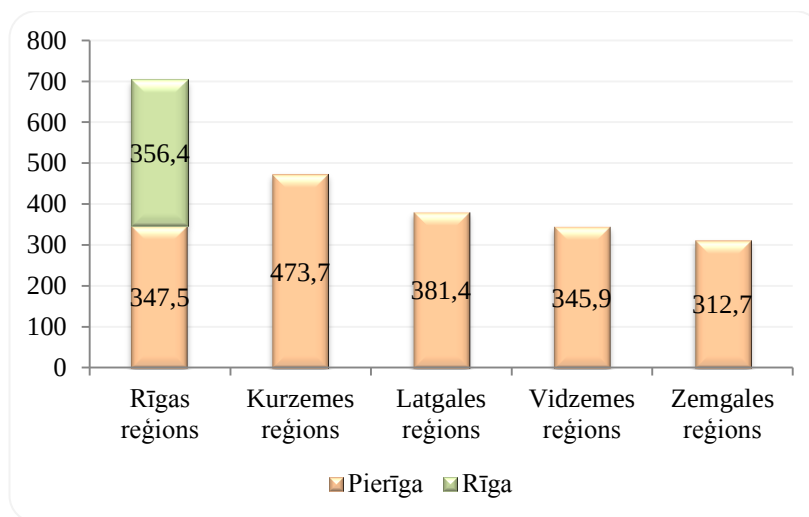
Attēls Nr. 9. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi reģionos

Salīdzinot ar iepriekšējā pārskata periodu, būtiskas izmaiņas nav notikušas un otrs lielākais finansējums izmaksāts Kurzemes reģionam, Latgale – reģions ar mazāko TALI un IKP uz iedzīvotāju – saņēmis trešo lielāko finansējuma apjomu aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi. Iepriekšējā pārskata periodā Latgales reģions saņēma 17,5% finansējuma, kas nozīmē, ka finansējuma īpatsvars ir samazinājies par 0,3%, Kurzemes reģionam, salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, finansējuma īpatsvars ir samazinājies par 0,1%, Zemgales reģionam samazinājums ir par 1,1%, turpretim Rīgas reģionam ir vērojams pieaugums par 1,7%, savukārt Vidzemes reģionam finansējuma īpatsvars samazinājies par 0,2%.

Lai arī trešo daļu jeb 31,7% no kopējā ES fondu finansējuma, apskatot aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, ir piesaistījis Rīgas reģions, 50,6% no šī finansējuma piesaistījusi Rīgas pilsēta, līdz ar to ieguldījumi pārejās reģiona pašvaldībās ir 347,5 milj. euro apmērā un tas starp reģioniem ir trešais lielākais finansējums. Līdz ar to, apskatot izmaksāto finansējumu aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi statistisko reģionu ietvaros¹⁰ (Rīga, Pierīgas reģions, Zemgales reģions, Vidzemes reģions, Latgales reģions un Kurzemes reģions), var secināt, ka lielāko finansējuma apmēru ir piesaistījis Kurzemes reģions (Attēls Nr. 10).

Apskatot **aktivitāšu finansējumu uz vienu iedzīvotāju reģionos**, redzams, ka lielāko finansējuma apjomu uz vienu iedzīvotāju aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi tāpat kā iepriekšējā periodā piesaistījis Kurzemes reģions – 1 665,7 euro, savukārt mazāko – Rīgas reģions – 644,4 euro (Attēls Nr. 11). Vidzemes reģions, kas ir pēc iedzīvotāju skaita mazākais reģions, uz vienu iedzīvotāju ir saņēmis 1 570,1 euro, bet Zemgales un Latgales reģioni ir saņēmuši attiecīgi 1 175,7 euro un 1 202,4 euro uz vienu iedzīvotāju.

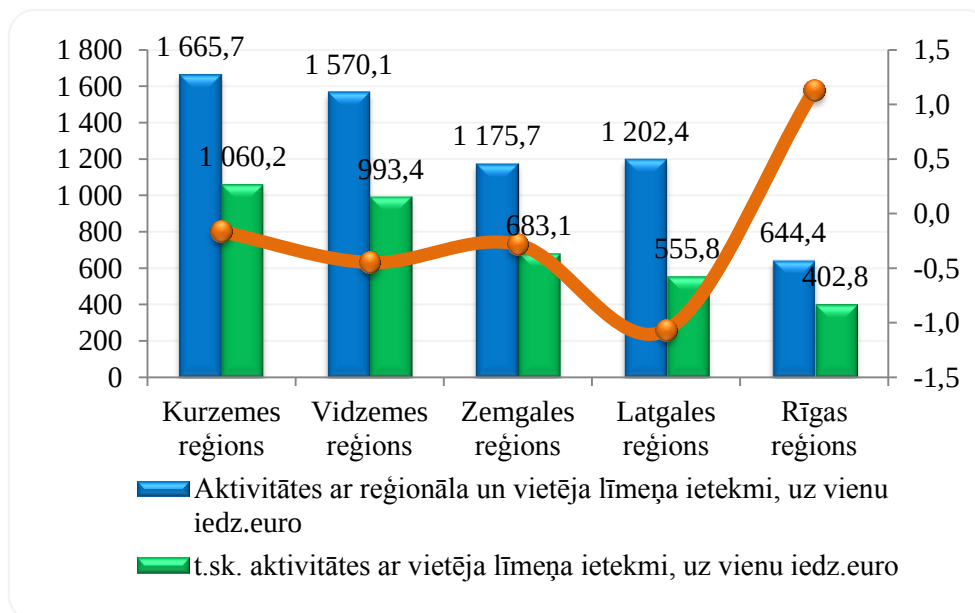
¹⁰ Par statistiskajiem reģioniem: <http://www.csb.gov.lv/en/node/28607>

Attēls Nr. 10. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi statistiskajos reģionos, milj. euro

Latgales reģiona saņemtais finansējums uz vienu iedzīvotāju ir 1,9 reizes lielāks par Rīgas reģiona saņemto finansējumu uz vienu iedzīvotāju aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, savukārt Kurzemes reģionā uz vienu iedzīvotāju izmaksāts pat 2,6 reizes lielāks finansējums par Rīgas reģiona saņemto. Vidējais aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ietvaros izmaksātais finansējums uz vienu iedzīvotāju Latvijā ir 1 251,7 euro.

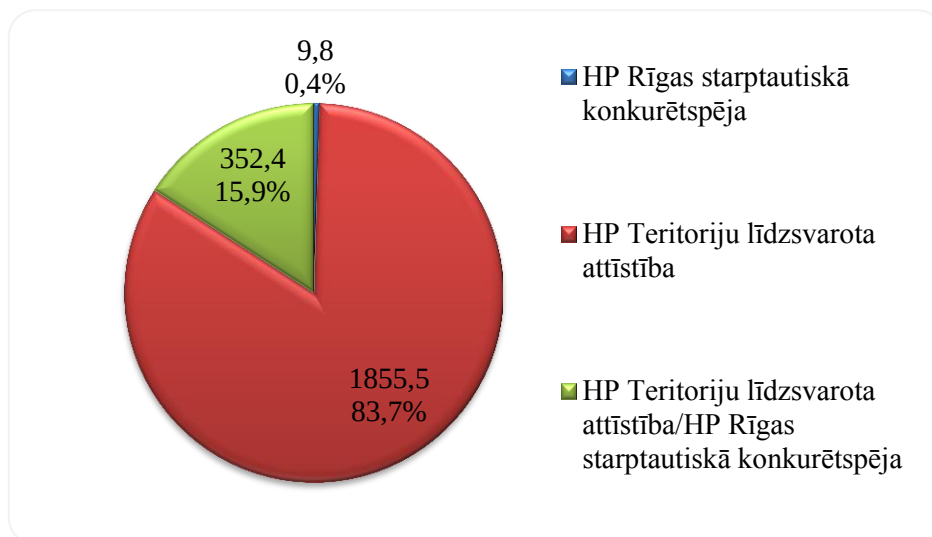
Apskatot aktivitāšu finansējumu uz vienu iedzīvotāju reģionos, var secināt, ka reģioni ar zemāku TALI un IKP uz vienu iedzīvotāju salīdzinājumā ar Rīgas reģionu ir piesaistījuši lielāku finansējumu, tas skaidrojams ar lielo iedzīvotāju skaita īpatsvaru Rīgas reģionā, jāatzīmē, ka iedzīvotāju skaits Rīgas pilsētā ir 701 185 un Pierīgā – 391 257.¹¹

Attēls Nr. 11. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi uz vienu iedzīvotāju reģionos

¹¹ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 2014.gada 1.janvāri.

No kopējā izmaksātā ES fondu finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi (2 217,6 milj. euro) HP TLA ietekmējošās aktivitātes (Pielikums Nr. 1) veido 1 855,5 milj. euro jeb 83,7% finansējuma, HP RSK ietekmējošās aktivitātes veido 9,8 milj. euro lielu finansējuma apjomu jeb 0,4%, savukārt aktivitātēm, kam ir noteikta ietekme uz abām HP, izmaksātais finansējums veido 352,4 milj. euro jeb 15,9% lielu īpatsvaru (Attēls Nr. 12).

Attēls Nr. 12. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi pēc ietekmes uz horizontālajām prioritātēm „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” un „Teritorijas līdzsvarota attīstība”, milj. euro un %

No kopumā 4 989 īstenotajiem projektiem aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi desmit projekti jeb 0,2% ir ar ietekmi tikai uz HP RSK, 4 691 projekti jeb 94,0% ar ietekmi uz HP TLA un 288 projekti jeb 5,8% ar ietekmi uz abām HP.

Aktivitātēm ar reģionāla līmeņa ietekmi piesaistītais finansējums veido 899,2 milj. euro, apskatot ES fondu **aktivitātes ar teritoriālu ietekmi pa atbalsta jomām** (Pielikums Nr. 2), var secināt, ka lielāko finansējuma īpatsvaru aktivitātēm ar reģionālu ietekmi veido joma “policentriska attīstība”, kur izmaksāti 295,2 milj. euro, kas ir par 1,8 reizēm vairāk nekā joma, kas ir saņēmusi otro lielāko finansējumu – izglītība (165,9 milj. euro). Tālāk seko veselības aprūpes un transporta infrastruktūras jomas, attiecīgi ar 158,0 milj. euro un 127,4 milj. euro lielu finansējumu (Attēls Nr. 13). Vismazāko finansējumu ir piesaistījusi nodarbinātības un sociālo pakalpojumu joma –14,5 milj. euro (finansējums izmaksāts visiem reģioniem amplitūdā no 2,1 milj. euro līdz 4,9 milj. euro).

Aktivitātēs ar reģionāla līmeņa ietekmi finansējums vispār nav izmaksāts sekojošās jomās – uzņēmējdarbības veikšana, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, enerģētika, ēku energoefektivitāte un publiskā pārvalde (t.sk. specifiski nozaru pasākumi). Tas skaidrojams ar to, ka pēc aktivitāšu dalījuma pa atbalsta jomām konkrēto jomu aktivitātēm ir nacionāla vai vietēja līmeņa ietekme.

Izglītības jomā lielāko īpatsvaru veido finansējums Rīgas reģionam – 56,9%, vismazāko – Vidzemes reģionam – 5,0%. Lielāko finansējumu, salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem, Rīgas reģions saņēmis arī vides aizsardzības un risku mazināšanas, veselības aprūpes un zinātnes un pētniecības, kā arī nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomās. Turpretī mazāko finansējuma apjomu Rīgas reģions ir saņēmis kultūras un tūrisma, policentriskas attīstības un transporta infrastruktūras jomās. Kultūras un tūrisma jomā lielākais finansējums izmaksāts Latgales

reģionam – 48,8%, savukārt nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā Latgales reģions saņēmis mazāko finansējuma īpatsvaru – 14,7%. No kopējā izmaksātā finansējuma apjoma veselības aprūpes jomā mazāko finansējumu saņēmis Vidzemes reģions – 6,2%.

Komunālās saimniecības jomā 32,2%, kas ir lielākais finansējuma apjoms, izmaksāts Kurzemes reģionam, savukārt 5,4%, kas ir mazākais - Zemgales reģionam. Latgales reģions ir saņēmis lielāko finansējumu jomā „policentriska attīstība” – 31,1%. Vislielāko finansējumu transporta infrastruktūras jomā saņēmis Vidzemes reģions – 26,8%, vismazāko Rīgas reģions – 14,7%. Vides aizsardzības un risku mazināšanas jomā finansējums izmaksāts tikai Zemgales un Rīgas reģioniem.

Aktivitātēm ar vietēja līmeņa ietekmi pa atbalsta jomām piesaistītais finansējums veido 1 318,4 milj. euro. Lielāko īpatsvaru aktivitātēm ar vietēju ietekmi veido joma – komunālā saimniecība, kur izmaksāti 606,0 milj. euro, kas ir 1,9 reizes lielāks apjoms nekā jomai, kas ir saņēmusi otro lielāko finansējumu – uzņēmējdarbības veikšana (326,7 milj. euro). Tālāk seko transports un infrastruktūra ar 147,2 milj. euro lielu finansējumu. Vismazāko finansējumu ir piesaistījušas jomas – publiskā pārvalde – 10,0 milj. euro un veselības aprūpe – 8,2 milj. euro, kurām finansējums ir vidēji 67 reizes mazāks nekā komunālajai saimniecībai izmaksātais.

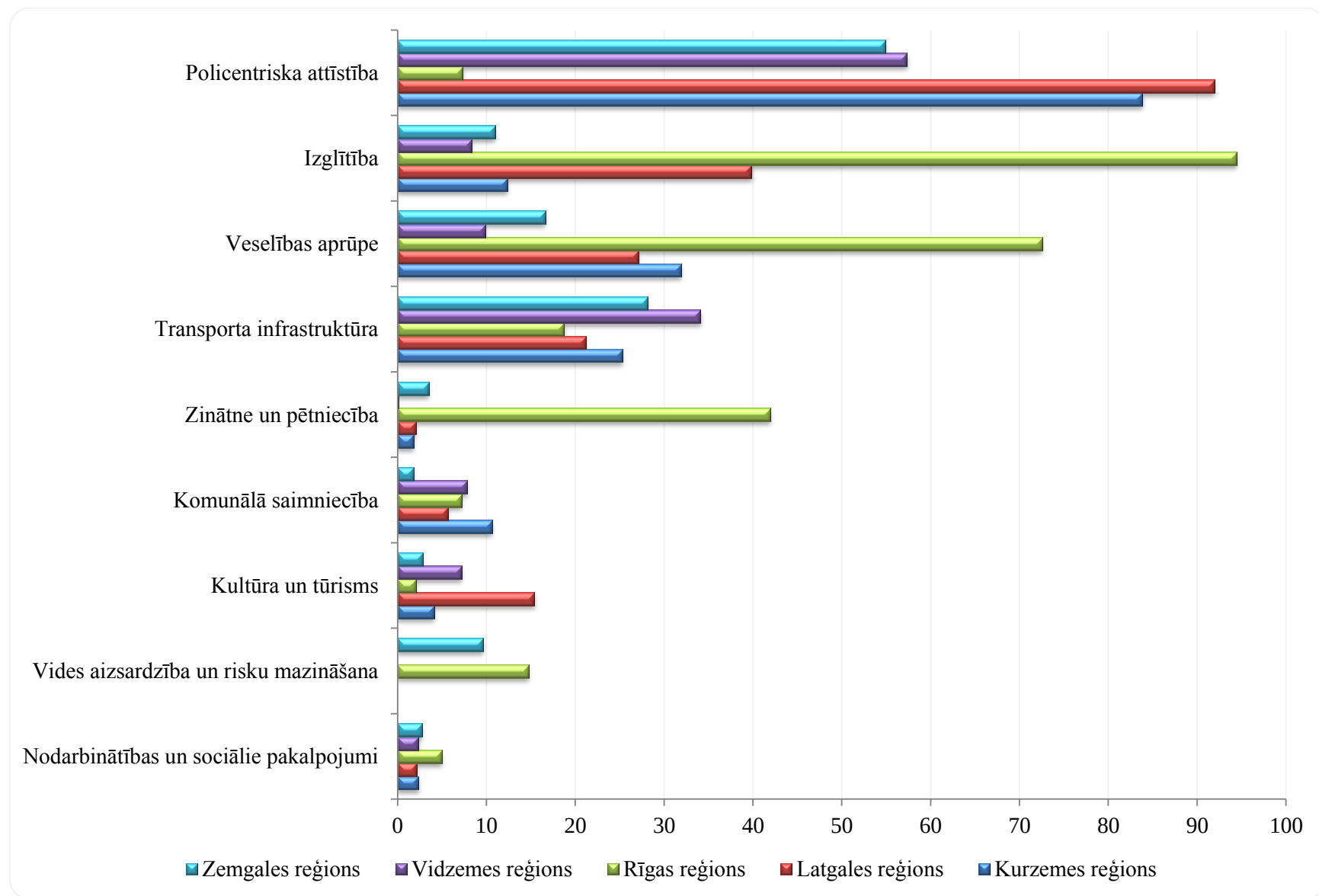
Aktivitātēs ar vietēja līmeņa ietekmi finansējums nevienam no reģioniem nav izmaksāts vides aizsardzības un risku mazināšanas, policentriskas attīstības, zinātnes un pētniecības jomās. Tas skaidrojams ar to, ka pēc aktivitāšu dalījuma pa atbalsta jomām policentriskas attīstības jomai aktivitātes ir ar reģionāla līmeņa ietekmi, bet zinātnes un pētniecības un vides aizsardzības un risku mazināšanas jomu aktivitātes ir ar reģionāla un nacionāla līmeņa ietekmi.

Enerģētikas jomā vislielāko īpatsvaru sastāda finansējums Kurzemes reģionam – 36,9%, vismazāko – Latgales reģionam – 2,4% (Attēls Nr. 14). Kurzemes reģions mazāko finansējumu saņēmis publiskās pārvaldes jomā – 14,8% un veselības aprūpes jomā – 8,7% no kopējā jomai izmaksātā finansējuma. Kurzemes un Latgales reģioni mazāko finansējuma īpatsvaru saņēmuši informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā – 13,8%.

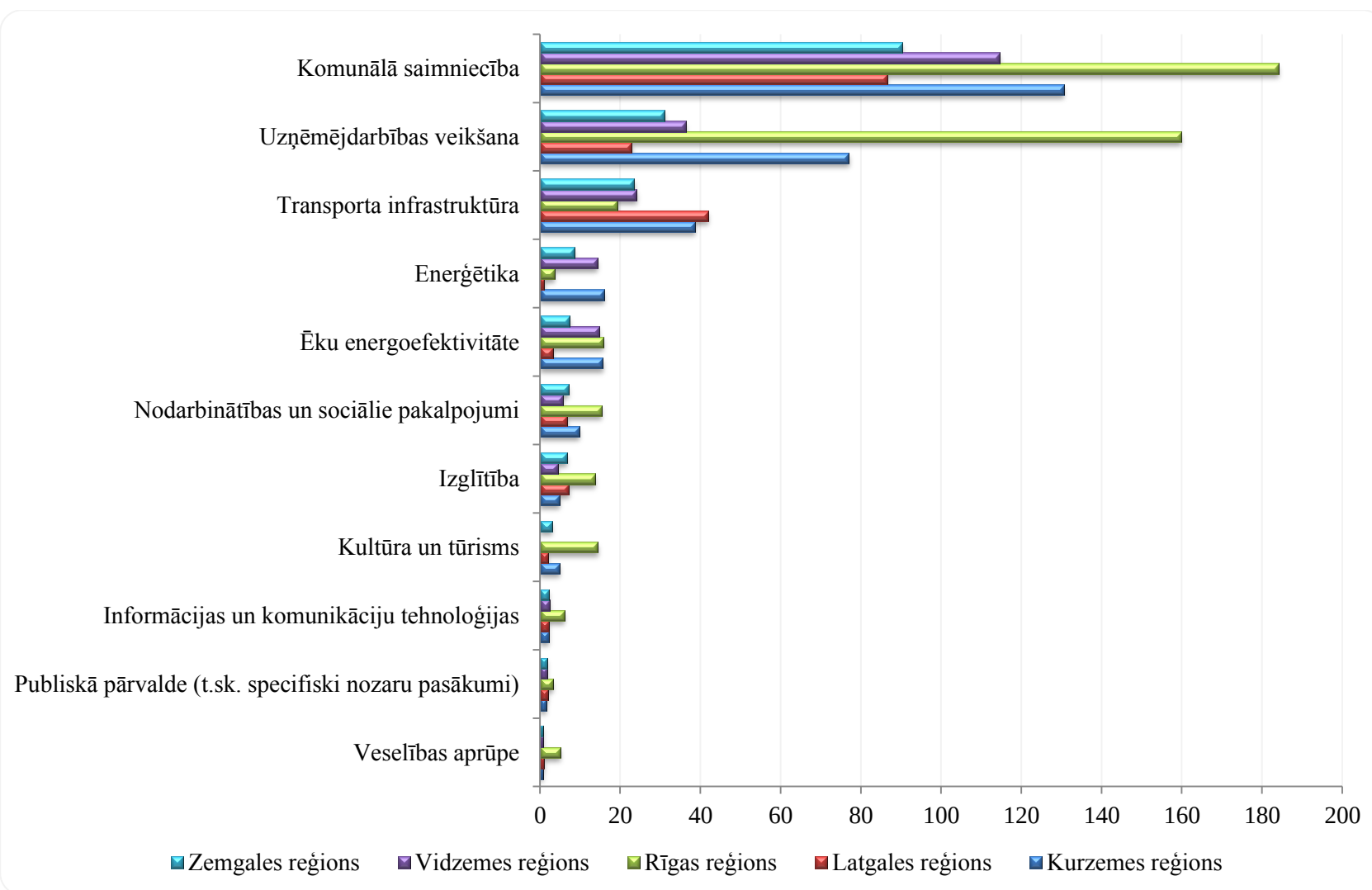
Vidzemes reģions vismazāko finansējuma apjomu pārējo reģionu vidū saņēmis izglītības, nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā, bet finansējumu vispār nav piesaistījis kultūras un tūrisma jomā. Rīgas reģions saņēmis lielāko finansējumu vairākās jomās: veselības aprūpe – 60%, kultūra un tūrisms – 59,3%, uzņēmējdarbības veikšana – 48,9%, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas – 41,2%, izglītība – 37,1%, nodarbinātības un sociālie pakalpojumi – 34,3%, publiskā pārvalde – 32,2%, komunālā saimniecība – 30,4% un ēku energoefektivitāte – 27,9%, savukārt mazāko finansējumu saņēmis transporta infrastruktūras jomā – 13,1%.

Latgales reģions lielāko finansējumu saņēmis transporta infrastruktūras jomā – 28,4%, savukārt kā mazākā finansējuma saņēmējs ir komunālās saimniecības, uzņēmējdarbības veikšanas, ēku energoefektivitātes un enerģētikas jomās.

Izvērtējot aktivitātes, kas īstenotas visos reģionos („Visa Latvija”), var secināt, ka lielākais skaits projektu īstenots publiskās pārvaldes jomā – 116 projekti par 9,8 milj. euro lielu finansējumu, tālāk seko zinātnes un pētniecības joma – 102 projekti par 156,1 milj. euro, savukārt informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā īstenoti 60 projekti par 78,0 milj. euro lielu finansējumu. Jāatzīmē, ka lielākais finansējuma apjoms, neskatoties uz salīdzinoši nelielo projektu skaitu, izmaksāts transporta infrastruktūras jomā – 43 projektu ietvaros izmaksāti 666,1 milj. euro, salīdzinoši liels finansējums izmaksāts arī uzņēmējdarbības veikšanas jomā – 383,9 milj. euro, kurā īstenoti 50 projekti.

Attēls Nr. 13. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla līmeņa ietekmi ieguldījumi reģionos pa atbalsta jomām, milj. euro

Attēls Nr. 14. ES fondu aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi reģionos pa atbalsta jomām, milj. euro

Izvērtējot kopējos ES fondu ieguldījumus pašvaldību dalījumā, var secināt, ka lielāko finansējumu piesaistījuši nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri. Apskatot 30 lielākā finansējuma saņēmējus, tikai pieci no tiem nav nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri – Daugavpils, Inčukalna, Rēzeknes, Salaspils un Ventspils novadi.

Mazāko ES fondu finansējumu piesaistījuši Mērsraga novads – 17 709 euro, Alsungas novads – 201 903 euro, Jaunpils novads – 372 278 euro, Tērvetes novads – 433 565 euro un Ciblas novads – 447 002 euro apmērā.

Izvērtējot kopējos ES fondu ieguldījumus uz vienu iedzīvotāju, var secināt, ka lielāko finansējumu nebūt nav piesaistījuši nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri. Apskatot 30 lielākā finansējuma saņēmējus, 18 no tiem nav nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri. Lielākais finansējums uz vienu iedzīvotāju izmaksāts Inčukalna novadam – 3 783,8 euro, Ērgļu novadam – 3 640,9 euro, Aknīstes novadam – 3 132,1 euro, Baltinavas novadam – 2 736,8 euro un Salas novadam – 2 868,1 euro liels finansējums uz vienu iedzīvotāju (Attēls Nr. 15). Arī sekojošas republikas pilsētas ir saņēmušas salīdzinoši lielu finansējumu uz vienu iedzīvotāju un ir starp 30 lielākajām finansējuma saņēmējām, tās ir Ventspils – 2 707,4 euro, Jēkabpils – 2 371,5 euro, Rēzekne – 2 101,9 euro, Valmiera – 2 066,9 euro un Liepāja ar 1 945,7 euro lielu finansējumu.

Mazāko ES fondu finansējumu uz vienu iedzīvotāju saņēmuši Mērsraga novads – 10,0 euro, Tērvetes novads – 113,5 euro, Alsungas novads – 126,8 euro, Mālpils novads – 134,9 euro, Jaunpils novads – 139,7 euro apmērā. Mērsraga novada mazo finansējumu uz vienu iedzīvotāju var skaidrot ar novada atdalīšanos no Rojas novada 2010.gada nogalē, kuram uz vienu iedzīvotāju izmaksāts 350,2 euro liels finansējums, kas nozīmē to, ja pašvaldība netiktu sadalīta, tad Mērsraga novads nebūtu starp mazākā finansējuma uz vienu iedzīvotāju saņēmējiem.

Izvērtējot ES fondu ieguldījumus uz vienu iedzīvotāju **darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība”** ietvaros - lielāko finansējumu saņēmuši Neretas novads –118,5 euro, Aglonas novads – 108,3 euro, Skrīveru novads – 93,2 euro, Jelgavas pilsēta – 82,0 euro un Vaiņodes novads – 67,5 euro.

Mazāko finansējumu darbības programmas ietvaros uz vienu iedzīvotāju saņēmuši Olaines novads – 2,1 euro, Ādažu novads – 2,4 euro, Salacgrīvas novads – 2,7 euro, Krimuldas novads – 4,1 euro un Valkas novads saņēmis 4,3 euro uz vienu iedzīvotāju.

Salīdzinot ar darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros izmaksāto finansējumu uz vienu iedzīvotāju, **darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas”** ietvaros izmaksāts ievērojami lielāks finansējums. Lielāko finansējumu uz vienu iedzīvotāju saņēmuši Cesvaines novads – 2 024,0 euro, Inčukalna novads – 1 598,6 euro, Salas novads – 1 244,4 euro, Salaspils novads – 1 057,4 euro, Ventspils pilsēta – 822,7 euro un Ropažu novads – 783,5 euro.

Finansējumu darbības programmas ietvaros nav piesaistījušas 33 novadu pašvaldības – Aglonas, Aknīstes, Alsungas, Baldones, Brocēnu, Ciblas, Dagdas, Dundagas, Durbes, Engures, Ērgļu, Ilūkstes, Jaunjelgavas, Jaunpiebalgas, Jaunpils, Jēkabpils, Kārsavas, Kokneses, Lubānas, Naukšēnu, Neretas, Pārgaujas, Pļaviņu, Riebiņu, Rojas, Rugāju, Rūjienas, Sējas, Tērvetes, Vaiņodes, Vārkavas, Viļakas un Zilupes novadi.

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros uz vienu iedzīvotāju izmaksāts lielākais finansējuma apmērs darbības programmu ietvaros. Lielāko finansējumu

piesaistījuši Ērgļu novads – 3 583,9 euro, Aknīstes novads – 3 115,9 euro, Baltinavas novads – 2 613,1 euro, Valkas novads – 2 554,8 euro un Jaunjelgavas novads – 2 485,6 euro.

Baltinavas novads ir pēc iedzīvotāju skaita mazākais novads Latvijā – 1 252 iedzīvotāji. Līdz ar to arī projektu skaits šajā darbības programmā, kas īstenoti pašvaldības teritorijā, ir salīdzinoši neliels – 5. Tai pašā laikā darbības programmas ietvaros pašvaldība ir saņēmusi vienu no lielākajiem finansējumiem uz vienu iedzīvotāju. Tas skaidrojams ar to, ka Baltinavas novadā īstenots finansiāli ietilpīgs projekts „Valsts 1.šķiras autoceļa P 45 Viļaka-Kārsava posma Baltinava-Zubki (km 32,00 - 42,30) rekonstrukcija” 3.2.1.1.aktivitātes „Valsts 1.šķiras autoceļu maršrutu sakārtošana” ietvaros – 2,5 milj. euro apmērā, kas lielā mērā atspoguļojas novadam izmaksātā finansējuma uz vienu iedzīvotāju analīzē. Projekta ietvaros veiktie ieguldījumi ir ievērojami, tai pašā laikā, izdarot secinājumus par ieguldījumu ietekmi uz konkrētās pašvaldības izaugsmes veicināšanu, jāņem vērā iepriekšminētie faktori.

Līdzīga situācija ir arī Ērgļu novadā, kur īstenoti divi finansiāli ietilpīgi projekti - „Valsts 1.šķiras autoceļa P 78 Pļaviņas - Ērgļi posma Madonas rajona robeža - Āķēni (km 16,31-28,80) rekonstrukcija” 3.2.1.1.aktivitātes „Valsts 1.šķiras autoceļu maršrutu sakārtošana” ietvaros 6,2 milj. euro apmērā un „Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu, dzeramā ūdens ūdensgūtnes un attīrīšanas stacijas izbūve, ūdensvada un kanalizācijas tīklu atjaunošana un paplašināšana Ērgļos” 3.5.1.1.aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” ietvaros 5,1 milj. euro apmērā.

Mazāko finansējumu darbības programmas ietvaros saņēmuši Mērsraga – 4,8 euro, Alsungas – 91,5 euro, Mālpils – 100,0 euro, Tērvetes – 106,6 euro un Olaines novadi – 107,6 euro uz vienu iedzīvotāju.

Apskatot ES fondu ieguldījumus darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros, neskaitot finansējumu, kas izmaksāts ūdenssaimniecības aktivitātēs – 3.4.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” un 3.5.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000”, būtiskas izmaiņas pašvaldību dalījumā starp lielākā un mazākā finansējuma saņēmējām nav vērojamas. Tai pašā laikā var secināt, ka daudzām pašvaldībām ūdenssaimniecības aktivitāšu ietvaros izmaksātais finansējums veido ievērojamu īpatsvaru no kopējā ES fondu izmaksātā finansējuma. Piemēram, 25 pašvaldībām ūdenssaimniecības aktivitāšu ietvaros izmaksātā finansējuma īpatsvars veido virs 80% no kopējiem ES fondu ieguldījumiem, bet 57 pašvaldībām finansējuma īpatsvars veido virs 50% no kopējiem ES fondu ieguldījumiem.

Lielākais ūdenssaimniecības aktivitāšu ietvaros izmaksātā finansējuma īpatsvars no kopējā darbības programmā izmaksātā finansējuma ir vērojams Alojās – 96,7%, Mazsalacas – 94,6%, Mārupes – 93,9%, Pāvilostas - 92,9% un Rucavas novados – 92,8%.

Finansējumu ūdenssaimniecības aktivitāšu ietvaros nav piesaistījušas sekojošas pašvaldības: Alsungas, Beverīnas, Ciblas, Jaunpils, Mērsraga, Ropažu, Rundāles un Tērvetes novadi.

2.3. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” īstenošanai

No kopējā izmaksātā ES fondu finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi (2 217,6 milj. euro) HP TLA ietekmējošās aktivitātes veido 1 855,5 milj. euro jeb 83,7% finansējuma, savukārt aktivitātēm, kam ir noteikta ietekme gan uz HP TLA, gan uz HP RSK - izmaksātais finansējums veido 352,4 milj. euro jeb 15,9% lielu īpatsvaru, pārējo 0,4% finansējuma īpatsvaru jeb 9,8 milj. euro veido finansējums, kas izmaksāts tikai HP RSK ietekmējošo aktivitāšu ietvaros.

HP „TLA” ietekmējošās aktivitātes, apskatot to ietvaros īstenoto projektu skaitu, veido ievērojamu īpatsvaru – 94,0%, projektu skaits ar ietekmi uz abām HP veido 5,8% īpatsvaru un 0,2% lielu īpatsvaru veido HP „RSK” ietekmējošo aktivitāšu ietvaros īstenotie projekti.

2.3. nodaļā un tās apakšnodaļās tiek apskatītas visas aktivitātes ar reģionālu un vietēju ietekmi, izņemot tikai HP RSK ietekmējošās, par kurām sīkāka analīze veikta 2.4. nodaļā.

Vienlaikus ir jāņem vērā, ka arī ES fondu aktivitātes ar nacionāla līmeņa ietekmi sniedz ieguldījumu horizontālo prioritāšu īstenošanā. Piemēram, šādas ES fondu aktivitātes ir vērstas uz teritoriju līdzsvarotas attīstības veicināšanu:

- 1.3.1.1.3.apakšaktivitāte „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība”, kuras ietvaros tiek veikta bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība visā Latvijā. Projektu atlasē tiek piemērots vērtēšanas kritērijs – projekts paredz teritoriju līdzsvarotu attīstību veicinošus instrumentus, nodrošinot pakalpojumu pieejamību īpaši teritorijās ar augstu bezdarba līmeni;
- 1.3.1.5.aktivitāte „Vietējo nodarbinātības veicināšanas pasākumu plānu ieviešanas atbalsts”, kuras ietvaros tiek nodrošināti darba praktizēšanas pasākumi pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai, priekšroku dodot pašvaldībām ar augstu bezdarba līmeni;
- 1.3.1.1.1.apakšaktivitāte „Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām” (turpmāk – 1.3.1.1.1.apakšaktivitāte), kuras ietvaros vislielākā aktivitāte ir Rīgas reģionā, bet zemāki sasniegtie rezultāti ir pārējos Latvijas reģionos. Minētās reģionālās atšķirības ir skaidrojamas ar to, ka tieši Rīgā ir lielākā saimnieciskās darbības veicēju koncentrācija Latvijā, kamēr pārējos Latvijas reģionos šīs saimnieciskās darbības veicēju skaits ir ievērojami mazāks un vienmērīgāk izlīdzināts;
- 2.1.1.3.1.apakšaktivitāte „Zinātnes infrastruktūras attīstība”, kuras ietvaros kopā tiks modernizētas 27 zinātniskās institūcijas, ņemot vērā Zinātnisko institūciju apvienošanu 9 Valsts nozīmes pētniecības centros, tādējādi nodrošinot resursu koncentrāciju un infrastruktūras nesadrumstalotību;
- 2.3.2.1.aktivitāte „Biznesa inkubatori”, kuras ietvaros katrā reģionā izveidoti 2 biznesa inkubatori;
- 3.1.4.2.aktivitāte „Darba tirgus infrastruktūras pilnveidošana”, kuras ietvaros tiek veikta Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumu pieejamības uzlabošana un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām, paredzot teritoriju līdzsvarotu attīstību veicinošus instrumentus, lai nodrošinātu pakalpojumus, kur tie netiek nodrošināti pietiekamā apjomā un kvalitātē, t.sk. aktivitātes ietvaros izveidota moderna uz klientiem

orientēta 5 NVA struktūrvienību infrastruktūra (Dobelē, Bauskā, Daugavpilī, Jēkabpilī, Rīgā (NVA pārvaldes 6.stāvā)), nodrošinot kvalitatīvu un operatīvu pakalpojumu sniegšanu klientiem un sadarbības partneriem;

- 3.3.1.3.aktivitāte „Lielo ostu infrastruktūras attīstība „Jūras maģistrāļu”, kuras ietvaros veikto projektu iesniegumu atlases kārtu ietvaros apstiprināti 6 projekti visās 3 lielajās ostās (Rīgā, Ventspilī un Liepājā).

2.3.1. Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” finansējums

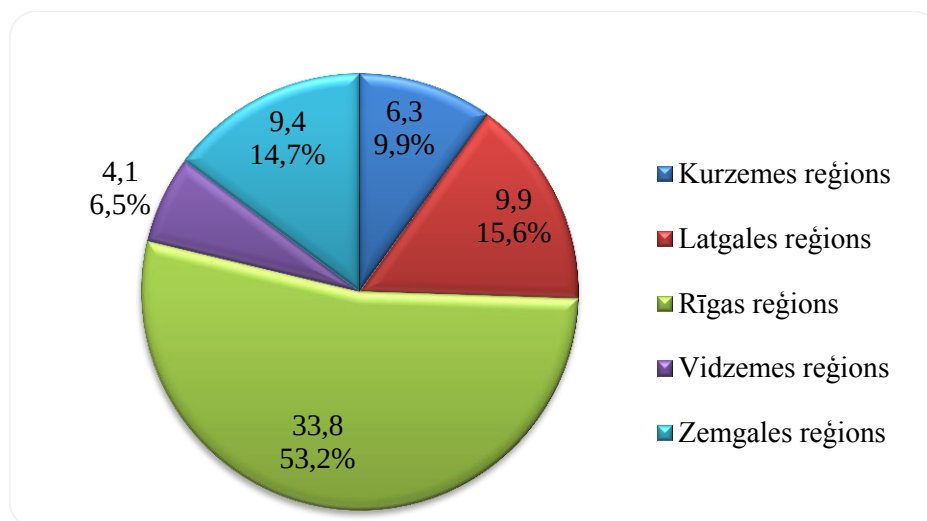
Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros kopējais izmaksātā finansējuma apjoms sasniedz 618,2 milj. euro, t.sk. aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi izmaksātais finansējums veido 63,5 milj. euro jeb 10,3% no kopējā darbības programmā izmaksātā finansējuma. Aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi finansējums izmaksāts tām aktivitātēm, kurām ir noteikta ietekme tikai uz HP TLA, kā arī aktivitātēm, kurām ir noteikta ietekme gan uz HP TLA, gan uz HP RSK. Darbības programmas ietvaros aktivitāšu ar reģionālu un vietēju ietekmi ietvaros finansējums nav izmaksāts tikai HP RSK ietekmējošajām aktivitātēm.

Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitātes aptver tikai 2,9% no darbības programmās izmaksātā finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, šajā darbības programmā izmaksātā finansējuma apmērs ir nedaudz pieaudzis.

Lielo aktivitāšu ar nacionāla līmeņa ietekmi īpatsvaru (89,7%) no kopējā darbības programmas ietvaros izmaksātā finansējuma var skaidrot ar īstenoto projektu specifiku. Izvērtējot projektus ar lielāko izmaksāto finansējumu, var secināt, ka 228,5 milj. euro jeb 41,3% izmaksāts četriem projektiem, trīs no tiem īstenoti visos reģionos, to īstenotājas ir Izglītības un zinātnes ministrija, Labklājības ministrija, Ekonomikas ministrija un Nodarbinātības valsts aģentūra.

Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitātes ar reģionālu ietekmi sniedz atbalstu augstākās izglītības, profesionālās izglītības un iekļaujošas izglītības veicināšanai, kā arī atbalsta sociālās aprūpes pakalpojumu attīstību reģionos. Darbības programmas aktivitātes ar vietēju ietekmi atbalsta nevalstisko organizāciju, plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību administratīvās kapacitātes stiprināšanu, speciālistu piesaisti plānošanas reģioniem, republikas pilsētām un novadiem, kā arī komersantu organizētas apmācības un augstas kvalifikācijas darbinieku piesaisti uzņēmumos.

Būtisku aktivitāšu ar reģionālu un vietēju ietekmi finansējuma daļu – 53,2% piesaistījis Rīgas reģions, kamēr Vidzemes reģions saņēmis 6,5% finansējuma. Starp pārējiem reģioniem finansējums sadalījies 9,9-15,6% robežās no darbības programmā izmaksātā finansējuma (Attēls Nr. 16).

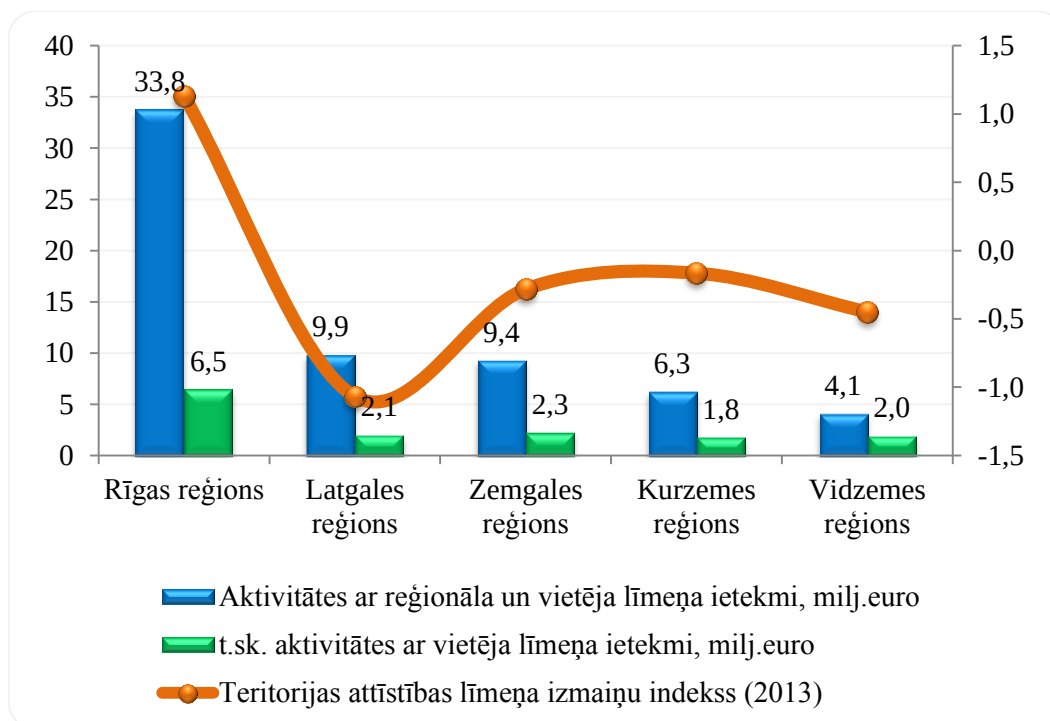
Attēls Nr. 16. ES fondu darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ieguldījumi reģionos, milj. euro un %

Aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi finansējums starp reģioniem sadalījies vienmērīgāk nekā aktivitāšu ar reģionālu un vietēju ietekmi finansējums – attiecība starp lielāko un mazāko vērtību attiecīgi 3,6 un 8,2 (Attēls Nr. 17).

Ievērojamās atšķirības aktivitāšu ar reģionālu un vietēju ietekmi finansējuma sadalījumā skaidrojamas ar būtisku Rīgas reģiona piesaistītā finansējuma īpatsvaru pār citiem reģioniem, jo lielākā daļa valsts zinātnisko institūciju, augstākās izglītības un profesionālās izglītības iestāžu atrodas Rīgā. Savukārt atšķirības aktivitāšu tikai ar vietēju ietekmi finansējuma sadalījumā varētu būt skaidrojamas ar faktu, ka lielākā daļa valstī reģistrēto uzņēmumu un nevalstisko organizāciju darbojas Rīgā¹².

Aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ietvaros lielāko finansējumu saņēmis Rīgas reģions, attiecīgi ar augstāko TALI, tālāk seko Latgales reģions, kam savukārt šis rādītājs ir zemākais no visiem reģioniem. Vidzemes reģionam ir izmaksāts mazākais finansējuma apmērs, lai gan TALI ir otrs zemākais, Kurzemes reģionam, kas saņēmis otro mazāko finansējuma apmēru, TALI ir otrais augstākais. Atšķirībā no iepriekšējā perioda otru lielāko finansējumu ir saņēmis nevis Kurzemes, bet gan Latgales reģions.

¹² Rīgas reģionā darbojas 74% komercsabiedrību, 65% nevalstisko organizāciju, 82% augstskolu un koledžu, 81% zinātnisko institūciju. (Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati, Izglītības un zinātnes ministrijas un Izglītības kvalitātes valsts dienesta dati).

Attēls Nr. 17. ES fondu darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi reģionos, milj. euro un %

Izvērtējot **ieguldījumus reģionos aktivitāšu dalījumā pa atbalsta jomām**, var secināt, ka darbības programmas ietvaros finansējums izmaksāts sekojošās jomās – izglītība, nodarbinātības un sociālie pakalpojumi, publiskā pārvalde un uzņēmējdarbības veikšana.

Lielāko finansējuma īpatsvaru veido izglītības joma – 60,5%, mazāko īpatsvaru sastāda uzņēmējdarbības veikšanas joma – 7,3% no kopējā finansējuma. Rīgas reģions visās jomās ir piesaistījis lielāko finansējumu. Mazāko finansējuma īpatsvaru izglītības jomā veido Vidzemes reģions – 1,0 milj. euro, nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā – Vidzemes un Zemgales reģioni – 1,2 milj. euro katram, publiskās pārvaldes jomā – Kurzemes reģions – 1,5 milj. euro un uzņēmējdarbības veikšanas jomā Latgales un Vidzemes reģioni – 0,2 milj. euro katram (Attēls Nr. 18).

Projektu īstenotājiem finansējums izmaksāts 12 aktivitāšu ietvaros. Šajā darbības programmā 1.3.1.9.aktivitātē „Augstas kvalifikācijas darbinieku piesaiste” un 1.2.1.1.2.apakšaktivitātē „Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu kompetences paaugstināšana” finansējumu piesaistījis tikai Rīgas reģions. Vidzemes reģions finansējumu nav piesaistījuši 1.1.2.1.2.apakšaktivitātē „Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai”, savukārt Zemgales reģions 1.1.2.1.1.apakšaktivitātē „Atbalsts maģistra studiju programmu īstenošanai”. Lielākais finansējums izmaksāts 1.1.2.1.2.apakšaktivitātē „Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai” – 17,0 milj. euro, 1.4.1.2.4.apakšaktivitātē „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” – 10,5 milj. euro un 1.1.2.1.1.apakšaktivitātē „Atbalsts maģistra studiju programmu īstenošanai” – 9,4 milj. euro.

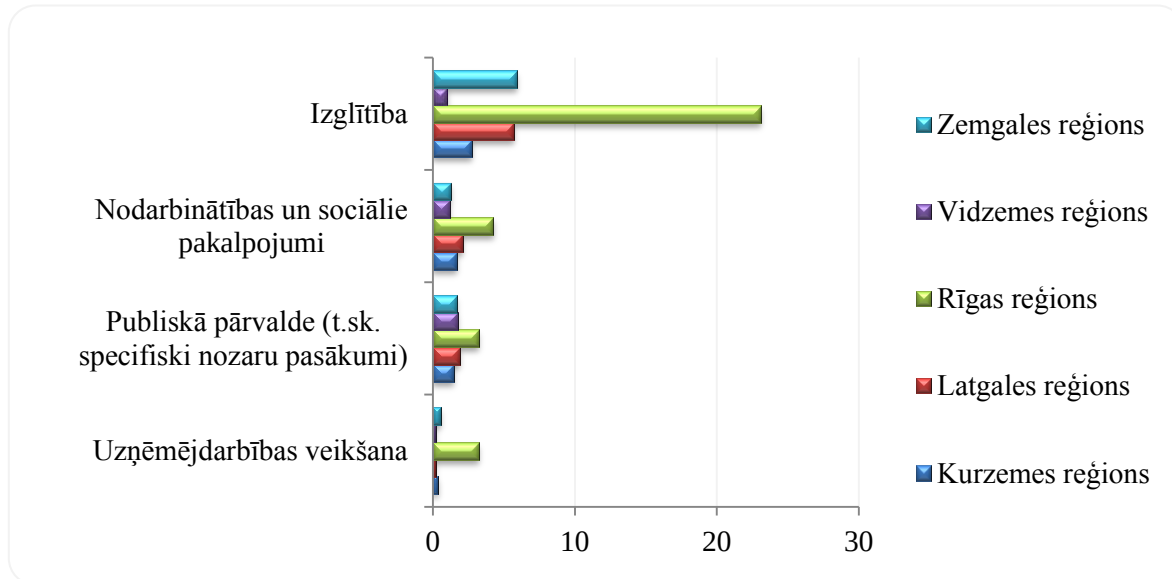
Visās aktivitātēs lielāko finansējuma īpatsvaru saņēmis Rīgas reģions, izņemot 1.5.3.2.aktivitāti „Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana”, kurā lielāko finansējumu saņēmis Latgales reģions, kam izmaksāts 0,7 milj. euro liels finansējums.

Apskatot aktivitātes, kurās finansējums izmaksāts visiem reģioniem, var secināt, ka mazāko finansējuma īpatsvaru 1.2.1.1.3.apakšaktivitātē „Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai”, 1.5.3.1.aktivitātē „Speciālistu piesaiste plānošanas reģioniem, pilsētām un novadiem” un 1.5.2.2.3.apakšaktivitātē „Atbalsts pašvaldībām kapacitātes stiprināšanā Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanai” saņēmis Kurzemes reģions.

Zemgales reģions mazāko finansējumu saņēmis 1.5.3.2.aktivitātē „Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana” – 0,42 milj. euro un 1.4.1.2.4.apakšaktivitātē „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” – 1,23 milj. euro.

Latgales reģions saņēmis mazāko finansējumu 1.2.2.4.2.apakšaktivitātē „Atbalsta pasākumu īstenošana jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionālajiem traucējumiem integrācijai izglītībā” – 0,27 milj. euro un 1.3.1.1.4.apakšaktivitātē „Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai - atbalsts komersantu individuāli organizētām apmācībām” – 0,20 milj. euro. 1.5.2.2.2.apakšaktivitātē „NVO administratīvās kapacitātes stiprināšana” mazāko finansējumu saņēmis Vidzemes reģions – 0,09 milj. euro.

Trīs finansiāli ietilpīgākie projekti darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros īstenoti 1.1.2.1.2.apakšaktivitātē „Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai”: „Atbalsts LLU doktora studiju īstenošanai”, piesaistītā finansējuma apjoms – 4,1 milj. euro, „Atbalsts doktorantiem studiju programmas apguvei un zinātniskā grāda ieguvei Rīgas Stradiņa universitātē” - 4,0 milj. euro un „Atbalsts Daugavpils Universitātes doktora studiju īstenošanai” – 3,4 milj. euro.

Attēls Nr. 18. ES fondu darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ieguldījumi reģionos pa atbalsta jomām, milj. euro

Apskatot kopējo **finansējumu saņēmušo projektu skaitu**, jāsecina, ka, lai arī reģioni, kas īstenojuši lielāku projektu skaitu, attiecīgi piesaistījuši arī lielāku finansējuma apjomu, tomēr ne visos reģionos lielāks projektu skaits vienlaicīgi nozīmē arī ievērojami lielāku piesaistītā finansējuma apjomu šo projektu īstenošanai (Tabula Nr. 4). Aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, lai arī Zemgales un Vidzemes reģioni īstenojuši gandrīz vienādu projektu skaitu,

tomēr tiem izmaksātais finansējums proporcionāli atšķiras. Līdzīgi arī Kurzemes un Latgales reģioniem, kas īstenojuši attiecīgi 97 un 100 projektus, tai pašā laikā piesaistītais finansējums atšķiras par 3,6 milj. euro. Jāatzīmē arī tas, ka īstenoto projektu skaits visiem reģioniem, izņemot Rīgas reģionu, ir līdzīgs, no 94 līdz 100, bet izmaksātā finansējuma apjoms no 0,5 milj. euro līdz 5,7 milj. euro.

Tabula Nr. 4

ES fondu darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” finansējumu
saņēmušo projektu skaits un piesaistītā finansējuma apjoms

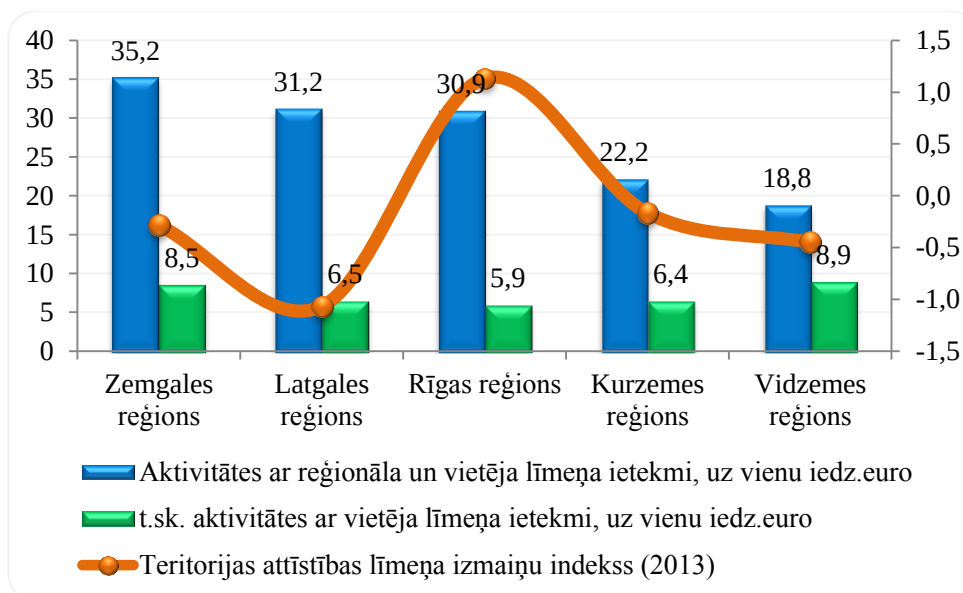
Reģions	Finansējumu saņēmušo projektu skaits		Izmaksātais finansējums (euro)	
	Aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi	t.sk. aktivitātes ar vietēja līmeņa ietekmi	Aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi	Aktivitātes ar vietēja līmeņa ietekmi
Rīgas reģions	274	190	33 801 336	6 473 683
Kurzemes reģions	97	64	6 304 984	1 833 330
Latgales reģions	100	68	9 906 813	2 066 620
Zemgales reģions	95	70	9 368 952	2 263 082
Vidzemes reģions	94	77	4 145 194	1 954 260
Kopā	660	469	63 527 279	14 590 975

Aktivitātēs ar vietēja līmeņa ietekmi reģioniem piesaistītā finansējuma apjoms arī atsevišķos gadījumos ir neproporcionāls finansējumu saņēmušo projektu skaitam, tā, piemēram, Vidzemes reģions ir īstenojis lielāku projektu skaitu kā Latgales un Zemgales reģioni, bet piesaistītā finansējuma apjoms ir mazāks. Tas skaidrojams ar to, ka attiecīgi reģions, kas saņēmis lielāku finansējumu, neskatoties uz to, ka īstenojis mazāku projektu skaitu, realizējis finansiāli ietilpīgākus projektus.

Aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi **finansējuma uz vienu iedzīvotāju** salīdzinājums reģionos liecina, ka lielāko finansējumu uz vienu iedzīvotāju saņēmis Zemgales reģions, savukārt mazāko – Vidzemes reģions, attiecīgi 35,2 un 18,8 euro. Turpretī, salīdzinot aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi finansējumu, redzams, ka lielāko finansējuma apmēru uz vienu iedzīvotāju piesaistījis Vidzemes reģions, savukārt mazāko – Rīgas reģions, attiecīgi 8,9 un 5,9 euro (Attēls Nr. 19).

Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi finansējums uz vienu iedzīvotāju starp reģioniem ir sadalījies nevienmērīgāk, savukārt aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi finansējums palicis nemainīgs – attiecība starp lielāko un mazāko vērtību attiecīgi - 1,9 un 1,5 reizes.

Nav konstatēta saistība starp finansējuma apjomu uz vienu iedzīvotāju un teritorijas attīstības līmeni, jo Rīgas un Kurzemes reģioni ar augstāko TALI, piesaistījuši mazāku finansējumu uz 1 iedzīvotāju nekā Zemgales un Latgales reģioni ar zemāku TALI, tai pašā laikā piesaistījuši lielāku finansējuma apjomu nekā Vidzemes reģions, kam ir otrais zemākais TALI starp visiem reģioniem. Vidējais aktivitāšu finansējums uz vienu iedzīvotāju Latvijā ir 27,7 euro, t.sk. aktivitātēm ar vietēja līmeņa ietekmi – 7,3 euro.

Attēls Nr. 19. ES fondu darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi uz vienu iedzīvotāju reģionos

2.3.2. Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” finansējums

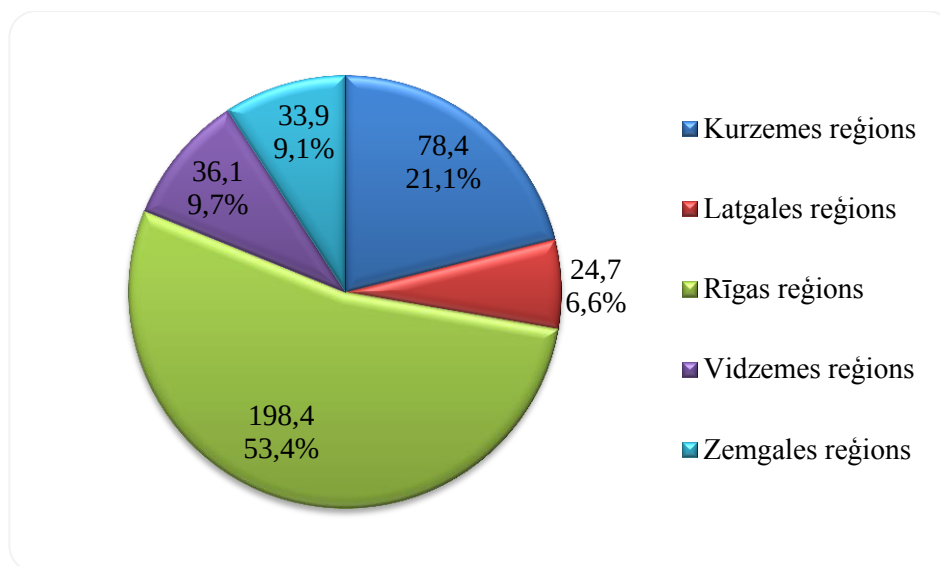
Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros kopējais izmaksātā finansējuma apjoms sasniedz 792,2 milj. euro, t.sk. aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi izmaksātais finansējums veido 371,5 milj. euro jeb 46,9% no kopējā darbības programmā izmaksātā finansējuma. Aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi finansējums izmaksāts tām aktivitātēm, kurām ir noteikta ietekme tikai uz HP TLA, kā arī aktivitātēm, kurām ir noteikta ietekme gan uz HP TLA, gan uz HP RSK. Darbības programmas ietvaros aktivitāšu ar reģionālu un vietēju ietekmi ietvaros finansējums nav izmaksāts tikai HP RSK ietekmējošajām aktivitātēm (finansējums ir izmaksāts aktivitātēs ar nacionāla līmeņa ietekmi).

Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” aktivitātes aptver 16,8% no darbības programmās izmaksātā finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi.

Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” aktivitātes ar reģionālu ietekmi sniedz atbalstu zinātnes un pētniecības attīstībai un tehnoloģiju pārnesei, starptautiskās sadarbības projektiem zinātnē un tehnoloģijās, aktivitātes ar vietēju ietekmi – jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei un ieviešanai ražošanā, mārketinga aktivitātēm ārējo tirgu apgušanai, augstas pievienotās vērtības investīcijām, kā arī mikro, mazo un vidējo komersantu attīstībai īpaši atbalstāmajās teritorijās¹³.

Ievērojamu finansējuma daļu piesaistījuši Rīgas un Kurzemes reģioni, attiecīgi 53,4% un 21,1%, kamēr Latgales, Zemgales un Vidzemes reģioni saņēmuši finansējumu robežās no 6,6 līdz 9,7% (Attēls Nr. 20).

¹³ Īpaši atbalstāmā teritorija - teritorija, kurā ilgstoši saglabājas negatīvas ekonomiskās un sociālās attīstības tendences vai viena no šīm tendencēm un kurai laika posmā no 2003.-2014.gadam tika piešķirts īpaši atbalstāmās teritorijas statuss Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

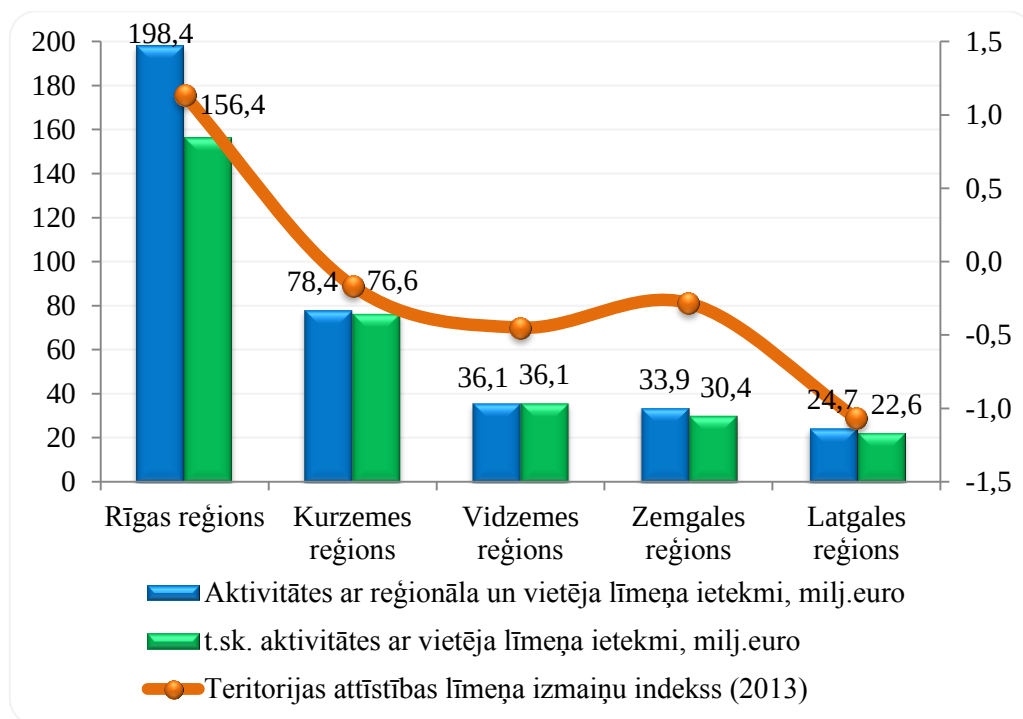

Attēls Nr. 20. ES fondu darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ieguldījumi reģionos, milj. euro un %

Līdzīgi kā iepriekšējā pārskata periodā gan aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, gan atsevišķi aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi gadījumā izmaksātā finansējuma attiecība starp lielākā finansējuma saņēmēju un mazākā finansējuma saņēmēju, attiecīgi Rīgas un Latgales reģionu, ir relatīvi liela, attiecīgi 8,0 un 6,9 reizes (Attēls Nr. 21). Būtiskas atšķirības finansējuma sadalījumā varētu būt skaidrojamas ar faktu, ka lielākā daļa valstī reģistrēto uzņēmumu darbojas Rīgā¹⁴, kā arī ar lielāku uzņēmēju aktivitāti Rīgas un Kurzemes reģionos, t.sk. finansiāli ietilpīgu projektu sagatavošanā, kas skaidrojams ar šo reģionu pašvaldību priekšrocībām – augstāku administratīvo kapacitāti, kvalificētu cilvēkresursu pietiekamību un lielākām projektu līdzfinansēšanas iespējām.

Lai gan nav konstatēta ievērojama saistība starp finansējuma apjomu un teritorijas attīstības līmeni, aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ietvaros finansējumu vairāk saņēmuši caurmērā reģioni ar augstāku TALI un IKP uz vienu iedzīvotāju.

¹⁴ Statistikas datu analīze uzrāda, ka ekonomiskā un sociālā aktivitāte Latvijā koncentrējas Rīgā un tās tuvumā, stipri atpaliekot pārējiem reģioniem, t.sk. 2011.gadā Rīgas reģionā tika reģistrēti gandrīz 77% no kopējā jaundibināto uzņēmumu skaita.

Attēls Nr. 21. ES fondu darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi reģionos

Apskatot reģioniem piesaistīto **finansējumu aktivitāšu dalījumā pa atbalsta jomām**, jāsecina, ka finansējums izmaksāts tikai divās jomās – zinātne un pētniecība, uzņēmējdarbība. Finansējumu 371,5 milj. euro apmērā piesaistījuši visi reģioni kopā, no tiem 86,7% veido finansējums uzņēmējdarbībai. Lielāko finansējuma daļu abās jomās saņēmis Rīgas reģions, kopumā piesaistot 198,4 milj. euro. Tālāk seko Kurzemes reģions, kas piesaistījis 78,4 milj. euro. Mazāko finansējuma saņēmis Latgales reģions – 24,7 milj. euro. Vidzemes un Zemgales reģioni saņēmuši attiecīgi 36,1 milj. euro un 33,9 milj. euro. Zinātnes un pētniecības jomā Rīgas reģions ir piesaistījis pārliecinoši lielāko finansējumu – 41,9 milj. euro, pārējo reģionu piesaistītais finansējuma apjoms veido 7,5 milj. euro.

Finansējums uzņēmējdarbības veikšanas jomā ir piesaistīts 2.1.2.2.1.apakšaktivitātes „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde”, 2.1.2.2.2.apakšaktivitātes „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā”, 2.1.2.2.3.apakšaktivitātes „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde - atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai”, 2.1.2.4.aktivitātes „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”, 2.3.1.1.1.apakšaktivitātes „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing” un 2.3.2.2.aktivitātes „Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪAT)” ietvaros.

Lielāko finansējumu piesaistījis Rīgas reģions 2.1.2.4.aktivitātes „Augstas pievienotās vērtības investīcijas” ietvaros – 79,5 milj. euro. 2.1.2.2.3.apakšaktivitātē „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai” finansējumu nav piesaistījuši Kurzemes, Latgales un Vidzemes reģioni. Latgales reģions finansējumu nav piesaistījis arī 2.1.2.2.1.apakšaktivitātes „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” ietvaros. Kopumā lielākais finansējums izmaksāts 2.1.2.4.aktivitātes „Augstas pievienotās vērtības investīcijas” un 2.1.2.2.2.apakšaktivitātes „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” ietvaros, attiecīgi 175,5 milj. euro un 99,1 milj. euro apmērā.

Zinātnes un pētniecības jomā finansējums ir izmaksāts 2.1.1.1.apakšaktivitātē „Atbalsts zinātnei un pētniecībai”, 2.1.1.2.aktivitātē „Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem zinātnē un tehnoloģijās (EUREKA, 7.IP un citi)” un 2.1.2.1.2.apakšaktivitātē „Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti”. Tikai Vidzemes reģions nav piesaistījis finansējumu 2.1.2.1.2.apakšaktivitātē „Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti”. Lielākais izmaksātā finansējuma apjoms ir 2.1.1.1.aktivitātes „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” ietvaros, kas izmaksāts Rīgas reģionam – 36,9 milj. euro.

Finansiāli ietilpīgākie projekti īstenoti 2.1.2.4.aktivitātes „Augstas pievienotās vērtības investīcijas” ietvaros, Rīgas reģionā projektam „Kokskaudu granulu ražotnes izveide” izmaksāti 12,1 milj. euro, Kurzemes reģionā projektam „Augstas pievienotās vērtības investīcijas SIA „Vika Wood” ražotnē īpaši atbalstāmajā teritorijā ražošanas jaudu un efektivitātes celšanai” izmaksāti 10,7 milj. euro, Rīgas reģionā projektam „Eko Air siltummaiņu iekārtu ražotnes izveide” – 10,7 milj. euro, Vidzemes reģionā projektam „Ražotnes izveide EPAL presētu koka bloku ražošanai no mazvērtīgās koksnes” – 10,0 milj. euro un Latgales reģionā projektam „Uzņēmuma „Ditton Chain” izveide uz Ditton pievadķēžu rūpnīcas bāzes jaunu un kvalitatīvu produktu ražošanai eksporta tirgiem metālapstrādes un mašīnbūves nozarē” izmaksāti 9,5 milj. euro.

Apskatot kopējo **finansējumu saņēmušo projektu skaitu un tiem piesaistītā finansējuma apjomu**, redzams, ka atšķirībā no darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, lielāks projektu skaits visos reģionos vienlaikus nozīmē arī lielāku piesaistītā finansējuma apjomu šo projektu īstenošanai (Tabula Nr. 5).

Gan aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, gan atsevišķi aktivitātēs ar vietēja līmeņa ietekmi līderis ar vislielāko īstenoto projektus skaitu un tiem izmaksāto finansējumu ir Rīgas reģions.

Lai arī Zemgales reģions aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi īstenojis tikai par 3 projektiem vairāk nekā Vidzemes reģions, izmaksātais finansējums atšķiras par 2,2 milj. euro. Atšķirība starp Rīgas reģiona īstenoto projektu skaitu aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi un otru lielāko projektu skaita īstenošanu Kurzemes reģionu ir 7,4 reizes, savukārt starp mazāko projektu skaita īstenošanu Latgales reģionu pat 15,8 reizes.

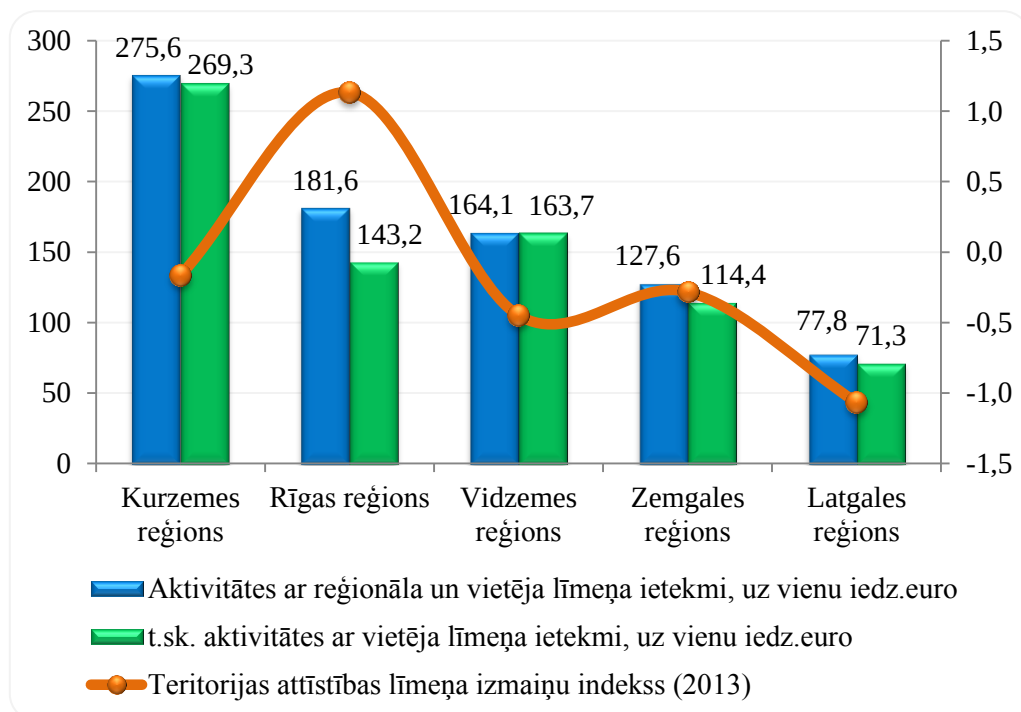
Jāatzīmē, ka atšķirībā no darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” īstenoto projektu skaita un tiem izmaksātā finansējuma ar vietēja līmeņa ietekmi īpatsvars darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ir ievērojami lielāks. Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros vietējā līmenī īstenoto projektu skaita īpatsvars no kopējā īstenoto projektu skaita ir 71,1%, bet darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” – 93,2%, vēl ievērojamāks ir izmaksātā finansējuma īpatsvars, attiecīgi 23,0% un 86,7%.

**ES fondu darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” finansējumu
saņēmušo projektu skaits un piesaistītā finansējuma apjoms**

Reģions	Finansējumu saņēmušo projektu skaits		Izmaksātais finansējums (euro)	
	Aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi	t.sk. aktivitātes ar vietēja līmeņa ietekmi	Aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi	Aktivitātes ar vietēja līmeņa ietekmi
Rīgas reģions	1 535	1 419	198 365 883	156 420 860
Kurzemes reģions	198	192	78 390 226	76 602 060
Latgales reģions	97	90	24 664 413	22 600 719
Zemgales reģions	119	108	33 949 778	30 425 455
Vidzemes reģions	116	115	36 144 675	36 059 898
Kopā	2 065	1 924	371 514 975	322 108 992

Aktivitāšu **finansējuma uz vienu iedzīvotāju** salīdzinājums reģionos liecina, ka gan aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, gan atsevišķi ar vietēja līmeņa ietekmi ietvaros vairāk kā citos reģionos finansējumu uz vienu iedzīvotāju saņēmis Kurzemes reģions – attiecīgi 275,6 euro un 269,3 euro (Attēls Nr. 22). Aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ietvaros attiecība starp Kurzemes un Latgales reģiona saņemto finansējuma apjomu, kam ir mazākais finansējums uz vienu iedzīvotāju, ir relatīvi liela – 3,5 reizes, aktivitātēs ar vietēja līmeņa ietekmi šī attiecība ir vēl lielāka – 3,8 reizes.

Vidējais aktivitāšu finansējums uz vienu iedzīvotāju Latvijā ir 165,3 euro, t.sk. aktivitātēm ar vietēja līmeņa ietekmi – 152,4 euro. Vērā ņemama saistība starp izmaksāto finansējumu uz vienu iedzīvotāju un TALI nav vērojama.

Attēls Nr. 22. ES fondu darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi uz vienu iedzīvotāju reģionos

2.3.3. Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” finansējums

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros kopējais izmaksātā finansējuma apjoms sasniedz 2 609,7 milj. euro, t.sk. aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi izmaksātais finansējums veido 1 782,6 milj. euro jeb 68,3% no kopējā darbības programmā izmaksātā finansējuma. Aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi finansējums izmaksāts tām aktivitātēm, kurām ir noteikta ietekme tikai uz HP TLA, kā arī aktivitātēm, kurām ir noteikta ietekme gan uz HP TLA, gan uz HP RSK. Atšķirībā no pirmajām divām darbības programmām, darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros aktivitāšu ar reģionālu un vietēju ietekmi ietvaros ir izmaksāts finansējums arī tikai HP RSK ietekmējošajām aktivitātēm (9,8 milj. euro apmērā).

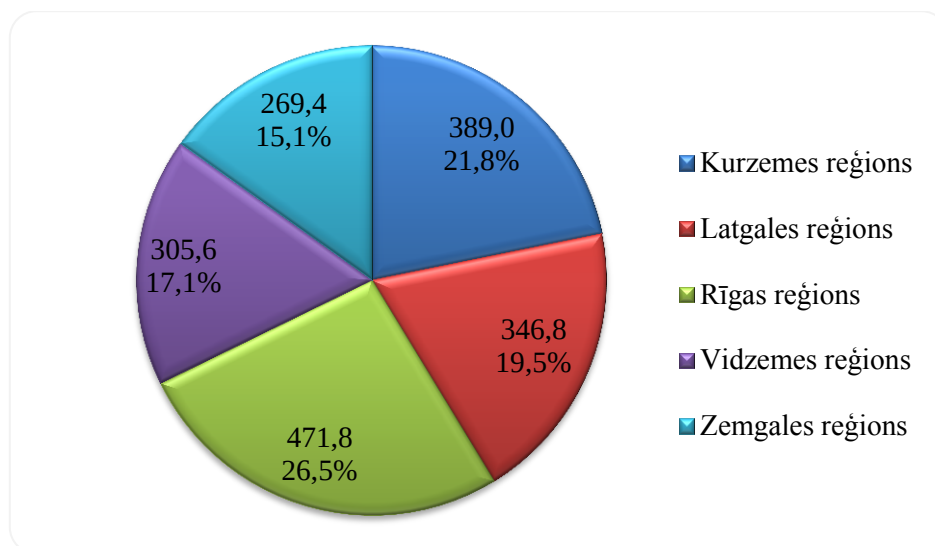
Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” aktivitātes aptver 80,4% no darbības programmās izmaksātā finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi.

Ievērojamu finansējuma daļu piesaistījuši Rīgas un Kurzemes reģioni, attiecīgi 26,5% un 21,8%, kamēr Zemgales, Vidzemes un Latgales reģioni saņēmuši finansējumu robežās no 15,1% līdz 19,5% (Attēls Nr. 23). Jāatzīmē, ka izmaksātais finansējums reģioniem, salīdzinot ar pārējām darbības programmām, ir sadalījies vienmērīgāk.

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” aktivitātes ar reģionālu ietekmi sniedz atbalstu augstākās, profesionālās un speciālās izglītības infrastruktūras attīstībai, stacionārās, neatliekamās veselības un sociālās aprūpes infrastruktūras attīstībai, valsts l.šķiras autoceļu maršrutu sakārtošanai, mazo ostu infrastruktūras uzlabošanai, reģionālo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstībai, vēsturiski piesārņoto vietu sanācijai, kā arī nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšanai, valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļu saglabāšanai, infrastruktūras pilnveidošanai sociālo pakalpojumu sniegšanā, plūdu draudu risku novēršanai un Rīgas pilsētas ilgtspējīgai attīstībai.

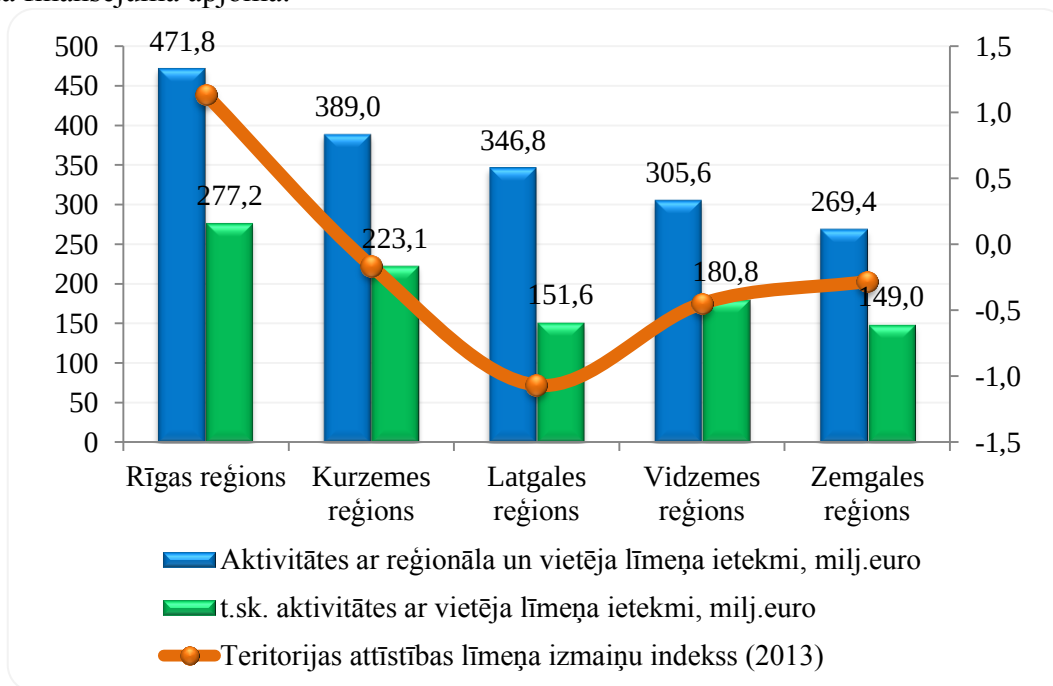
Savukārt aktivitātes ar vietēju ietekmi atbalsta pirmsskolas un vidējās izglītības infrastruktūras attīstību, ģimenes ārstu, veselības aprūpes centru un alternatīvās aprūpes pakalpojumu attīstību, satiksmes drošības, ūdenssaimniecības, atkritumu apsaimniekošanas un siltumapgādes infrastruktūras attīstību apdzīvotās vietās, ēku siltināšanu un atjaunojamo energoresursu izmantošanu koģenerācijas elektrostaciju attīstībai, publisko transportu ārpus Rīgas, nacionālas nozīmes velotūrisma produktu attīstību, tranzītielu sakārtošanu republikas pilsētu un novadu teritorijās, izglītības iestāžu informatizāciju, vispārējās izglītības iestāžu tīkla optimizāciju, kā arī kultūras mantojuma saglabāšanu.

Apskatīto aktivitāšu ietvaros izmaksātais finansējums sadalījies visai līdzīgi, 15,1% līdz 26,5% robežās. Lielāko finansējumu piesaistījis Rīgas reģions – 471,8 milj. euro, Kurzemes reģions – 389,0 milj. euro, Latgales reģions – 346,8 milj. euro, Vidzemes reģions – 305,6 milj. euro un Zemgales reģions piesaistījis 269,4 milj. euro lielu finansējumu (Attēls Nr. 24).

Attēls Nr. 23. ES fondu darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ieguldījumi reģionos, milj. euro un %

Gan aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, gan atsevišķi aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi gadījumā attiecība starp reģionu, kas saņēmis lielāko finansējuma apjomu, un reģionu, kas saņēmis mazāko finansējumu, ir salīdzinoši neliela – attiecīgi 1,7 un 1,8. Līdz ar to var secināt, ka šī ir vienīgā no darbības programmām, kurā izmaksātais finansējums ir sadalījies starp reģioniem vienlīdzīgi, pārējās darbības programmās Rīgas reģions ir izteikts līderis pēc kopējā saņemtā finansējuma apjoma.

Attēls Nr. 24. ES fondu darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi reģionos

Izvērtējot ieguldījumus reģionos aktivitāšu dalījumā pa atbalsta jomām, var secināt, ka finansējums nav piesaistīts zinātnes un pētniecības, uzņēmējdarbības veikšanas un publiskās pārvaldes jomās, jo darbības programmas ietvaros atbalsts iepriekš minētajām jomām netiek

sniegts. Lielāko izmaksātā finansējuma īpatsvaru veido komunālās saimniecības joma, veidojot 35,8% no kopējā finansējuma, tālāk seko policentriskas attīstības joma ar 16,6% un transporta infrastruktūras joma ar 15,4% lielu izmaksātā finansējuma īpatsvaru (Attēls Nr. 25). Mazāko īpatsvaru sastāda enerģētikas, vides aizsardzības un risku mazināšanas un informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomas, kopā veidojot tikai 4,6% no kopējā finansējuma.

Rīgas reģions lielāko finansējumu, salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem, piesaistījis sekojošās jomās – informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, izglītība, komunālā saimniecība, nodarbinātības un sociālie pakalpojumi, energoefektivitāte, veselības aprūpe, vides aizsardzība un risku mazināšana, ēku. Turpretī mazāko finansējumu Rīgas reģions piesaistījis policentriskas attīstības un transporta infrastruktūras jomās.

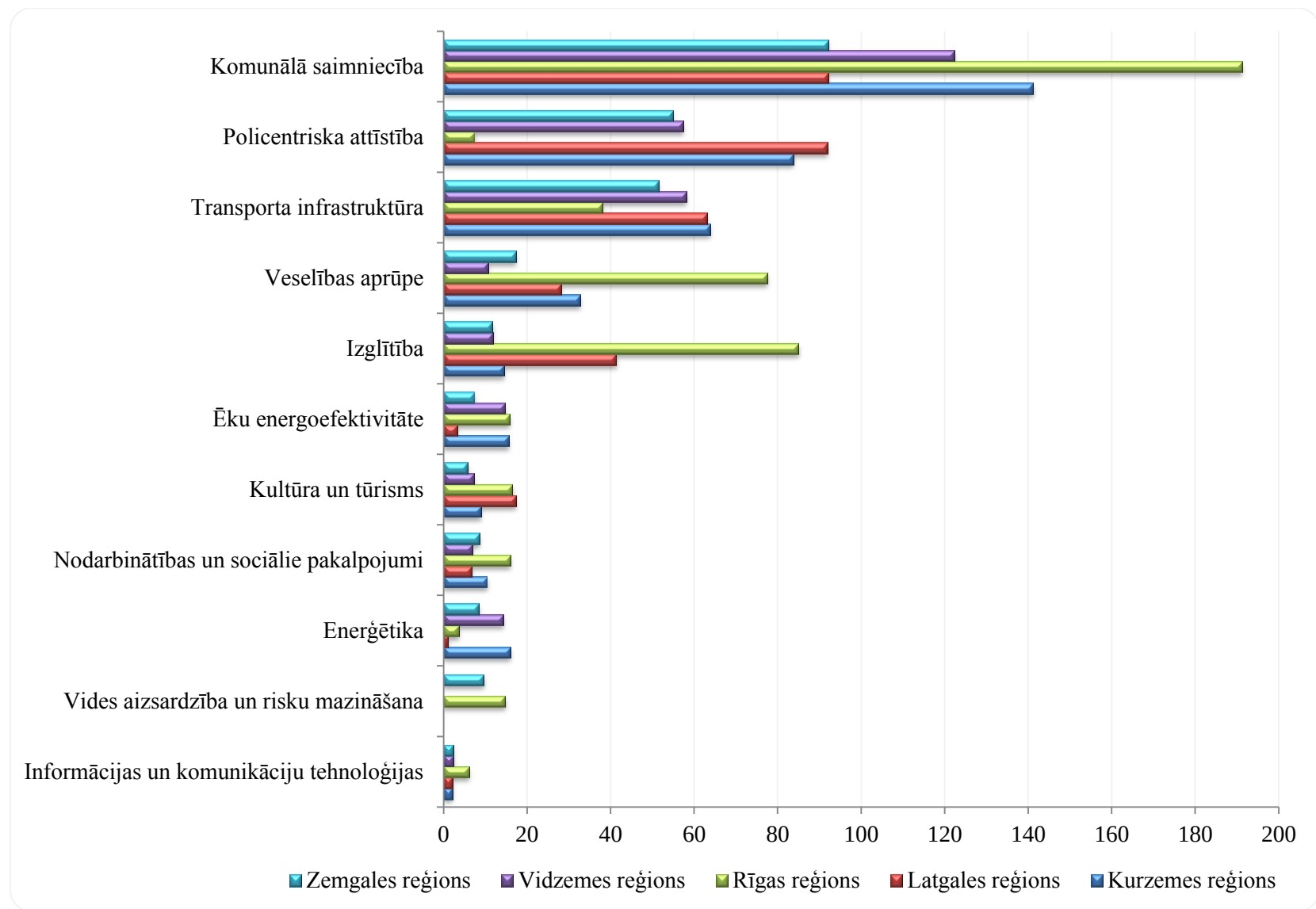
Kurzemes reģions lielāko finansējuma īpatsvaru starp pārējiem reģioniem piesaistījis enerģētikas jomā – 16,0 milj. euro un transporta infrastruktūras jomā – 63,9 milj. euro no kopējā darbības programmas ietvaros reģioniem izmaksātā finansējuma.

Latgales reģions lielāko finansējumu piesaistījis kultūras un tūrisma jomā – 17,3 milj. euro un policentriskas attīstības jomā – 91,9 milj. euro, savukārt mazāko finansējumu piesaistījis informācijas un komunikāciju tehnoloģiju, nodarbinātības un sociālo pakalpojumu, ēku energoefektivitātes un enerģētikas jomās. Vides aizsardzības un risku mazināšanas jomā finansējumu piesaistījuši tikai Rīgas un Zemgales reģioni. Vidzemes un Zemgales reģioni nevienā no jomām nav piesaistījuši lielāko finansējuma īpatsvaru starp reģioniem.

Maksājumi veikti 40 aktivitāšu ietvaros, lielākais finansējums izmaksāts 3.5.1.1.aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” ietvaros – 411,4 milj. euro, ievērojams finansējuma apjoms izmaksāts arī 3.6.1.1.aktivitātē „Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai” – 268,8 milj. euro, kā arī 3.1.5.3.1.apakšaktivitātes „Stacionārās veselības aprūpes attīstība” ietvaros – 144,1 milj. euro liels finansējums. Mazākais finansējums izmaksāts 3.1.5.1.1.apakšaktivitātes „Ģimenes ārstu tīkla attīstība” ietvaros – 1,6 milj. euro apmērā, 3.4.1.5.2.apakšaktivitātes „Hidrotehnisko būvju rekonstrukcija plūdu draudu risku novēršanai un samazināšanai” ietvaros – 1,7 milj. euro un 3.2.1.4.aktivitātes „Mazo ostu infrastruktūras uzlabošana” ietvaros – 2,9 milj. euro.

Lielākais finansējums ēku energoefektivitātes jomā reģioniem izmaksāts 3.4.4.1.aktivitātē „Daudzdzīvokļu māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi” – 50,5 milj. euro. Enerģētikas jomā finansējums izmaksāts tikai vienā aktivitātē – 3.5.2.2.aktivitātē „Atjaunojamo energoresursu izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība” – 43,3 milj. euro, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā finansējums izmaksāts arī tikai vienā apakšaktivitātē – 3.2.2.1.2.apakšaktivitātē „Izglītības iestāžu informatizācija” – 14,8 milj. euro.

Izglītības jomā lielākais finansējums izmaksāts 3.1.2.1.1.apakšaktivitātes „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem” ietvaros – 90,1 milj. euro, šajā apakšaktivitātē Zemgales reģions finansējumu nav piesaistījis, savukārt 3.1.3.2.aktivitātē „Atbalsts vispārējās izglītības iestāžu tīkla optimizācijai” finansējumu ir piesaistījuši tikai Latgales un Zemgales reģioni.

Attēls Nr. 25. ES fondu darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ieguldījumi reģionos pa atbalsta jomām, milj. euro

Komunālās saimniecības jomā lielākais finansējums izmaksāts 3.5.1.1.aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” ietvaros – 411,4 milj. euro. Šajā jomā Zemgales reģions finansējumu nav piesaistījis 3.5.1.2.2.apakšaktivitātē „Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība”, savukārt 3.5.1.2.3.apakšaktivitātē „Dalītās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība” finansējumu nav piesaistījis Vidzemes reģions.

Kultūras un tūrisma jomā lielākais finansējums izmaksāts 3.4.3.1.aktivitātē „Nacionālas un reģionālas nozīmes daudzfunkcionālu centru izveide” – 19,9 milj. euro. Jāatzīmē, ka šajā jomā tikai Kurzemes reģions finansējumu piesaistījis visās aktivitātēs, kurās veikts maksājums, pārējie reģioni vismaz vienā no aktivitātēm finansējumu nav piesaistījuši.

Nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā lielākais finansējums izmaksāts 3.1.4.3.aktivitātes „Pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras attīstība nacionālās un reģionālās attīstības centros” ietvaros – 41,5 milj. euro. Jomā „policentriska attīstība” finansējums izmaksāts trīs aktivitātēs, 3.6.1.1.aktivitātē „Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai” – 268,8 milj. euro un 3.6.2.1.aktivitātē „Atbalsts novadu pašvaldību kompleksai attīstībai” – 22,2 milj. euro un 3.6.1.2.aktivitātē „Rīgas pilsētas ilgtspējīga attīstība” – 4,3 milj. euro.

Transporta un infrastruktūras jomā lielākais finansējums izmaksāts 3.2.1.1.aktivitātes „Valsts 1.šķiras autoceļu maršrutu sakārtošana” ietvaros – 117,7 milj. euro, 3.2.1.4.aktivitātes „Mazo ostu infrastruktūras uzlabošana” ietvaros finansējumu piesaistījis tikai Rīgas reģions, savukārt 3.3.1.6.aktivitātē „Liepājas Karostas ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu nodrošināšana” finansējumu piesaistījis attiecīgi Kurzemes reģions, bet 3.2.1.5.aktivitātē „Publiskais transports ārpus Rīgas” finansējums izmaksāts Kurzemes un Latgales reģioniem.

Lielākais finansējums veselības aprūpes jomā izmaksāts 3.1.5.3.1.apakšaktivitātes „Stacionārās veselības aprūpes attīstība” ietvaros – 144,1 milj. euro, 3.1.5.3.2.apakšaktivitātes „Onkoloģijas slimnieku radioterapijas ārstēšanas attīstība” ietvaros finansējumu nav piesaistījuši Vidzemes un Zemgales reģioni. Lielāko finansējuma īpatsvaru vides aizsardzības un risku mazināšanas jomā veido 3.4.1.4.aktivitātes „Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija” ietvaros izmaksātie 16,7 milj. euro,

Finansiāli ietilpīgākais projekts darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros ir „Rīgas Tehniskās universitātes vienotā teritoriālā kompleksa izveide” 3.1.2.1.1.apakšaktivitātes „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem” ietvaros, kam izmaksātā finansējuma apmērs ir 25,0 milj. euro.

Apskatot kopējo **finansējumu saņēmušo projektu skaitu un tiem piesaistītā finansējuma apjomu**, redzams, ka līdzīgi kā darbības programmā „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, lielāks projektu skaits reģionos vienlaikus nenozīmē arī lielāku piesaistītā finansējuma apjomu šo projektu īstenošanai (Tabula Nr. 6).

Lai arī Rīgas reģions līdzīgi kā abās iepriekš apskatītajās darbības programmās ir īstenojis lielāko projektu skaitu un saņēmis arī lielāko finansējumu to īstenošanai, tomēr darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi” Rīgas reģiona pārsvars ir ievērojami mazāks nekā pārējās darbības programmās.

Aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi Kurzemes un Latgales reģioni ir saņēmuši lielāku finansējumu nekā Vidzemes reģions, lai gan īstenoto projektu skaits tiem ir mazāks,

savukārt aktivitātēs ar vietēja līmeņa ietekmi Kurzemes reģions, lai arī īstenojis par 39 projektiem mazāk nekā Vidzemes reģions, saņēmis par 42,3 milj. euro lielāku finansējumu.

Jāatzīmē, ka aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi īstenoto projektu skaita īpatsvars veido 80,1% no aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi projektu skaita, bet finansējuma īpatsvars veido 55,1%.

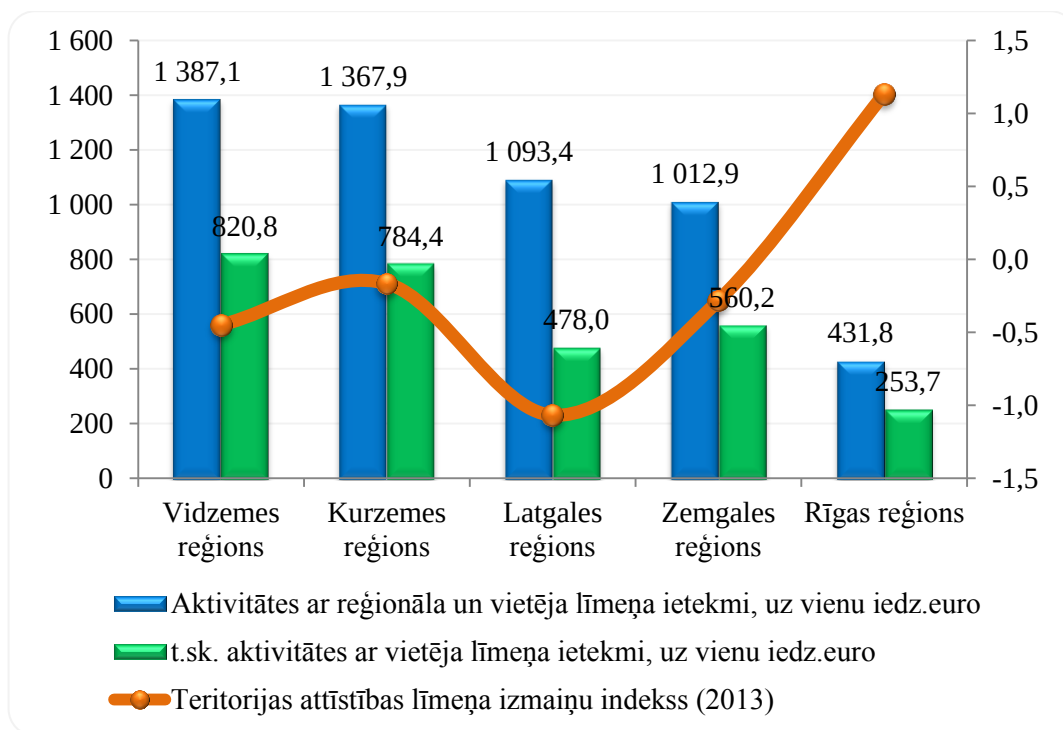
Finansējuma uz vienu iedzīvotāju salīdzinājums liecina, ka lielāko finansējuma apjomu uz vienu iedzīvotāju piesaistījis Vidzemes reģions – 1 387,1 euro, savukārt mazāko – Rīgas reģions – 431,8 euro, attiecīgi reģioni ar mazāko un lielāko iedzīvotāju skaitu (Attēls Nr. 26). Aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ietvaros attiecība starp Vidzemes un pārējo reģionu (izņemot Rīgas reģionu) saņemto finansējumu uz vienu iedzīvotāju ir neliela – 1,2, aktivitāšu ar vietēja līmeņa ietekmi ietvaros – 1,4, tai pašā laikā lielākas atšķirības vērojamas salīdzinājumā ar Rīgas reģionu, Vidzemes reģions ir saņēmis attiecīgi 3,2 reizes lielāku finansējumu gan aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, gan ar vietēja līmeņa ietekmi ietvaros.

Tabula Nr. 6

ES fondu darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” finansējumu saņēmušo projektu skaits un piesaistītā finansējuma apjoms

Reģions	Finansējumu saņēmušo projektu skaits		Izmaksātais finansējums (euro)	
	Aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi	t.sk. aktivitātes ar vietēja līmeņa ietekmi	Aktivitātes ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi	Aktivitātes ar vietēja līmeņa ietekmi
Rīgas reģions	596	503	471 761 664	277 159 969
Kurzemes reģions	430	348	389 045 756	223 100 142
Latgales reģions	378	289	346 824 628	151 633 117
Zemgales reģions	373	287	269 386 003	149 002 728
Vidzemes reģions	487	387	305 561 150	180 813 484
Kopā	2 264	1 814	1 782 579 200	981 709 440

Vidējais aktivitāšu finansējums uz vienu iedzīvotāju Latvijā ir 1 058,6 euro, t.sk. aktivitātēm ar vietēja līmeņa ietekmi – 579,5 euro. Vērā ņemama saistība starp izmaksāto finansējumu uz vienu iedzīvotāju un TALI nav vērojama.

Attēls Nr. 26. ES fondu darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi uz vienu iedzīvotāju reģionos

2.4. ES fondu ieguldījumi HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai

Aptuveni puse no aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi izmaksātā finansējuma, ko piesaistījis Rīgas reģions – 703,9 milj. euro, izmaksāta Rīgas pilsētā īstenotajiem projektiem (356,4 milj. euro jeb 50,6%). Tuvākās sekotājas ir Ogres un Tukuma novadu pašvaldības, attiecīgi 52,5 milj. euro jeb 7,5% un 34,2 milj. euro jeb 4,9% liels piesaistītais finansējums no kopējā Rīgas reģionam izmaksātā finansējuma aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi.

Šajā nodaļā turpmāk tiks apskatīti tikai tie projekti un tiem izmaksātais finansējums, kuriem ir identificējama konkrēta īstenošanas vieta/pašvaldība – Rīgas pilsēta vai kāda cita Rīgas reģiona pašvaldība un tikai tās aktivitātes, kuras ietekmē HP RSK, t.sk. tās, kurām ir ietekme arī uz HP TLA (Pielikums Nr. 1). Līdz ar to netiks apskatītas tās aktivitātes, kurām noteikta ietekme tikai uz HP TLA.

Attiecīgi Rīgas reģionam izmaksāts finansējums aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, kā arī ietekmi uz HP RSK (t.sk. tās, kurām ir ietekme arī uz HP TLA) veido 200,3 milj. euro, savukārt Rīgas pilsētai izmaksātais finansējums veido 182,7 milj. euro jeb 91,2%. Jāatzīmē, ka tikai 3.6.1.2.aktivitāte „Rīgas pilsētas ilgtspējīga attīstība” un 3.2.1.3.2.apakšaktivitāte „Satiksmes drošības uzlabojumi Rīgā” – ietekmē tikai HP RSK, tai pat laikā neietekmējot HP TLA.

No 198 īstenotajiem projektiem 173 īstenoti Rīgas pilsētā, 25 projektu īstenošanas vieta ir citas Rīgas reģiona pašvaldības, bet tiem arī ir ietekme uz HP RSK, līdz ar to arī šie projekti tiek ņemti vērā turpmākajā analizē.

Vairākas ES fondu aktivitātes, kuru ietvaros atbalsts tiek sniegts Rīgas reģiona reģionālas nozīmes attīstības centriem, piemēram, 2.1.1.2.aktivitāte „Atbalsts starptautiskās sadarbības

projektiem zinātnē un tehnoloģijās (EUREKA, 7.IP un citi)” un 3.1.5.3.1.apakšaktivitāte „Stacionārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju attīstība” ietekmē Rīgas pilsētas starptautiskās konkurētspējas paaugstināšanos, atbalstot Rīgas ekonomiku papildinošās ražošanas un rekreācijas pakalpojumu attīstību, stiprinot Rīgas kā Baltijas jūras reģiona biznesa, zinātnes un kultūras centra potenciālu un nodrošinot Rīgas reģionā radītās izcilības un resursu tālāku pārnēsi uz pārējiem Latvijas reģioniem.

Tāpat 3.3.1.4.aktivitāte „Lidostu infrastruktūras attīstība” (ar nacionāla līmeņa ietekmi), kur ieguldījumi tiek veikti Mārupes novadā, attīstot starptautiskās lidostas „Rīga” infrastruktūru, ir vērsta uz Rīgas starptautiskās konkurētspējas veicināšanu. Projekta „Starptautiskās lidostas „Rīga” infrastruktūras attīstība” īstenošanai pārskata periodā izmaksāts 39,1 milj. euro liels finansējums.

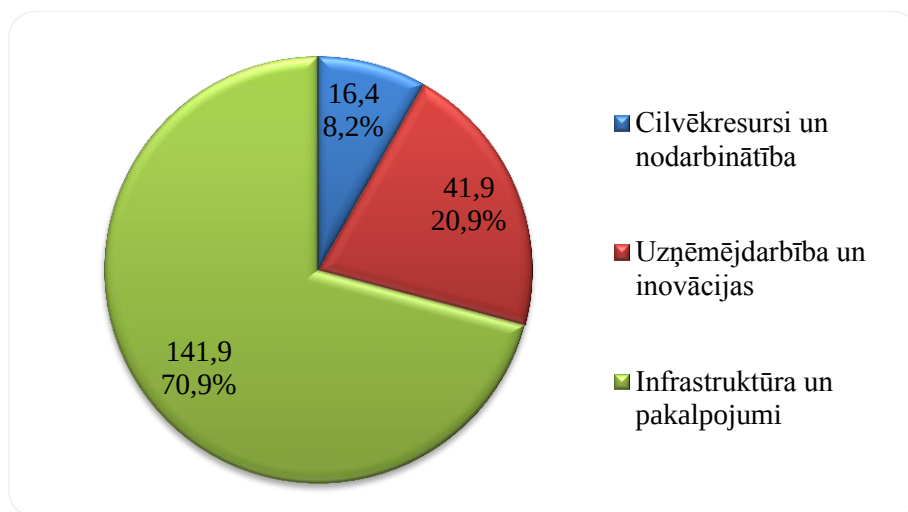
Ārpus Rīgas pilsētas finansiāli ietilpīgākie īstenotie projekti ar ietekmi uz HP RSK ir „Nacionālā rehabilitācijas centra „Vaivari” infrastruktūras uzlabošana, paaugstinot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti, pieejamību un izmaksu efektivitāti”, kas īstenots Jūrmalas pilsētā par 2,8 milj. euro lielu finansējumu, „VSIA „Bērnu psihoneiroloģiskās slimnīcas „Ainaži”” infrastruktūras uzlabošana, paaugstinot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti un izmaksu efektivitāti”, kas īstenots Salacgrīvas novadā par 2,3 milj. euro un „Ogres rajona slimnīcas attīstība”, kas īstenots Ogres novadā par 2,0 milj. euro lielu finansējumu, visi trīs projekti īstenoti 3.1.5.3.1.apakšaktivitātes „Stacionārās veselības aprūpes attīstība” ietvaros.

Lielāko finansējuma īpatsvaru veido aktivitātes darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros – 70,9%, tālāk seko „Uzņēmējdarbība un inovācijas” – 20,9% un „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ar 8,2% īpatsvaru (Attēls Nr. 27).

No kopumā Rīgas reģionā īstenotajiem 198 projektiem 116 projekti īstenoti darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros, 57 projekti īstenoti „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros un 25 projekti īstenoti „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros. Neskatoties uz to, ka darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros izmaksāts 3,4 reizes lielāks finansējums nekā darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros, īstenoto projektu skaits darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ir 2,0 reizes lielāks nekā darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi”.

HP RSK ietekmē tikai 12 aktivitātes (t.sk. aktivitātes, kurām vienlaicīgi noteikta ietekme uz HP TLA), kurām pārskata periodā izmaksāts finansējums, 2 no tām ir darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros, 3 – „Uzņēmējdarbība un inovācijas” un 7 darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros.

Finansiāli ietilpīgākais projekts ir „Rīgas Tehniskās universitātes vienotā teritoriālā kompleksa izveide”, kas īstenots 3.1.2.1.1.apakšaktivitātes „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem” ietvaros, šim projektam izmaksātais finansējums veido 24,9 milj. euro. Otrs finansiāli ietilpīgākais ir projekts „Stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras pilnveidošana SIA „Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca”, veicot pasākumus veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un izmaksu efektivitātes uzlabošanai, kā arī energoresursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanai”, kam izmaksāts 12,8 milj. euro liels finansējums, trešais finansiāli ietilpīgākais projekts īstenots par 11,5 milj. euro „VSIA „Bērnu klīniskā universitātes slimnīca” stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras attīstība”, visi trīs iepriekšminētie projekti īstenoti Rīgas pilsētā.

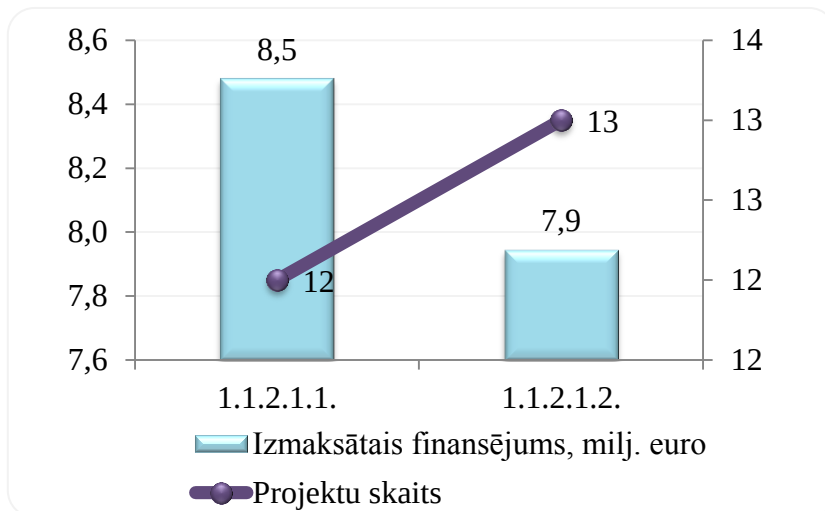

Attēls Nr. 27. ES fondu darbības programmu aktivitāšu ar ietekmi uz HP "Rīgas starptautiskā konkurētspēja" ieguldījumi, milj. euro un %

2.4.1. Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” finansējums

Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitātes aptver 16,4 milj. euro no kopējā finansējuma, kas izmaksāts aktivitātēm ar ietekmi uz HP RSK, jeb 8,2 %.

Darbības programmas ietvaros finansējums izmaksāts Rīgas pilsētai divās aktivitātēs – 1.1.2.1.1.apakšaktivitātes „Atbalsts maģistra studiju programmu īstenošanai” ietvaros 8,5 milj. euro, īstenoti 12 projekti, un 1.1.2.1.2.apakšaktivitātes „Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai” ietvaros – 7,9 milj. euro liels finansējums un īstenoti 13 projekti (Attēls Nr. 28).

Attēls Nr. 28. ES fondu ieguldījumi darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros, milj. euro un projektu skaits

Izvērtējot ieguldījumus aktivitāšu dalījumā pa atbalsta jomām, var secināt, ka finansējums izmaksāts tikai augstākās izglītības jomā.

Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros finansiāli ietilpīgākais projekts, kas īstenots Rīgas pilsētā, ir „Atbalsts doktorantiem studiju programmas apguvei un zinātniskā grāda ieguvei Rīgas Stradiņa universitātē” (1.1.2.1.2.apakšaktivitāte „Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai”), kas pārskata periodā piesaistījis 4,0 milj. euro. Vēl kā vienus no

finansiāli ietilpīgākajiem projektiem var minēt „Atbalsts RTU maģistra studiju programmu īstenošanai” (1.1.2.1.1.apakšaktivitāte „Atbalsts maģistra studiju programmu īstenošanai”), kas piesaistījis 3,2 milj. euro, un „Atbalsts maģistra studiju programmu īstenošanai Latvijas Universitātē” (1.1.2.1.1.apakšaktivitāte „Atbalsts maģistra studiju programmu īstenošanai”), piesaistījis 1,9 milj. euro lielu finansējumu.

2.4.2. Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” finansējums

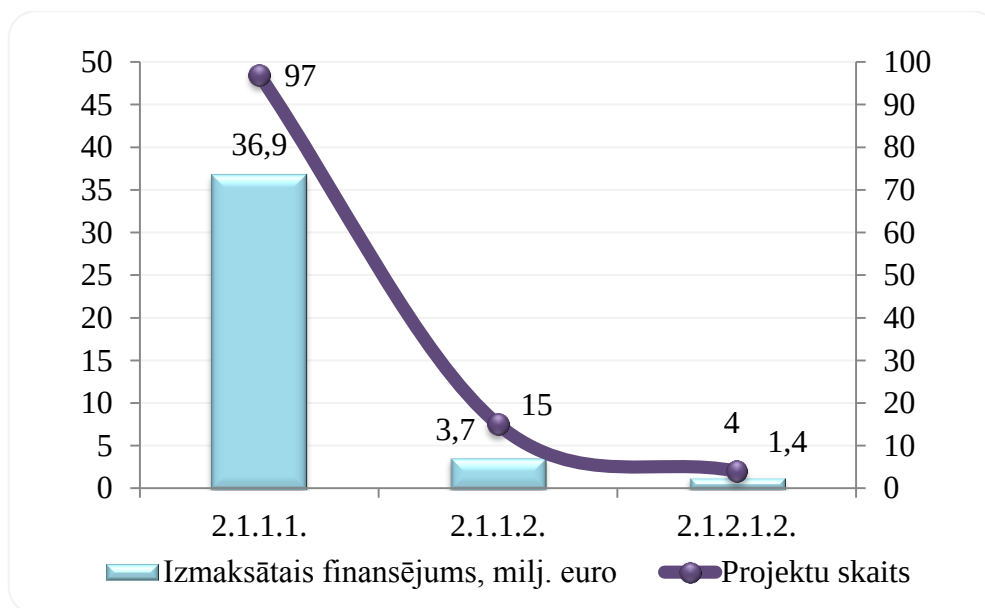
Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” aktivitātes aptver 41,9 milj. euro no kopējā finansējuma, kas izmaksāts aktivitātēm ar ietekmi uz HP „RSK”, jeb 20,9%.

Darbības programmas ietvaros finansējums izmaksāts trīs aktivitātēm – 2.1.1.1.aktivitātes „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” ietvaros izmaksāts 36,9 milj. euro liels finansējums, 2.1.1.2.aktivitātes „Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem zinātnē un tehnoloģijās (EUREKA, 7.IP un citi)” ietvaros 3,7 milj. euro un 2.1.2.1.2.apakšaktivitātes „Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” ietvaros 1,4 milj. euro liels finansējums (Attēls Nr. 29).

Izvērtējot **ieguldījumus aktivitāšu dalījumā pa atbalsta jomām**, jāsecina, ka visas aktivitātes veido zinātnes un pētniecības joma, kurā īstenoti 116 projekti, no tiem lielāko daļu veido projekti 2.1.1.1.aktivitātes „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” ietvaros – 97.

Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros projekti īstenoti Rīgas pilsētā – 37,0 milj. euro apmērā, Salaspils un Siguldas novados, attiecīgi 4,8 milj. euro un 0,1 milj. euro apmērā. Finansiāli ietilpīgākie projekti ir „Selektīvu aspartilproteīnāžu inhibitoru izveide”, kas pārskata periodā piesaistījis 0,63 milj. euro, „Inovatīvi katalītiskie procesi aktīvo farmaceitisko vielu iegūšanai”, piesaistījis 0,62 milj. euro, „Vīrusveidīgo daļiņu nanotehnoloģija zāļu un diagnostikas līdzekļu transportstruktūru izstrādei”, piesaistījis 0,62 milj. euro lielu finansējumu. Visi trīs iepriekšminētie projekti īstenoti Rīgas pilsētā 2.1.1.1. aktivitātes „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” ietvaros.

Salaspils novadā finansiāli ietilpīgākais ir projekts „Jauna metode nanokompozītu materiālu fizikālo parametru spektrālā sadalījuma noteikšanai” (2.1.1.1.aktivitāte „Atbalsts zinātnei un pētniecībai”), kam izmaksāts finansējums 0,60 milj. euro apmērā, savukārt Siguldas novadā īstenots viens projekts „Biotehnoloģijas un veterinārmedicīnas zinātniskā institūta “Sīgra” atpazīstamības un starptautiskās sadarbības veicināšana” (2.1.1.1.aktivitāte „Atbalsts zinātnei un pētniecībai”) ar finansējumu 0,07 milj. euro apmērā.

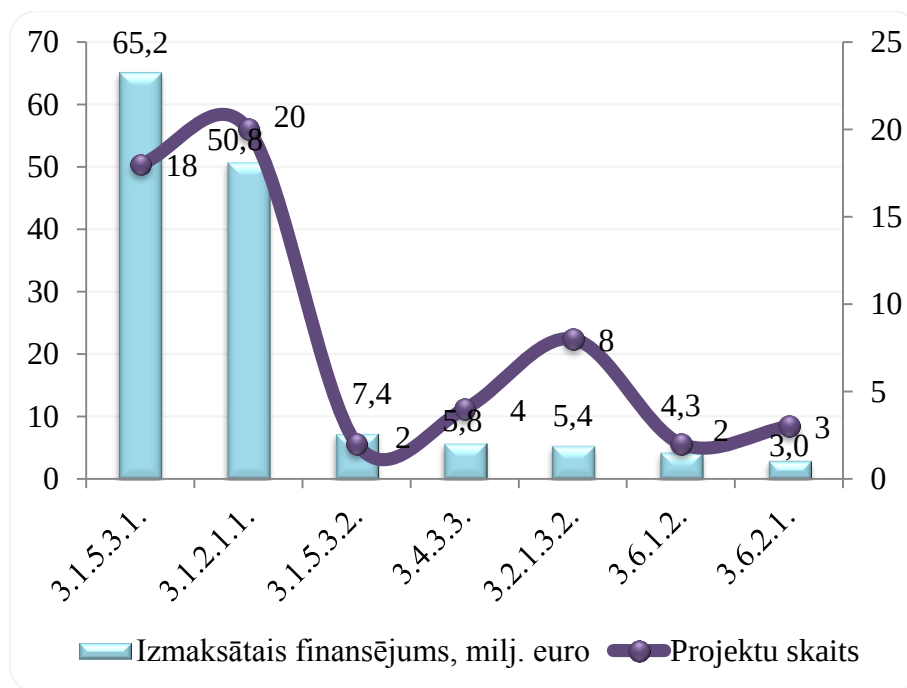

Attēls Nr. 29. ES fondu ieguldījumi darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros, milj. euro un projektu skaits

2.4.3. Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” finansējums

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” aktivitātes aptver 141,9 milj. euro no kopējā finansējuma, kas izmaksāts aktivitātēm ar ietekmi uz HP RSK, jeb 70,9%.

Darbības programmas ietvaros finansējums izmaksāts 7 aktivitātēm – 3.1.5.3.1.apakšaktivitātei „Stacionārās veselības aprūpes attīstība” izmaksāts 65,2 milj. euro liels finansējums, 3.1.2.1.1.apakšaktivitātei „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem” – 50,8 milj. euro, 3.1.5.3.2.apakšaktivitātei „Onkoloģijas slimnieku radioterapijas ārstēšanas attīstība” ietvaros – 7,4 milj. euro, 3.4.3.3.aktivitātei „Atbalsts kultūras pieminekļu privātīpašniekiem kultūras pieminekļu saglabāšanā un to sociālekonomiskā potenciāla efektīvā izmantošanā” – 5,8 milj. euro, 3.2.1.3.2.apakšaktivitātei „Satiksmes drošības uzlabojumi Rīgā” – 5,4 milj. euro, 3.6.1.2.aktivitātei „Rīgas pilsētas ilgtspējīga attīstība” – 4,3 milj. euro un 3.6.2.1.aktivitātei „Atbalsts novadu pašvaldību kompleksai attīstībai” izmaksāts 3,0 milj. euro liels finansējums (Attēls Nr. 30).

Attēls Nr. 30. ES fondu ieguldījumi darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros, milj. euro un projektu skaits

Izvērtējot **ieguldījumus aktivitāšu dalījumā pa atbalsta jomām**, jāsecina, ka šajā darbības programmā finansējums izmaksāts piecās – izglītības, veselības aprūpes, transporta infrastruktūras, policentriskas attīstības, kultūras un tūrisma jomās. Lielāko īpatsvaru veido finansējums veselības aprūpes jomai – 72,6 milj. euro, izglītības jomai izmaksāti 50,8 milj. euro, policentriskas attīstības jomai - 7,3 milj. euro, kultūras un tūrisma jomai – 5,8 milj. euro, bet vismazākais finansējums piesaistīts transporta infrastruktūras jomā – 5,4 milj. euro.

Lielāko projektu skaitu veido izglītības un veselības aprūpes jomās īstenotie projekti, katrā pa 20, tālāk seko transporta infrastruktūras joma, kurā īstenoti 8 projekti, policentriskas attīstības jomā – 5 un kultūras un tūrisma jomā īstenoti 4 projekti.

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros finansiāli ietilpīgākais projekts ir „Rīgas Tehniskās universitātes vienotā teritoriālā kompleksa izveide” (3.1.2.1.1.apakšaktivitāte „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem”), kam izmaksātā finansējuma apmērs ir 25,0 milj. euro. Projektam „Stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras pilnveidošana SIA „Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca”, veicot pasākumus veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un izmaksu efektivitātes uzlabošanai, kā arī energoresursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanai” (3.1.5.3.1.apakšaktivitāte „Stacionārās veselības aprūpes attīstība”) izmaksāts 12,8 milj. euro liels finansējums un projektam „VSIA „Bērnu klīniskā universitātes slimnīca” stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras attīstība” (3.1.5.3.1.apakšaktivitāte „Stacionārās veselības aprūpes attīstība”) izmaksāts 11,5 milj. euro liels finansējums.

Var secināt, ka atšķirībā no darbības programmām „Cilvēkresursi un nodarbinātība” un „Uzņēmējdarbība un inovācijas” darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros īstenotie projekti pārstāv vairākas jomas, turklāt ir lielāks finansiāli ietilpīgu projektu skaits. Jāatzīmē, ka vēl 25 projektiem izmaksātais finansējums ir lielāks par 1 milj. euro.

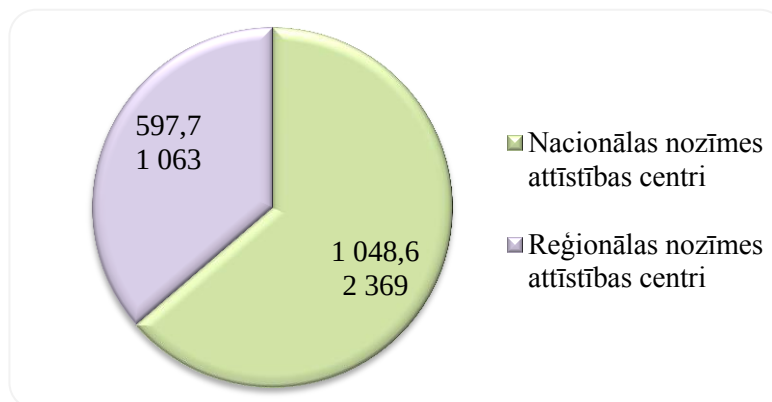
Apskatot izmaksāto finansējumu pašvaldību dalījumā, var secināt, ka finansējums izmaksāts 8 pašvaldībām, lielāko finansējuma īpatsvaru piesaistījusi Rīgas pilsēta – 129,3 milj. euro apmērā, tālāk seko Jūrmalas pilsēta – 4,2 milj. euro, Ogres novads – 3,2 milj. euro, Salacgrīvas novads – 2,3 milj. euro, Siguldas novads – 1,4 milj. euro, Limbažu novads 0,9 milj. euro, Tukuma novads – 0,5 milj. euro, un 0,2 milj. euro apmērā finansējumu piesaistījis Olaines novads.

2.5. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros

Latvijā ir 9 nacionālas nozīmes attīstības centri reizē arī republikas pilsētas – Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Rēzekne, Valmiera, Rīga, Liepāja, Daugavpils, Ventspils – un 21 reģionālas nozīmes attīstības centrs – Kuldīgas, Talsu, Tukuma, Saldus, Dobeles, Bauskas, Ogres, Aizkraukles, Cēsu, Limbažu, Smiltenes, Alūksnes, Gulbenes, Balvu, Preiļu, Līvānu, Ludzas, Krāslavas, Siguldas, Valkas un Madonas pilsētas. ES fondu ieguldījumi tiks skatīti iepriekšminēto republikas pilsētu un 21 novada ietvaros.¹⁵

Apskatot izmaksāto ES fondu ieguldījumu apjomu pa nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem¹⁶, var secināt, ka kopējais izmaksātais finansējums veido 1 646,3 milj. euro jeb 74,2% no kopējā izmaksātā finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi (2 217,6 milj. euro).

Lielāko īpatsvaru veido finansējums nacionālas nozīmes attīstības centriem – 1 048,6 milj. euro jeb 63,7% no kopējā finansējuma, pārējo daļu – 597,7 milj. euro jeb 36,3% veido ieguldījumi reģionālas nozīmes attīstības centros (Attēls Nr. 31). Nacionālas nozīmes attīstības centros īstenoto projektu skaits – 2 369, reģionālas nozīmes attīstības centros īstenoto projektu skaits – 1 063.

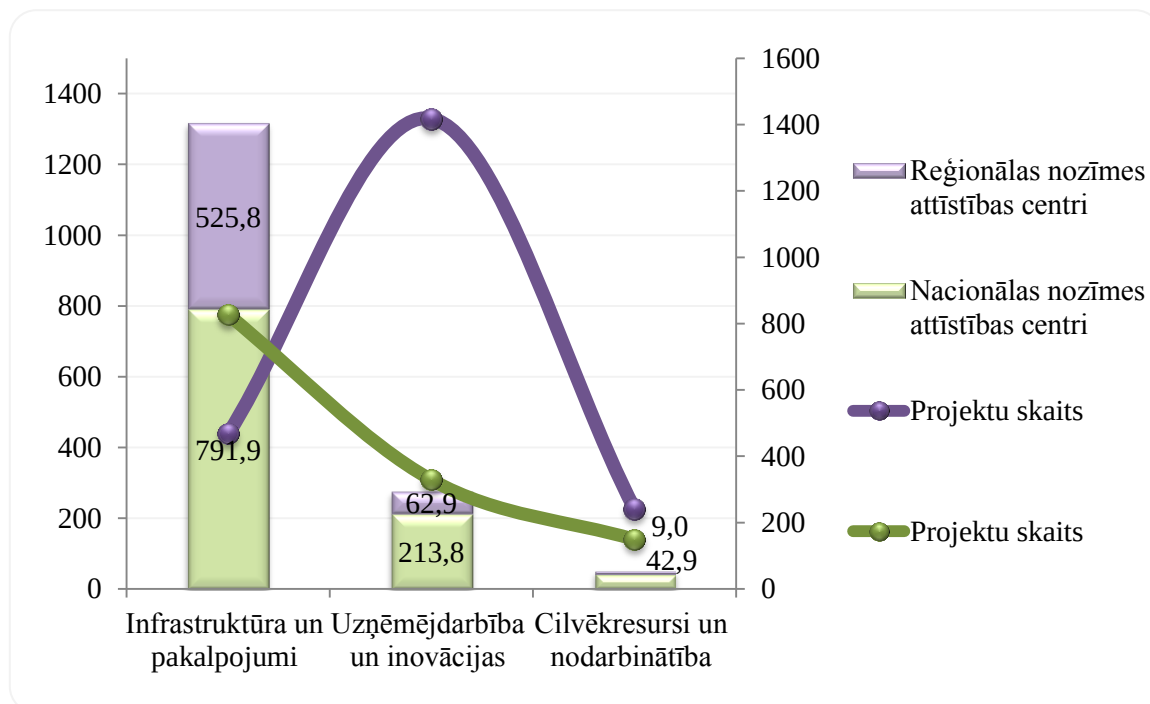

Attēls Nr. 31. ES fondu ieguldījumi nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros, milj. euro un projektu skaits

¹⁵ ES fondu sistēmas informācijas laukā „Pašvaldība” vietām tiek norādīts novads, vietām pilsēta, piem., Aizkraukles novads un Aizkraukle, bet ne visos gadījumos, kad norādīts novads, tas nozīmē, ka projekts īstenots novada teritorijā, nereti, tas īstenots novada pilsētas teritorijā. Līdz ar to reģionālās nozīmes attīstības centru gadījumā ir ņemts vērā novadam, kurā ietilpst attiecīgais reģionālās nozīmes attīstības centrs, izmaksātais finansējums.

¹⁶ Attīstības centrs ir teritorija, kur ir resursu (t.sk. cilvēkresursu), sociālo un ekonomisko aktivitāšu koncentrācija un kas veicina apkārtējās teritorijas attīstību. Valsts nozīmīgāko (primāro) attīstības centru tīklu veido starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri, jo tajos koncentrējas lielākā daļa valsts iedzīvotāju, ekonomiskā un sociālā aktivitāte. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam*. 68.lpp.

Apskatot **ieguldījumus nacionālas nozīmes attīstības centros** darbības programmu ietvaros, var secināt, ka absolūts pārsvars ir darbības programmai „Infrastruktūra un pakalpojumi” tās ietvaros īstenoto aktivitāšu īstenošanai piešķirtā finansējuma īpatsvars sastāda 75,5%, tālāk seko darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas” – 20,4%, darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” finansējums veido vismazāko īpatsvaru – 4,1% (Attēls Nr. 32).

Attēls Nr. 32. ES fondu ieguldījumi nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros darbības programmu ietvaros, milj. euro un projektu skaits

Apskatot **ieguldījumus reģionālas nozīmes attīstības centros** darbības programmu ietvaros, var secināt, ka līdzīgi kā gadījumā ar nacionālas nozīmes attīstības centriem absolūts pārsvars ir darbības programmai „Infrastruktūra un pakalpojumi”, tās ietvaros aktivitāšu īstenošanai piešķirtā finansējuma īpatsvars sastāda 88,0%, tālāk seko darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas” – 10,5% un darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība” veido vismazāko īpatsvaru, tikai 1,5% (Attēls Nr. 32). Salīdzinot ar nacionālas nozīmes attīstības centriem, var secināt, ka finansējuma īpatsvars ir sadalījies nevienmērīgāk.

Atšķirības vērojamas arī projektu skaita īpatsvarā, nacionālas nozīmes attīstības centriem lielāko īpatsvaru veido projekti, kas īstenoti darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros – 1 418, turpretī reģionālas nozīmes attīstības centriem lielāko īpatsvaru veido projekti, kas īstenoti darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros - 827. Tas skaidrojams ar uzņēmumu koncentrāciju republikas pilsētās, savukārt novados ievērojamu īpatsvaru veido ieguldījumi transporta infrastruktūras jomai.

Apskatot ES fondu **ieguldījumus nacionālas nozīmes attīstības centros uz vienu iedzīvotāju**, var secināt, ka vidēji tajos uz vienu iedzīvotāju ir izmaksāti 933,7 euro, kas ir mazāk nekā reģionālas nozīmes attīstības centriem izmaksātais finansējums uz vienu iedzīvotāju – 1 380,9 euro. Lielāko finansējumu ir saņēmusi Ventspils pilsēta – 2 707,4 euro apmērā, ar 2 371,5 un 2 101,9 euro lielu finansējumu uz vienu iedzīvotāju seko Jēkabpils un Rēzeknes pilsētas. Savukārt mazāko finansējumu uz vienu iedzīvotāju ir piesaistījusi Jūrmala – 422,2 euro un Rīga

508,3 euro. Daugavpils un Jelgava saņēmusi attiecīgi 1 376,8 euro un 1 383,5 euro lielu finansējumu. Liepāja piesaistījusi 1 945,7 euro uz vienu iedzīvotāju.

Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, var secināt, ka lielākā finansējuma saņēmēja nemainīgi palikusi Ventspils pilsēta. Savukārt atšķirībā no iepriekšējā pārskata perioda vismazāko finansējumu uz vienu iedzīvotāju vairs nav saņēmusi Rīgas pilsēta, bet gan Jūrmalas pilsēta.

Apskatot ES fondu **ieguldījumus reģionālas nozīmes attīstības centros uz vienu iedzīvotāju**, var secināt, ka vidēji tajos izmaksāti 1 380,9 euro. Lielāko finansējumu ir saņēmis Valkas novads – 2 608,8 euro, tālāk seko šādi novadi – Cēsu – 2 017,9 euro, Madonas – 1 956,7 euro, Kuldīgas – 1 837,3 euro, Līvānu – 1 796,4 euro un Gulbenes – 1 777,9 euro uz vienu iedzīvotāju. Vēl desmit reģionālas nozīmes attīstības centri ir piesaistījuši lielāku finansējumu par 1 000 euro uz vienu iedzīvotāju.

Mazāko finansējumu uz vienu iedzīvotāju ir saņēmis Bauskas novads – 658,9 euro, tālāk seko Siguldas novads 727,0 euro, Balvu novads 813,2 euro, Smiltenes un Limbažu novadi katrs attiecīgi saņēmuši 925,6 euro un 963,1 euro uz vienu iedzīvotāju.

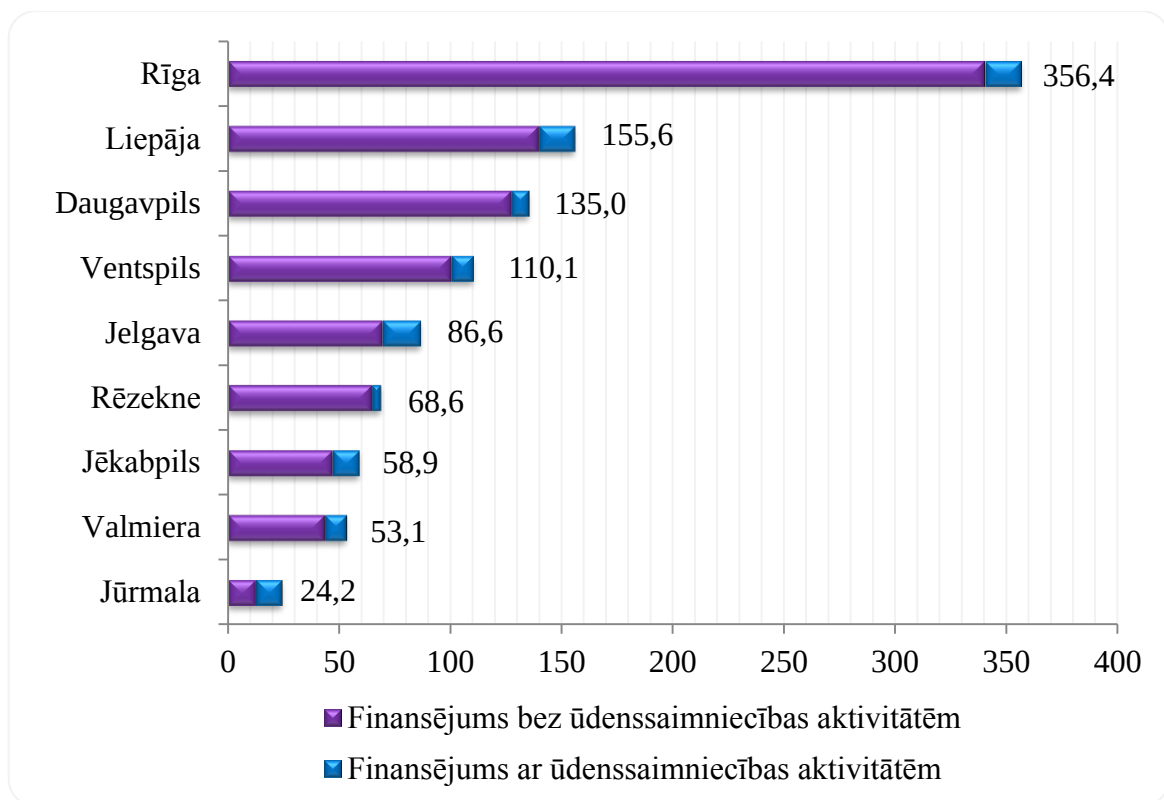
2.5.1. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai nacionālas nozīmes attīstības centros

Apskatot **ieguldījumus nacionālas nozīmes attīstības centros**, var secināt, ka lielākais finansējuma saņēmējs ir Rīga, piesaistot 356,4 milj. euro, kas ir 2,3 reizes lielāks kā Liepājas piesaistītais finansējums – 155,6 milj. euro, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu apsteigusi trešajā vietā esošo Daugavpili – 135,0 milj. euro. Ventspilij izmaksāts 110,1 milj. euro, Jalgavai – 86,6 milj. euro, Rēzeknei – 68,6 milj. euro, Jēkabpilij un Valmierai attiecīgi – 58,9 milj. euro un 53,1 milj. euro, bet vismazākais finansējums izmaksāts Jūrmalai – 24,2 milj. euro apmērā (Attēls Nr. 33). Attiecīgi pilsētas, kas piesaistījušas lielāko finansējuma apmēru, īstenojušas arī lielāko projektu skaitu, Rīga – 1 569, Liepāja – 242, Daugavpils – 114, Ventspils un Jelgava katra – 96, Valmiera – 89, Jūrmala – 60, Rēzekne – 59 un vismazāko projektu skaitu īstenojusi Jēkabpils pilsēta – 44.

Rīgas un Daugavpils pilsētas finansiāli ietilpīgākie projekti īstenoti 3.1.2.1.1.apakšaktivitātes „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem” ietvaros, attiecīgi „Rīgas Tehniskās universitātes vienotā teritoriālā kompleksa izveide”, kam izmaksāts 25,0 milj. euro liels finansējums un „Daugavpils Universitātes studiju programmu kvalitātes uzlabošana un vides pieejamības nodrošināšana”, kam izmaksāts 20,9 milj. euro liels finansējums.

Rīgas pilsētā īstenoti 67 projekti, bet Daugavpils pilsētā 26 projekti, kuriem izmaksāts vismaz 1 milj. euro liels finansējums.

Jēkabpils, Jūrmalas, Jelgavas, Liepājas un Valmieras pilsētu finansiāli ietilpīgākie projekti īstenoti 3.5.1.1.aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” ietvaros, attiecīgi projekti: „Jēkabpils ūdenssaimniecības attīstības II kārtā”, kam izmaksāts finansējums 12,1 milj. euro; „Jūrmalas ūdenssaimniecības attīstības projekts, II kārtā” – 11,9 milj. euro; „Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu attīstība Jelgavā, II kārtā” – 16,6 milj. euro; „Ūdenssaimniecības attīstība Liepājā, 3.kārta” – 16,1 milj. euro; „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Valmieras pilsētā II kārtā” – 9,7 milj. euro.

Attēls Nr. 33. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi nacionālas nozīmes attīstības centros, milj. euro un bez ūdenssaimniecības aktivitātēm (3.4.1.1. un 3.5.1.1.)

Jēkabpils pilsētā īstenoti 10 projekti, kuriem izmaksāts finansējums vismaz 1 milj. euro apmērā, Jūrmalas pilsētā – 5, Jelgavas pilsētā – 19, Liepājas pilsētā – 22 un Valmieras pilsētā īstenoti 14 projekti, kuriem izmaksāts vismaz 1 milj. euro.

Rēzeknes pilsētas finansiāli ietilpīgākais projekts ir „Austrumlatvijas reģionālais daudzfunkcionālais centrs Rēzeknē” (3.4.3.1.aktivitāte „Nacionālas un reģionālas nozīmes daudzfunkcionālu centru izveide”) – 13,4 milj. euro, vēl 13 projektiem izmaksāts vairāk nekā 1 milj. euro.

Ventspils pilsētā finansiāli ietilpīgākais projekts „Ventspils pilsētas centralizētās siltumapgādes siltumavotu Ventspilī, Brīvības ielā 38 un Talsu ielā 69, rekonstrukcija, pārejot uz citu kurināmo – biomasu (koksni)” īstenots 3.5.2.1.1.apakšaktivitātē „Pasākumi centralizētās siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanai” – 14,4 milj. euro, vēl 23 projektiem izmaksāts vairāk nekā 1 milj. euro.

Attēls Nr. 33 atspoguļo gan kopējo republikas pilsētām izmaksāto finansējumu, gan finansējumu, kas izmaksāts tikai ūdenssaimniecības aktivitātē – 3.5.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000”, kas uzskatāmi ļauj spriest par šīs aktivitātes finansējuma īpatsvaru no kopējā izmaksātā finansējuma. Mazākais ūdenssaimniecības aktivitātē izmaksātā finansējuma īpatsvars ir Rīgas pilsētai – 4,6%, Daugavpils un Rēzeknes pilsētām, attiecīgi 5,9% un 6,0%, savukārt Jūrmalas pilsētai šī aktivitāte veido 49,0% lielu īpatsvaru. Pārējām republikas pilsētām īpatsvars ir 9,1% līdz 20,6% robežās.

Ūdenssaimniecības aktivitātēs izmaksātā finansējuma īpatsvars gan nacionālas, gan reģionālas nozīmes attīstības centriem atspoguļots ar mērķi parādīt šo aktivitāšu nozīmi kopējā izmaksātā

finansējuma ietvaros, kas īpaši nozīmīgs, izvērtējot izmaksātā finansējuma apjomu reģionālas nozīmes attīstības centriem, kur šo aktivitāšu īpatsvars veido pat 30,0%.

Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros nacionālas nozīmes attīstības centriem izmaksāts 42,9 milj. euro liels finansējuma apjoms. Lielāko finansējumu ar ievērojamu īpatsvaru piesaistījusi Rīgas pilsēta – 26,3 milj. euro, tai seko Jelgava un Daugavpils attiecīgi ar 5,1 un 5,0 milj. euro lielu ieguldījumu apmēru. Lielāko projektu skaitu īstenojušas Rīga – 149, Liepāja – 20 un Jelgava – 17.

Savukārt mazāko finansējumu piesaistījusi Valmieras pilsēta – 0,5 milj. euro, tai seko Jēkabpils – 0,6 milj. euro un Ventspils ar 0,8 milj. euro lielu finansējumu. Valmieras pilsēta īstenojusi arī mazāko projektu skaitu – 9, Jēkabpils īstenojusi 10 projektus, Rēzekne – 12 un Jūrmala – 13 projektus.

Finansiāli ietilpīgākais projekts, apskatot nacionālas nozīmes attīstības centriem veiktos maksājumus, ir „Atbalsts LLU doktora studiju īstenošanai” (1.1.2.1.2.apakšaktivitāte „Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai”), kas īstenots Jelgavas pilsētā par 4,1 milj. euro lielu finansējumu.

Apskatot **ieguldījumus pa atbalsta jomām**, var secināt, ka lielākais finansējums izmaksāts izglītības jomā – 32,4 milj. euro, lielākā finansējuma saņēmēja ir Rīgas pilsēta – 20,3 milj. euro, kas lielāko finansējuma apjomu ir saņēmusi arī pārējās atbalsta jomās – nodarbinātības un sociālie pakalpojumi, publiskā pārvalde un uzņēmējdarbības veikšana. Otrs lielākais finansējuma īpatsvars izmaksāts nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā – 4,82 milj. euro, trešais lielākais – uzņēmējdarbības veikšanas jomā – 3,03 milj. euro un vismazāko finansējumu piesaistījusi publiskās pārvaldes joma – 2,58 milj. euro apmērā. Jāatzīmē, ka Jūrmalas pilsēta finansējumu nav piesaistījusi uzņēmējdarbības veikšanas jomā.

Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros nacionālas nozīmes attīstības centriem izmaksāts 213,8 milj. euro liels finansējuma apjoms. Lielāko finansējumu piesaistījusi Rīga – 128,2 milj. euro, tālāk seko Ventspils – 33,5 milj. euro, Liepāja piesaistījusi 15,4 milj. euro. Lielākais īstenoto projektu skaits ir Rīgai, Liepājai un Daugavpilij, attiecīgi 1 258, 133 un 44 projekti.

Mazāko finansējuma apjomu piesaistījusi Jūrmala, Rēzekne un Valmiera, attiecīgi 0,4 milj. euro, 1,0 milj. euro un 5,8 milj. euro. Mazāko projektu skaitu īstenojusi Jēkabpils – 8, Rēzekne un Valmiera attiecīgi realizējušas 11 un 17 projektus.

Finansiāli ietilpīgākais projekts, apskatot nacionālas nozīmes attīstības centriem veiktos maksājumus, ir „Uzņēmuma „Ditton Chain” izveide uz „Ditton pievadķēžu rūpnīcas” bāzes jaunu un kvalitatīvu produktu ražošanai eksporta tirgiem metālapstrādes un mašīnbūves nozarē” (2.1.2.4.aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”), kas īstenots Daugavpils pilsētā par 9,5 milj. euro. Arī Liepājas pilsētā ievērojams finansējums izmaksāts projektam „Augstas pievienotās vērtības investīcijas „Elme Messer Metalurģ” LSEZ SIA ražotnē” (2.1.2.4.aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”) – 8,9 milj. euro apmērā un Rīgas pilsētas finansiāli ietilpīgākais īstenotais projekts ir „Ursodeoksiholskābes ražotnes ar nepieciešamo infrastruktūru izveide” (2.1.2.4.aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”), kas piesaistījis finansējumu 8,8 milj. euro apmērā.

Ventspils pilsētas finansiāli ietilpīgākais projekts ir „Dendrolight – masīvkoksnes šūnmateriāla ražošanas uzņēmuma izveidošana” (2.1.2.4.aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”), ar finansējumu 7,9 milj. euro apmērā, Jēkabpils pilsētas - „Jēkabpils SIA "JĒKABPILS

MEŽRŪPNIECĪBA" augstas pievienotās vērtības investīcijas koksnes pārstrādē" (2.1.2.4.aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”) – 7,6 milj. euro, Valmieras pilsētas „Jaunas augsta SiO₂ satura stikla šķiedras vienstadijas tehnoloģijas un produktu ieviešana AS "VALMIERAS STIKLA ŠĶIEDRA"” (2.1.2.2.2.apakšaktivitāte „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā”) - 4,9 milj. euro, Jelgavas pilsētas - „Multikristāliskā silīcija solāro plāksņu ražotnes izveide” (2.1.2.4.aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”) – 1,5 milj. euro un Rēzeknes pilsētas finansiāli ietilpīgākais projekts ir „Atjaunojamo energoresursu apguves iespēju analīze LR teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā” (2.1.1.1.aktivitāte „Atbalsts zinātnei un pētniecībai”) – 0,3 milj. euro.

Apskatot **ieguldījumus pa atbalsta jomām**, var secināt, ka lielākais finansējums izmaksāts uzņēmējdarbības veikšanas jomā – 170,7 milj. euro, zinātnes un pētniecības jomā izmaksāts 43,1 milj. euro. Lielākā finansējuma saņēmēja ir Rīga, kas kopā abās jomās saņēmusi 128,2 milj. euro, tai seko Ventspils ar 33,5 milj. euro un Liepāja ar 15,4 milj. euro lielu finansējumu. Daugavpils un Jēkabpils attiecīgi saņēmušas 15,1 milj. euro un 7,9 milj. euro lielu finansējumu. Jelgava un Valmiera saņēmušas attiecīgi 6,6 un 5,8 milj. euro, bet mazāko finansējumu piesaistījušas Jūrmala un Rēzekne, attiecīgi 0,4 un 1,0 milj. euro. Jāatzīmē, ka zinātnes un pētniecības jomā finansējums nav izmaksāts Jūrmalai un Jēkabpilij.

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros nacionālas nozīmes attīstības centriem izmaksāts 791,9 milj. euro liels finansējuma apjoms. Lielākā finansējuma saņēmēja ir Rīgas pilsēta – 201,9 milj. euro, tai seko Liepāja – 138,4 milj. euro un Daugavpils ar 114,9 milj. euro lielu finansējumu. Ventspils saņēmusi 75,9 milj. euro, Jelgava – 74,8 milj. euro un Rēzekne – 66,5 milj. euro lielu finansējumu. Visvairāk projektu īstenojušas Rīgas, Liepājas un Valmieras pilsētas, attiecīgi – 162, 89 un 63 projekti.

Mazāko finansējumu piesaistījušas Jūrmalas pilsēta – 22,2 milj. euro, Valmieras pilsēta – 46,8 milj. euro, Jēkabpils pilsēta – 50,5 milj. euro. Mazāko projektu skaitu īstenojušas Jūrmala un Jēkabpils, attiecīgi 25 un 26 projektus, Rēzeknē īstenoti 36 projekti.

Finansiāli ietilpīgākais projekts, apskatot nacionālas nozīmes attīstības centriem veiktos maksājumus, ir Rīgas pilsētā īstenotais projekts „Rīgas Tehniskās universitātes vienotā teritoriālā kompleksa izveide” (3.1.2.1.1.apakšaktivitāte „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem”), kam izmaksāts 25,0 milj. euro liels finansējums.

Projekts „Daugavpils Universitātes studiju programmu kvalitātes uzlabošana un vides pieejamības nodrošināšana” (3.1.2.1.1.apakšaktivitāte „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem”), kas īstenots par 20,9 milj. euro ir finansiāli ietilpīgākais projekts Daugavpils pilsētā.

Jelgavas, Jūrmalas, Jēkabpils, Liepājas un Valmieras pilsētās finansiāli ietilpīgākie projekti īstenoti 3.5.1.1.aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” ietvaros, attiecīgi projekts „Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu attīstība Jelgavā, II kārtā”, kam izmaksāts 16,6 milj. euro liels finansējums, projekts „Jūrmalas ūdenssaimniecības attīstības projekts, II kārtā”, – 11,9 milj. euro, projekts „Jēkabpils ūdenssaimniecības attīstības II kārtā” – 12,1 milj. euro, projekts „Ūdenssaimniecības attīstība

Liepājā, 3.kārta” – 16,1 milj. euro un projekts „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Valmieras pilsētā II kārtā” – 9,7 milj. euro.

Ventspils pilsētas finansiāli ietilpīgākais projekts ir „Ventspils pilsētas centralizētās siltumapgādes siltumavotu Ventspilī, Brīvības ielā 38 un Talsu ielā 69, rekonstrukcija, pārejot uz citu kurināmo – biomasu (koksni)” (3.5.2.1.1.apakšaktivitāte „Pasākumi centralizētās siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanai”) – 14,4 milj. euro.

Rēzeknes pilsētā lielākais finansējums izmaksāts projektam „Austrumlatvijas reģionālais daudzfunkcionālais centrs Rēzeknē” (3.4.3.1.aktivitāte „Nacionālas un reģionālas nozīmes daudzfunkcionālu centru izveide”) – 13,4 milj. euro.

Apskatot **ieguldījumus pa atbalsta jomām**, var secināt, ka lielākais finansējums izmaksāts jomai „policentriskā attīstība” – 180,9 milj. euro, tālāk seko komunālās saimniecības joma ar 157,3 milj. euro, veselības aprūpes joma ar 139,9 milj. euro lielu finansējumu. Izglītības jomā izmaksāts 121,3 milj. euro, transporta infrastruktūras jomā – 74,4 milj. euro, kultūras un tūrisma jomā – 35,4 milj. euro, ēku energoefektivitāte jomā – 25,5 milj. euro, nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā – 22,0 milj. euro, enerģētikas jomā – 20,3 milj. euro, vides aizsardzības un risku mazināšanas jomā – 8,0 milj. euro un informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā – 7,0 milj. euro un liels finansējums.

Enerģētikas jomā finansējums izmaksāts Jēkabpils, Jelgavas, Liepājas un Rīgas pilsētām. Kultūras un tūrisma jomā finansējums nav izmaksāts tikai Valmieras pilsētai, policentriskās attīstības jomā – Jūrmalas pilsētai, savukārt vides aizsardzības un risku mazināšanas jomā finansējumu piesaistījušas tikai Jelgavas un Jēkabpils pilsētas.

2.5.2. ES fondu ieguldījumi HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un HP „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” īstenošanai reģionālas nozīmes attīstības centros

Apskatot **ieguldījumus reģionālas nozīmes attīstības centros**, var secināt, ka lielākais finansējuma saņēmējs ir Ogres novads, kas piesaistījis 52,5 milj. euro jeb 8,8% no kopējā reģionālas nozīmes attīstības centriem izmaksātā finansējuma, novadā īstenots arī lielākais projektu skaits starp visiem reģionālas nozīmes attīstības centriem – 94 (Attēls Nr. 34). Tālāk seko Madonas, Kuldīgas, Talsu un Gulbenes novadi, vidēji piesaistot 47,3 milj. euro lielu finansējumu.

Madonas novads lielāko daļu finansējuma piesaistījis projekta „Madonas ūdenssaimniecības attīstības II kārtā” (3.5.1.1.aktivitāte „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000”) ietvaros, kam izmaksāts 13,4 milj. euro, turklāt īstenoti vēl astoņi projekti, kuros izmaksātais finansējums ir lielāks par 1 milj. euro.

Mazāko finansējuma apmēru piesaistījuši Preiļu, Smiltenes, Siguldas un Balvu novadi – vidēji piesaistot 12,3 milj. euro lielu finansējumu. Savukārt mazāko projektu skaitu īstenojis Aizkraukles novads – 20, Ludzas novads īstenojis 28 projektus, Balvu novads – 29, Preiļu un Valkas novadi, katrs attiecīgi pa 32 projektiem.

Attēls Nr. 34 atspoguļo gan kopējo reģionālas nozīmes attīstības centriem izmaksāto finansējumu, gan finansējumu, kas izmaksāts tikai ūdenssaimniecības aktivitātēs – 3.4.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” un 3.5.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās

ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000”, kas uzskatāmi ļauj spriest par šo divu aktivitāšu finansējuma īpatsvaru no kopējā izmaksātā finansējuma.

Mazākais ūdenssaimniecības aktivitātēm izmaksātā finansējuma īpatsvars ir Aizkraukles, Līvānu un Smiltenes novados, attiecīgi 14,8%, 16,1% un 17,3%, savukārt Krāslavas, Bauskas un Tukuma novadiem šīs aktivitātes veido attiecīgi 64,7%, 51,9% un 49,8% lielu īpatsvaru. Salīdzinot ūdenssaimniecības aktivitātēs izmaksātā finansējuma īpatsvaru nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros, jāsecina, ka šo aktivitāšu īpatsvars ir nozīmīgāks reģionālas nozīmes attīstības centros, to vidējais īpatsvars ir 30,0%.

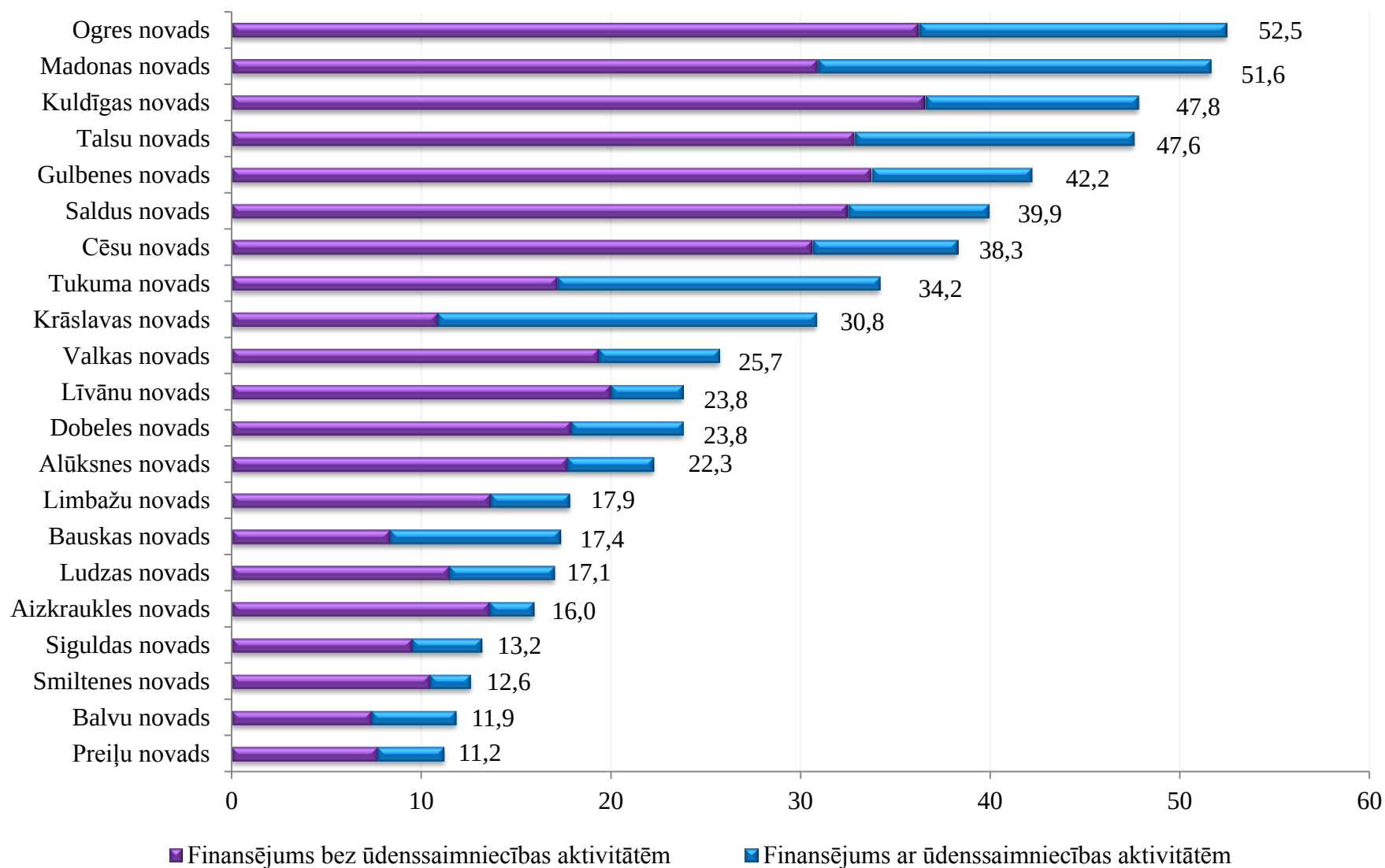
Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ietvaros reģionālas nozīmes attīstības centriem izmaksāts 9,0 milj. euro liels finansējuma apjoms. Apskatot ieguldījumus darbības programmas ietvaros, pārliecinoši lielāko finansējumu piesaistījis Ogres novads – 1,35 milj. euro, tālāk seko Kuldīgas novads – 0,69 milj. euro un Siguldas novads – 0,65 milj. euro. Visvairāk projektu īstenojis Kuldīgas novads – 13, tālāk seko Siguldas un Līvānu novadi, katrs īstenojuši pa 9 projektiem.

Savukārt mazāko finansējumu piesaistījis Valkas novads – 0,04 milj. euro, tālāk seko Aizkraukles novads – 0,16 milj. euro un Alūksnes novads ar 0,19 milj. euro lielu finansējumu. Valkas un Aizkraukles novadi īstenojuši arī vismazāko projektu skaitu, katrs 2 projektus. Bauskas, Ludzas un Smiltenes novadi katrs īstenojuši pa 4 projektiem.

Finansiāli ietilpīgākais projekts, apskatot reģionālas nozīmes attīstības centriem veiktos maksājumus, ir „Izglītojamo inovatīvu un interaktīvu prasmju attīstīšana” (1.2.1.1.3.apakšaktivitāte „Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai”), kas īstenots Ogres novadā par 0,44 milj. euro.

Apskatot **ieguldījumus pa atbalsta jomām** reģionālas nozīmes attīstības centros, var secināt, ka lielākais finansējums izmaksāts nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā – 3,2 milj. euro, izglītības jomā – 3,0 milj. euro, publiskās pārvaldes jomā – 2,1 milj. euro, bet vismazākais uzņēmējdarbības veikšanas jomā – 0,7 milj. euro. Lielāko finansējumu izglītības jomā piesaistījis Ogres novads – 0,79 milj. euro apmērā, savukārt finansējumu šajā jomā vispār nav piesaistījuši vairāki novadi – Alūksnes, Balvu, Cēsu, Krāslavas, Kuldīgas, Ludzas, Siguldas, Talsu un Valkas novadi. Nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā lielāko finansējumu saņēmis Siguldas novads - 0,51 milj. euro apmērā, savukārt finansējumu vispār nav piesaistījuši sekojoši novadi – Aizkraukles, Gulbenes, Limbažu, Madonas, Ogres, Smiltenes, Tukuma un Valkas. Uzņēmējdarbības veikšanas jomā lielāko finansējumu piesaistījis Ogres novads – 0,49 milj. euro apmērā, vēl finansējumu šajā jomā piesaistījuši Alūksnes, Gulbenes, Limbažu, Līvānu, Saldus, Siguldas un Talsu novadi.

Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros reģionālas nozīmes attīstības centriem izmaksāts 62,9 milj. euro liels finansējuma apjoms. Darbības programmas ietvaros lielāko finansējumu piesaistījis Madonas novads – 13,2 milj. euro, tam seko Talsu un Saldus novadi attiecīgi ar 11,3 un 9,5 milj. euro lielu finansējumu. Lielākais īstenoto projektu skaits ir Ogres novadam – 45, tālāk seko Dobeles novads – 25, Alūksnes novads īstenojis 14 projektus.

Attēls Nr. 34. ES fondu aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi ieguldījumi reģionālas nozīmes attīstības centros, milj. euro un bez ūdenssaimniecības aktivitātēm (3.4.1.1. un 3.5.1.1.)

Mazāko finansējumu piesaistījuši sekojoši novadi – Limbažu, Preiļu un Smiltenes novadi ar piesaistīto finansējumu, attiecīgi 0,06 milj. euro, 0,15 milj. euro un 0,23 milj. euro apmērā. Saldus novads īstenojis vienu projektu, Balvu un Aizkraukles novadi katrs īstenojuši pa diviem projektam.

Finansiāli ietilpīgākais projekts, apskatot reģionālas nozīmes attīstības centriem veiktos maksājumus, ir „Augstas pievienotās vērtības investīcijas SIA „Vika Wood” ražotnē īpaši atbalstāmajā teritorijā ražošanas jaudu un efektivitātes celšanai” (2.1.2.4.aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”), kas īstenots Talsu novadā par 10,7 milj. euro lielu finansējumu.

Apskatot **ieguldījumus pa atbalsta jomām**, var secināt, ka lielāko īpatsvaru veido uzņēmējdarbības veikšanas jomā piesaistītais finansējums – 61,6 milj. euro, attiecīgi zinātnes un pētniecības jomai piesaistot tikai 1,3 milj. euro. Lielāko finansējumu šajās jomās piesaistījis Madonas novads – 13,2 milj. euro, tālāk seko Talsu novads – 10,8 milj. euro un Saldus novads – 9,5 milj. euro. Attiecīgi vismazāk piesaistījuši Limbažu, Preiļu un Smiltenes novadi, kam izmaksātā finansējuma apmērs ir intervālā no 0,06 līdz 0,23 milj. euro. Jāatzīmē, ka zinātnes un pētniecības jomā finansējumu piesaistījuši tikai trīs novadi – Talsu, Siguldas un Dobeles novadi.

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros reģionālas nozīmes attīstības centriem izmaksāts 525,8 milj. euro liels finansējuma apjoms. Darbības programmas ietvaros lielāko finansējumu piesaistījis Ogres novads – 47,2 milj. euro, tam seko Kuldīgas novads – 45,6 milj. euro un Madonas novads piesaistījis 38,2 milj. euro lielu finansējumu. Visvairāk projektus īstenojis Madonas novads – 64, tālāk seko Limbažu novads ar 59 projektiem, Talsu novads īstenojis 58 projektus.

Mazāko finansējumu piesaistījuši Preiļu, Balvu un Siguldas novadi, attiecīgi 10,7 milj. euro, 10,9 milj. euro un 12,1 milj. euro lielu finansējumu. Mazāko projektu skaitu īstenojuši Ludzas un Aizkraukles novadi, katrs pa 16 projektiem, Valkas novads īstenojis 19 projektus.

Finansiāli ietilpīgākais projekts, apskatot reģionālas nozīmes attīstības centriem veiktos maksājumus, ir 3.5.1.1.aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” ietvaros realizētais projekts „Ūdenssaimniecības attīstība Austrumlatvijas baseinu pašvaldībās, II kārtā”, kas īstenots Krāslavas novadā par 17,5 milj. euro un veido 56,7% no kopējā novadā piesaistītā finansējuma.

Apskatot **ieguldījumus pa atbalsta jomām**, var secināt, ka no kopējā izmaksātā finansējuma reģionālas nozīmes attīstības centriem lielāko finansējuma daļu veido maksājumi komunālās saimniecības jomā – 205,5 milj. euro, policentriskas attīstības jomā – 108,9 milj. euro un transporta infrastruktūras jomā – 97,4 milj. euro liels finansējums. Turpretī mazāko finansējuma īpatsvaru veido maksājumi informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā – 3,5 milj. euro, kur finansējumu nav piesaistījis tikai Saldus novads. Izglītības jomā izmaksāti 14,2 milj. euro, veselības aprūpes jomā – 15,6 milj. euro, ēku energoefektivitātes jomā izmaksāti 15,7 milj. euro. Enerģētikas jomā finansējumu piesaistījuši tikai Gulbenes, Kuldīgas, Saldus un Valkas novadi robežās no 3,7 līdz 9,6 milj. euro. Policentriskas attīstības jomā finansējumu nav piesaistījuši Bauskas un Tukuma novadi, bet transporta un infrastruktūras jomā – Siguldas novads.

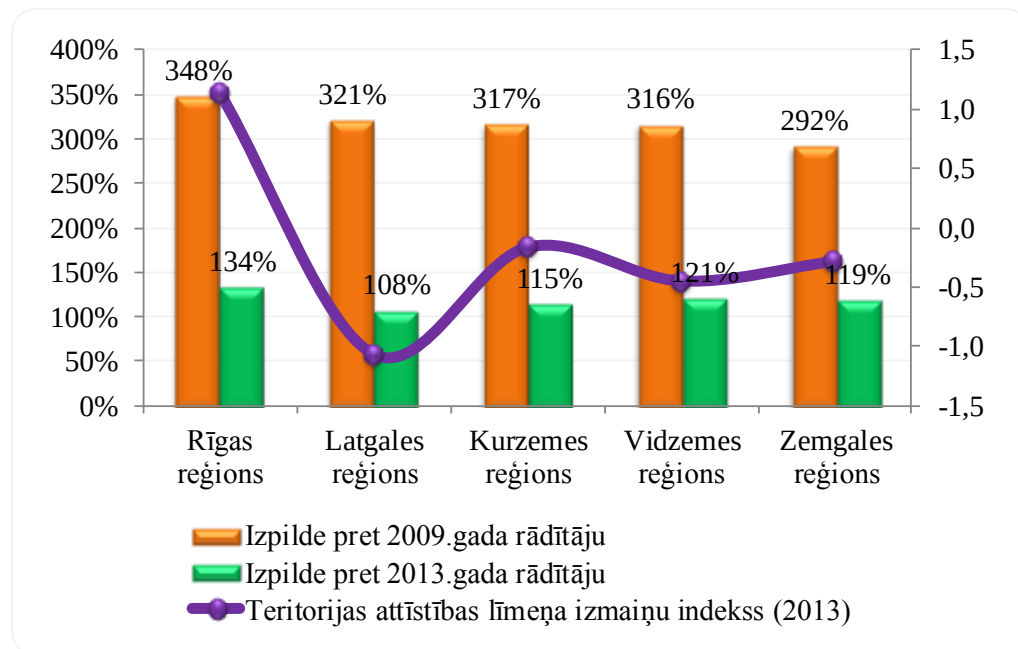
2.6. Uzraudzības rādītāju izpilde teritoriālā dalījumā

Ziņojuma sagatavošanas gaitā tika apkopota informācija par aktivitāšu īstenošanas rezultātā sasniegtajiem uzraudzības rādītājiem (3.pielikums), izvērtējot to izpildi pret darbības programmu papildinājumos noteiktajiem 2009. un 2013.gadā sasniedzamajiem rādītājiem. Rādītāju izpilde reģionu griezumā tika aprēķināta katram reģionam atsevišķi, vidēji starp katra reģiona līmeņa rādītājiem.

Apkopojot informāciju no atbildīgo institūciju sagatavotajiem pusgada ziņojumiem par ES fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanu¹⁷ (turpmāk šajā nodaļā – ziņojums), tika konstatēts, ka no rādītājiem, kam darbības programmu papildinājumos plānoti reģionāli diferencēti rādītāji:

- ▶ 103 rādītāji atspoguļoti reģionālā dalījumā, no tiem 48 rādītāji darbības programmā „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, 4 rādītāji darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas”, 51 rādītājs darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi”;
- ▶ 31 rādītājs atspoguļots par visu valsti kopumā, nenorādot reģionālo dalījumu (aktivitāšu iznākumi vai rezultāti piemērojami nacionālajā mērogā);
- ▶ 56 rādītāju sasniegtās vērtības reģionālā dalījumā nav norādītas dažādu iemeslu dēļ, piemēram, aktivitāšu īstenošana atlikta ar Ministru kabineta lēmumu; uzraudzības rādītāju progress būs vērojams nākamajos pārskata periodos; uzsākta vai turpinās projektu īstenošana u.c. (3.pielikums).

Attēls Nr. 35 atspoguļo teritoriālā dalījumā noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmeni reģionos, atbilstoši – izpilde pret 2009. un 2013.gada rādītājiem.

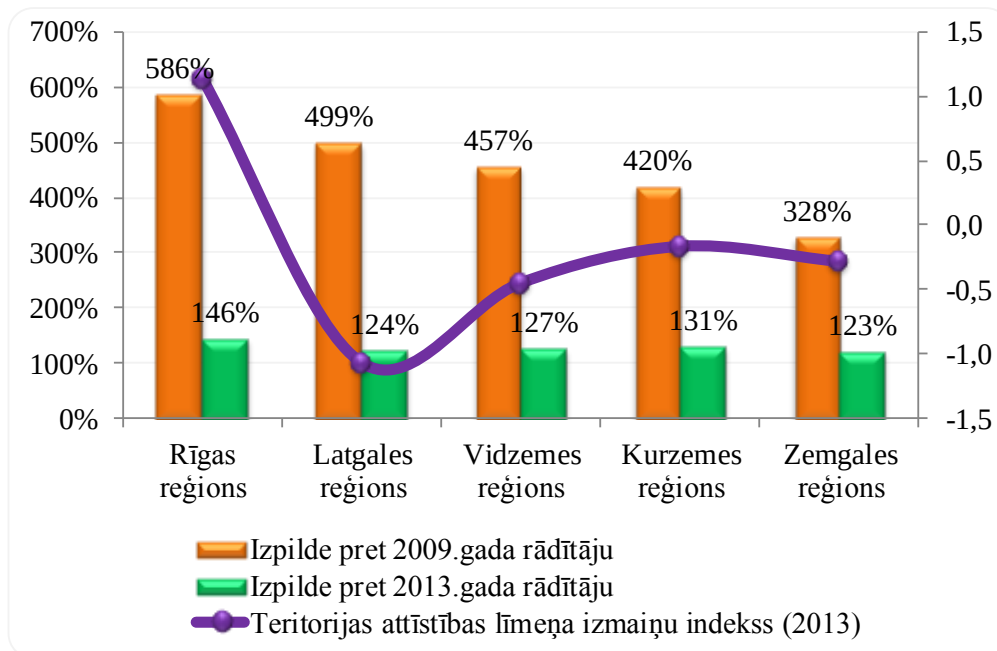

Attēls Nr. 35. Teritoriālā dalījumā noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenis reģionos, %

¹⁷ ES fondu uzraudzības komiteju e-portfelis. Uzraudzības ziņojumi. Pieejams: <http://komitejas.esfondi.lv/AI%20uzraudzibas%20ziojumi/Forms/AllItems.aspx>

Ziņojumos norādīto uzraudzības rādītāju analīze liecina, ka vissekmīgāk izpildīti Rīgas reģionam 2009.gadam noteiktie uzraudzības rādītāji, taču plānotais izpildes līmenis pārsniegts arī citos reģionos. Savukārt ar 2013.gada rādītāju izpildi vissekmīgāk veicies Rīgas un Vidzemes reģioniem, arī Zemgales, Kurzemes un Latgales reģiona sasniegtais līmenis ir pārsniedzis 100% robežu. (Attēls Nr. 35). Gan pēc 2009.gada, gan 2013.gada noteiktajiem uzraudzības rādītājiem var secināt, ka Rīgas reģionā projektu īstenošana norit sekmīgāk nekā citviet Latvijā. Jānorāda, ka par daļu uzraudzības rādītāju sasniegšanu informācija nav pieejama, līdz ar to reģionu piesaistītajam finansējuma apjomam var nebūt tiešas korelācijas ar sasniegtajiem uzraudzības rādītājiem, proti, finansējuma piesaiste var uzrādīt labākus rezultātus nekā uzraudzības rādītāju izpilde.

Analizējot **darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma** uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmeni pret 2009.gada rādītājiem, redzams, ka vissekmīgāk sasniegtie rezultāti izpildīti Rīgas un Latgales reģionos, veiksmīgi tie izpildīti arī Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionos. Savukārt 2013.gadam noteikto uzraudzības rādītāju analīze liecina, ka visi reģioni pārsniedz 100% atzīmi, visvairāk - Rīgas reģions (Attēls Nr. 36).

Attēls Nr. 36. Teritoriālā dalījumā noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenis darbības programmā „Cilvēkresursi un nodarbinātība” reģionos, %

2009.gads. Aplūkojot uzraudzības rādītāju izpildi konkrētu aktivitāšu dalījumā, redzams, ka vissekmīgāk tie ir izpildīti šādās aktivitātēs: 1.2.1.1.4.apakšaktivitātē „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” (Rīgas reģiona rādītāja izpilde – 2375%, pārējo reģionu rādītāja izpilde virs 1537%); 1.3.1.1.aktivitātē „Darbspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk., nodarbināto pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi” un 1.3.1.1.1.apakšaktivitātē „Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām (Rīgas reģiona rādītāja izpilde katrā – 432%); 1.3.2.3.aktivitātē „Veselības aprūpes un veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla kompetences, prasmju un iemaņu līmeņa paaugstināšana” (Vidzemes reģiona rādītāja izpilde – 472%).

Savukārt, nesekmīgākie uzraudzības rādītāju izpildes rezultāti pret 2009.gada vērtību (kādam no vai vairākiem reģioniem izpilde nesasniedz 50%) vērojami 1.3.1.1.aktivitātē „Darbspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk., nodarbināto pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi” (Latgales reģiona izpilde – 20%, Kurzemes reģiona izpilde – 27%). Pārējās aktivitātēs un apakšaktivitātēs uzraudzības rādītāju izpilde pārsniedz 50%.

Jāmin arī tas, ka sasniedzamo rādītāju vērtības 2009.gadā nav norādītas darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumā un ziņojumos, konkrēti Izglītības un zinātnes, Labklājības ministrijas un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas aktivitātēm. Līdz ar to šajā gadījumā 3.pielikumā nav noteikta rādītāju izpilde pret 2009.gada rādītāju (%).

2013.gads (sasniegtie apguves dati attiecināmi uz 2013.gada 31.decembri). Noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenis reģionos ir visai līdzīgs. Apskatot noteikto uzraudzības rādītāju izpildi konkrētu aktivitāšu dalījumā, var konstatēt, ka tie jau ir izpildīti vai izpilde jau pārsniegta vairākās aktivitātēs, piemēram, 1.2.2.4.2.apakšaktivitātē „Atbalsta pasākumu īstenošana jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionālajiem traucējumiem integrācijai izglītībā” (Kurzemes reģiona rādītāja izpilde – 533%); 1.3.1.4.aktivitātē „Kapacitātes stiprināšana darba tirgus institūcijām” (Latgales reģiona rādītāja izpilde – 474%, pārējo reģionu rādītāja izpilde virs 300%); 1.4.1.2.4.apakšaktivitātē „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” (Rīgas reģiona rādītāja izpilde – 1023%).

Savukārt nesekmīgākie uzraudzības rādītāju izpildes rezultāti šobrīd pret 2013.gada vērtību (kādam no vai vairākiem reģioniem izpilde pret 2013.gada vērtību nesasniedz 25%) vērojami šādās aktivitātēs: 1.1.1.2.aktivitātē „Cilvēkresursu piesaiste zinātnei” (Vidzemes reģiona rezultāta rādītāja izpilde – 20%); 1.3.1.1.aktivitātē „Darbspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk., nodarbināto pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi” (Latgales reģiona iznākuma rādītāja izpilde – 4%, Kurzemes reģiona iznākuma rādītāja izpilde – 6%); 1.2.1.1.4.apakšaktivitātē „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” (Zemgales reģiona rezultāta rādītāja izpilde – 11%, Vidzemes reģiona – 13%), u.c.

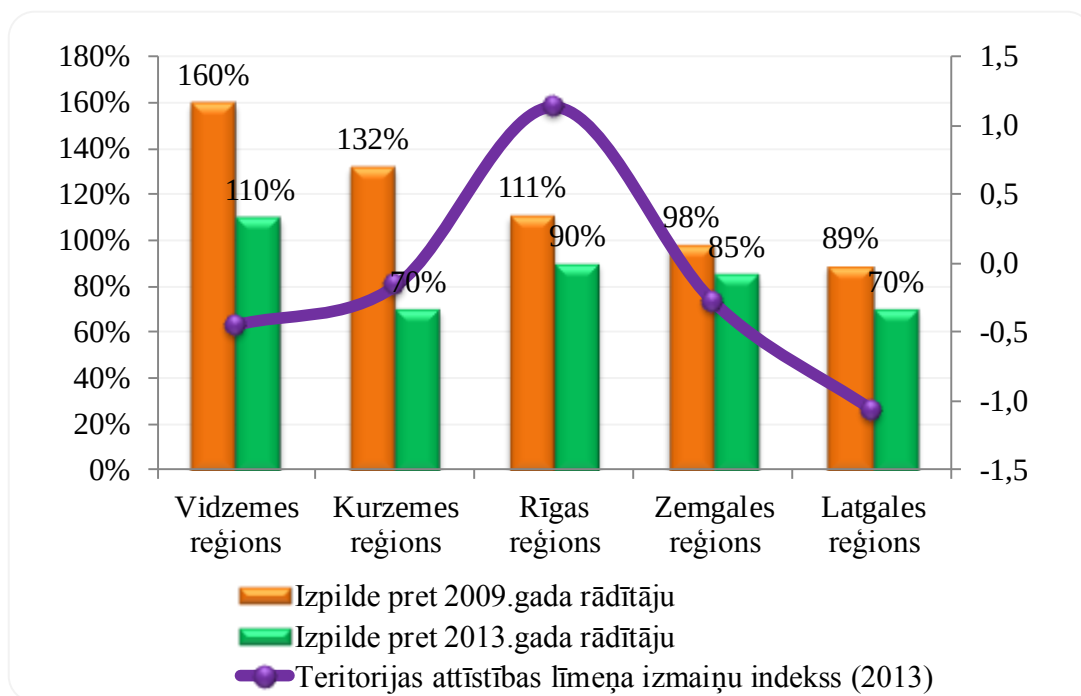
Iemesli, kas kavēja rezultāta sasniegšanu 1.3.1.1.aktivitātē „Darbspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk., nodarbināto pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi” galvenokārt ir saistīti ar to, ka projektu īstenošana turpināsies līdz 2015.gada 2.ceturksnim un projektos ir plānots iesaistīt jaunus dalībniekus, tāpēc tiek plānots, ka iznākuma rādītājs tiks sasniegts. Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 20.augusta lēmumu (prot. Nr.45 97.§), atbalstīta finansējuma pārdale 4,82 milj. latu jeb 6,86 milj. euro apmērā 1.2.1.1.4.apakšaktivitātei „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” mērķstipendiju izmaksas turpināšanai 2013./2014.mācību gadā (papildu 5100 izglītojamajiem), līdz ar to rādītāju sasniegšanas līmenis palielināsies. Savukārt 1.1.1.2.aktivitātē „Cilvēkresursu piesaiste zinātnei” rādītāju sasniegums atbilst plānotajam, taču vienlaikus jānorāda, ka zinātnē un pētniecībā nodarbināto skaita palielinājuma nelielās izmaiņas attiecība pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu valstī skaidrojamas ar to, ka finansējums zinātnei no valsts ir nepietiekošs un nedod iespējas piesaistīt zinātnei pēc iespējas vairāk personāla.

No **darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājumā** noteiktajiem uzraudzības rādītājiem ar teritoriālo dalījumu informācija norādīta par 2.1.1.1.aktivitātes „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” uzraudzības rādītāju „Atbalstīto pētniecības projektu skaits”, 2.1.1.2.aktivitātes „Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem zinātnē un tehnoloģijās (EUREKA, 7.IP un citi)” iznākuma rādītāju „Starptautiskās sadarbības projektu skaits”, 2.3.2.1.aktivitātes „Biznesa inkubatori” iznākuma rādītāju „Izveidotie biznesa inkubatori”, kā arī

par 2.3.2.2.aktivitātes „Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās” uzraudzības rādītāju „Atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti ĪAT”. Attēls Nr. 37 parāda teritoriālā dalījumā noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmeni darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” reģionos.

2009.gadam noteikto uzraudzības rādītāja vērtību darbības programmas papildinājumā kopumā 100% atzīmi ir izdevies sasniegt Vidzemes, Kurzemes un Rīgas reģioniem, tuvu atrodas Zemgales un Latgales reģioni (98% un 89%). Savukārt 2013.gadam noteikto uzraudzības rādītāju analīze liecina, ka 100% atzīmi sasniedz un pārsniedz tikai Vidzemes reģions. Uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenim nav tiešas saistības ar reģionu sociālekonomisko attīstību raksturojošiem rādītājiem.

Aplūkojot uzraudzības rādītājus iepriekš minēto aktivitāšu dalījumā, jāsecina, ka vissekmīgāk tie izpildīti 2.3.2.1.aktivitātē „Biznesa inkubatori” – 2009.gada noteikto uzraudzības rādītāja vērtību pārsniedzis Rīgas un Kurzemes reģions (200%), bet 2013.gadam noteikto uzraudzības rādītāju 200% apmērā izpildījis Rīgas reģions. Analizējot 2.3.2.2.aktivitāti „Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪAT)”, 2013.gadam noteikto uzraudzības rādītāju sasnieguši divi reģioni, Vidzemes reģiona sasniegtā vērtība ir 181% un Rīgas reģiona – 107%.

Attēls Nr. 37. Teritoriālā dalījumā noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenis darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” reģionos, %

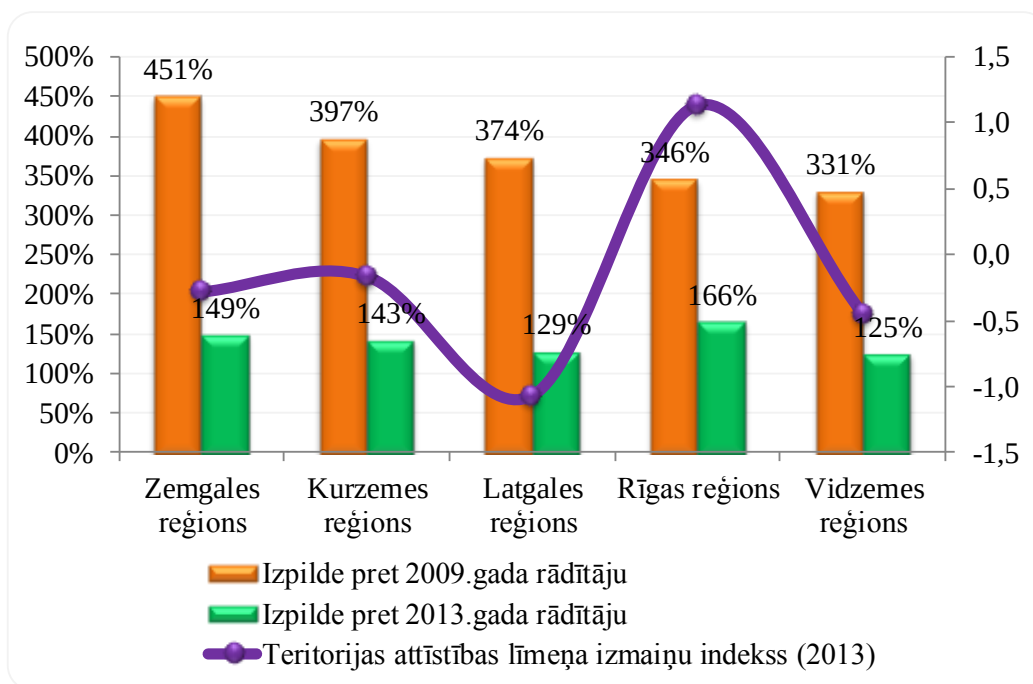
Nesekmīgākie uzraudzības rādītāju izpildes rezultāti pret 2009.gada vērtību vērojami šādās aktivitātēs: 2.1.1.1.aktivitātē „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” uzraudzības rādītājiem „Atbalstīto pētniecības projektu skaits” (Vidzemes reģiona rādītāja izpilde – 0%, Rīgas reģiona – 52%); 2.1.1.2.aktivitātē „Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem zinātnē un tehnoloģijās (EUREKA, 7.IP un citi)” (Kurzemes, Latgales reģionu rādītāja izpilde – 50%, Rīgas reģiona – 88%); 2.3.2.2.aktivitātē „Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās” (Zemgales reģiona rādītāja izpilde – 59%).

Savukārt neseismīgākie uzraudzības rādītāju izpildes rezultāti šobrīd pret 2013.gada vērtību vērojami šādās aktivitātēs: 2.1.1.1.aktivitātē „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” uzraudzības rādītājiem „Atbalstīto pētniecības projektu skaits” (Vidzemes reģiona rādītāja izpilde – 0%, Rīgas reģiona – 20%, pārējiem reģioniem virs 50% robežas); 2.3.2.2.aktivitātē „Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās” (Zemgales reģiona rādītāja izpilde – 59%).

2.1.1.1.aktivitātes „Atbalsts zinātnei un pētniecībai” uzraudzības rādītāji netika sasniegti tādēļ, ka: 1) aktivitātes pirmās kārtas ietvaros divu projektu īstenošana ir pārtraukta, kā rezultātā samazinājies tās ietvaros noslēgto līgumu kopējais Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansējuma apmērs par 0,47 milj. latu jeb 0,67 milj. euro; 2) saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 20.augusta lēmumu (prot. Nr.45 97.§), aktivitātei piešķirtās virsisaistības 15 milj. latu jeb 21,3 milj. euro apmērā aktivitātes otrās kārtas projektu iesniegumu atlasē īstenošanai tika samazinātas līdz 5 418 latiem jeb 7 709 euro; 3) otrās kārtas projektu iesniegumu atlasē atsaukti trīs projektu iesniegumi, kā rezultātā plānotais iznākuma rādītājs (2013.gadā – 200 pētniecības projekti) varētu netikt sasniegts plānotajā apjomā, ņemot vērā, ka plānošanas perioda vidū tika mainīti aktivitātes ieviešanas nosacījumi, t.i., otrās kārtas ietvaros atbalstot tikai komercpētniecības projektus. Rezultātā nosacījumi ir palielinājuši finansiālo slogu (samazināta Eiropas Reģionālās attīstības fonda intensitāte) finansējuma saņēmējiem un sadarbības partneriem, kas bija par iemeslu arī mazākam projektu skaita iesniegumam atlasē nekā plānots (plānots bija aptuveni 80 projektu pieteikumi, atbilstoši pieejamajam finansējumam). Aktivitātē ir izsludināta projektu iesniegumu atlasē trešā kārtā. Šobrīd pētniecības projekti ir atbalstīti 13 valstī noteiktajos prioritārajos zinātnes virzienos.

Savukārt 2.3.2.2.aktivitātes „Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪĀT)” projektu ieviešana faktiski ir noslēgusies, šobrīd tiek pārbaudīts vēl viens projekts. Aktivitātes rezultāti, salīdzinot ar sākotnēji plānoto, kad tā tika izstrādāta, ir būtiski zemāki. Galvenais iemesls ir Latvijas 2009.gada ekonomiskā krīze, kur lielākā daļa uzņēmumu nespēja turpināt savu darbību vai nebija pietiekamu finanšu līdzekļu, lai īstenotu projektus. Tomēr ņemot vērā krīzes sekas, ir īstenoti 101 projekti (viens projekts vēl tiek pārbaudīts), Ekonomikas ministrija šo rezultātu vērtē kā labu, ja ņem vērā tā brīža finanšu stabilitāti. Ņemot vērā, ka aktivitātes ietvaros periodiski atbrīvojās liels finansējuma apjoms, Ekonomikas ministrija jau savlaicīgi veica finanšu pārdales uz citām aktivitātēm.

Atsevišķi aplūkojot **darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma** uzraudzības rādītāju līmeni, var secināt, ka 2009.gadam un 2013.gadam noteikto uzraudzības rādītāju vērtību izdevies sasniegt un pārsniegt 100% atzīmi visiem reģioniem (Attēls Nr. 38).

Attēls Nr. 38. Teritoriālā dalījumā noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas līmenis darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi” reģionos, %

2009.gads. Aplūkojot uzraudzības rādītāju izpildi konkrētu aktivitāšu dalījumā, redzams, ka vissekmīgāk tie izpildīti (kādam no vai vairākiem reģioniem izpilde pret 2009.gada vērtību pārsniegusi 300%) vairākās aktivitātēs, kā, piemēram, 3.4.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” (iznākuma rādītāja „Papildu iedzīvotāju skaits, uz ko vērsti ūdenssaimniecības projekti” izpilde Kurzemes reģionā 589%, Vidzemes reģionā 474%); 3.4.4.2.aktivitātē „Sociālo dzīvojamo māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi” (Zemgales reģiona rezultāta rādītāja „Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās sociālajās mājās (MWh gadā)” izpilde – 5200%, Rīgas reģiona – 5126%), u.c. Kā piemēru rādītāja vērtības pārsniegšanai var minēt, to, ka projektu īstenotāji bieži veic kompleksus siltināšanas pasākumus: ēkas ārsienu, jumta, durvju, logu siltināšanu kopā ar siltuma pārvades izolāciju un energoefektīvāku radiatoru uzstādīšanu. Rādītāja izpildes dati ir mainīgi pārskata periodos, jo projektos ir plānots atšķirīgs siltumenerģijas ietaupījuma līmenis.

Savukārt nesekmīgākie uzraudzības rādītāju izpildes rezultāti pret 2009.gada vērtību (kādam no vai vairākiem reģioniem izpilde pret 2009.gada vērtību nesasniedz 50%) vērojami šādās aktivitātēs: 3.5.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” (iznākuma rādītāja izpilde reģionos ir robežās no 3% līdz 50%); 3.5.1.2.3.apakšaktivitātē „Dalītās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība” (Rīgas reģiona iznākuma rādītāja izpilde – 1%, Kurzemes reģionam – 9%); 3.1.1.1.aktivitātē „Mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības programmu īstenošanai” (Latgales rezultāta rādītāja izpilde – 4%, Vidzemes un Zemgales reģionam – 24%).

Uzraudzības rādītāju izpilde pret 2009.gada rādītāju (%) tika aprēķināta, aktuālo rādītāja vērtību, kas sasniegta līdz 2012.gada 31.decembrim, dalot ar sasniedzamo rādītāja vērtību 2009.gadā.

2013.gadam noteikto uzraudzības rādītāju analīze liecina, ka rādītājus izdevies pārsniegt visiem reģioniem, Rīgas reģions sasniedz 166% (Attēls Nr. 38). Apskatot 2013.gadam noteikto uzraudzības rādītāju izpildi konkrētu aktivitāšu dalījumā, var konstatēt, ka tie jau ir izpildīti vai to

izpilde ir pārsniegta šādās aktivitātēs, piemēram: 3.4.2.1.1. apakšaktivitātē „Valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļu saglabāšana, atjaunošana un infrastruktūras pielāgošana tūrisma produkta attīstība” (rādītāja „*Izstrādātie tūrisma maršruti valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļu teritorijās*” izpilde Kurzemes reģionā ir 200%, savukārt, pārējos reģionos izpilde 100% vai virs 100%); 3.4.4.2.aktivitātē „Sociālo dzīvojamo māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi” (rādītāja „*Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās sociālajās mājās (MWh gadā)*” izpilde Zemgales reģionā 2600%, pārējos reģionos izpilde virs 1500%). Rezultātu sasniegšanu sekmēja, piemēram, regulāri pilnveidoti Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras prezentāciju materiāli finansējuma saņēmējiem, rīkoti semināri, kuros tika izskaidrotas citu finansējuma saņēmēju pieļautās kļūdas, tādējādi preventīvi novēršot identiskas neatbilstības citos projektos. Finansējuma saņēmējiem tika sniegtas arī individuālās konsultācijas. Tāpat Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra veica iepirkuma nolikumu pirmspārbaudes, tādējādi samazinot iespējamo finanšu korekciju skaitu šajā jomā, atbilstoši konstatētajiem riskiem regulāri tika pilnveidoti līgumu par projektu īstenošanu vispārējie noteikumi.

Nesekmīgākie uzraudzības rādītāju izpildes rezultāti šobrīd pret 2013.gada vērtību (kādam no vai vairākiem reģioniem izpilde pret 2013.gada vērtību nesasniedz 25%) vērojami šādās aktivitātes, piemēram, 3.1.1.1.aktivitātē „Mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības programmu īstenošanai” (rezultāta rādītāja izpilde Latgales reģionā – 1%, Vidzemes un Zemgales reģionos – 8%); 3.1.3.3.2.apakšaktivitātē „Vispārējās izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošana izglītojamajiem ar funkcionāliem traucējumiem” (rezultāta rādītāja izpilde Rīgas reģionā – 9%, pārējos reģionos zem 19%); 3.4.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” (rezultāta rādītāja izpilde visos reģionos ir no 3% līdz 8%).

3.1.1.1.aktivitātes „Mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības programmu īstenošanai” pirmās kārtas ietvaros galvenie neizpildes iemesli bija nepieciešamība atkārtoti izsludināt iepirkumus, jo iepriekšējie noslēdzās bez rezultātiem. Kā arī bija iepirkumi, kas noslēdzās ar līdzekļu ekonomiju, jo izdevās iepirkt mācību aprīkojumu par zemākām cenām. Ņemot vērā, ka 3.1.1.1. aktivitātes pirmās kārtas atsevišķu projektu īstenošanas termiņš tika pagarināts līdz 2014.gada jūnijam, neapgūtais finansējums tiks apgūts 2014.gadā.

Attiecībā uz 3.1.3.3.2.apakšaktivitāti „Vispārējās izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošana izglītojamajiem ar funkcionāliem traucējumiem”, kurā neatbilstību apmērs pārsniedz 2% no pieprasītā finansējuma, lielākais neatbilstību skaits atklāts būvniecības līgumu izpildē, kur līgumos tika veiktas izmaiņas, neievērojot veiktās iepirkuma procedūras noteikumus. Līgumos paredzētie darbi tika aizstāti ar citiem darbiem, mainīti darbu, materiālu apjomi, aizvietoti materiāli ar citiem materiāliem, neveicot grozījumus līgumos vai nepiemērojot jaunu iepirkuma procedūru. Nekvalitatīvas iepirkumu dokumentācijas sagatavošanas rezultātā būvdarbu procesā tika konstatēta nepieciešamība pēc papildu darbiem, par kuriem tika slēgtas papildu vienošanās pie būvdarbu līgumiem, nepiemērojot iepirkumu procedūras. Apakšaktivitātes īstenošana ir noslēgusies.

Savukārt 3.4.1.1.aktivitātē „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” salīdzinot ar iepriekšējiem pārskata periodiem, secināms, ka procentuāli nedaudz palielinājies pārbaužu skaits, kuru rezultāti norādīti „pozitīvi”, savukārt samazinājies negatīvo pārbaužu procentuālais skaits. Galvenie trūkumi saistīti ar finansējuma saņēmēju nespēju uzrādīt dokumentu oriģinālus, noslēgti līgumi ar būvdarbu veicējiem, kuru piedāvājums nav bijis atbilstošs nolikuma prasībām, veikti maksājumi par darbiem, kas faktiski nav izpildīti. Tāpat tika veikti darbi, kas nav iekļauti būvdarbu līgumos.

Tomēr jāņem vērā, ka analīzē iekļauti tikai ziņojumos norādītie uzraudzības rādītāji, kas veido nedaudz vairāk kā trešdaļu no darbības programmu papildinājumos noteiktajiem uzraudzības rādītājiem teritoriālā dalījumā. Līdz ar to konstatētie fakti un sakarības ļauj izdarīt tikai vispārējus secinājumus par sākotnējo ievirzi teritoriālā līmenī noteikto rezultātu izpildē.

Attiecībā par uzraudzības rādītāju izmaiņām darbības programmu papildinājumos izskatīti 2013.gadā pieņemtie Ministru kabineta rīkojumi par veiktajiem grozījumiem darbības programmu papildinājumos un secināts, ka jauni uzraudzības rādītāji nav ietverti aktivitātēs.

Tā kā kopš 2008.gada būtiski ir mainīties aktivitāšu finansējums, ir pārskatītas un aktualizētas, piemēram, darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma uzraudzības rādītāju sasniedzamās vērtības. Rādītāji tiek mainīti proporcionāli finansējuma izmaiņām, piemēram, samazināta rādītāja „Izveidots zinātnes un tehnoloģiju parks” sasniedzamā vērtība 2009. un 2013.gadā no „1” uz „0”, jo aktivitātes īstenošana atlikta vai arī palielināta rādītāja „Uz ārējo tirgu apgūšanu vērsto atbalstīto projektu skaits” sasniedzamā vērtība 2013.gadā no „330” uz „1400”, jo salīdzinājumā ar darbības programmas papildinājuma sākotnējo versiju, publiskais finansējums ir palielināts no 10 milj. eiro uz 30,3 milj. eiro un samazinājusies vidējā projekta summa.

Pārējie grozījumi darbības programmu papildinājumos galvenokārt saistīti ar izmaiņām aktivitāšu mērķos, atbalsta veidos, mērķa grupās, finansējuma saņēmēju lokā, finansēšanas plānos, projektu minimālo un maksimālo summu noteikšanā.

3. Secinājumi

Apskatot TAI vērtības periodā no 2005.-2013.gadam, var secināt, ka **būtiskas izmaiņas teritorijas līdzsvarotas attīstības virzienā nav notikušas**, proti, izņemot Rīgas reģionu, visu pārējo reģionu TAI vērtības ir negatīvas, tātad šīs teritorijas ir zem vidējā valsts sociālekonomiskās attīstītības līmeņa, taču ir vērojama pozitīva tendence, ka kopš 2006.gada Rīgas reģiona TAI vērtība samazinās, kas liecina par Rīgas reģiona dominances mazināšanos un ir priekšnoteikums teritorijas līdzsvarotai attīstībai.

Latgales reģions ir nemainīgi palicis pēdējā vietā, savukārt Vidzemes, Zemgales un Kurzemes reģioni gadu griezumā ir uzrādījuši sliktākus vai labākus rezultātus, taču, ja 2012.gadā varēja novērot, ka visu reģionu (izņemot Rīgas reģiona) TAI vērtības uzlabojās, it īpaši Vidzemes un Kurzemes reģionam, sasniedzot augstāko punktu kopš 2005.gada, izņemot Latgales reģionu, kur var novērot būtisku ekonomiskās krīzes ietekmi, tad jau 2013.gadā visu reģionu TAI vērtības ir pasliktinājušās, turklāt Latgales reģionam sasniedzot sliktāko rādītāju kopš 2008.gada, kad reģiona TAI vērtība bija -1,267. Kopumā Rīgas reģiona dominante mazinās visu pārējo reģionu izaugsmes rezultātā, kas liecina par tuvināšanos līdzsvarotai teritoriju attīstībai.

Apskatot HP RSK uzraudzības rādītāju „**IKP uz vienu iedzīvotāju Rīgā % pret vidējo IKP uz vienu iedzīvotāju Baltijas jūras reģiona galvaspilsētās**”, var secināt, ka Rīga salīdzinājumā ar bāzes gadu ir **uzrādījusi izaugsmi** no 60% 2004.gadā līdz 66% 2011.gadā. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, rādītājs ir uzrādījis pieaugumu (2010.gadā – 64%). Tam par pamatu ir ekonomiskās krīzes pārvarēšana – pēc *Eurostat* datiem 2010.gadā Latvijas iekšzemes kopprodukta kritums pret iepriekšējo gadu sastādīja tikai mīnus 0,9%, savukārt 2009.gadā – tas bija mīnus 17,7%.

Izvērtējuma ietvaros kā **ES fondu ieguldījumi tika apskatīti no 2007.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim veiktie maksājumi projektu īstenošanai**, kas no reģionālās

attīstības viedokļa ir būtiskāks par apstiprināto projektu vai noslēgto līgumu kopsummām, jo sniedz informāciju par noteiktajā teritorijā faktiski veiktajiem ieguldījumiem.

Izmaksātais ES fondu ieguldījumu apjoms sasniedz 4 020,2 milj. euro, **no kuriem vairāk kā pusi – 2 217,6 milj. euro jeb 55,2% veido aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi finansējums.**

Izvērtējuma rezultātā var secināt, ka **projektu īpatsvars aktivitātēs ar nacionāla līmeņa ietekmi veido tikai 8,7%, taču finansējuma ziņā – 44,8%, lielākus ieguldījumus piesaistot Rīgas reģionam (31,0%),** kas ir skaidrojams ar valsts pārvaldes iestāžu, uzņēmumu un uzņēmējdarbību atbalstošo organizāciju koncentrāciju Rīgā.

Jāatzīmē, ka **aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi finansējuma īpatsvars salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu 2007.-2012.gadam ievērojami nav mainījies, tas ir samazinājies no 56,0% līdz 55,2% apmēram,** līdz ar to gandrīz nemainīgs palicis arī ieguldījumu apjoma īpatsvars vietējā un reģionālā mērogā.

Visu darbības programmu ietvaros **no aktivitāšu ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi finansējuma trešo daļu (31,7%) ir piesaistījis Rīgas reģions, kam seko Kurzemes reģions – 21,4%, Latgales reģions – 17,2%, Vidzemes reģions – 15,6% un Zemgales reģions – 14,1%.**

Jāatzīmē, ka visi reģioni, izņemot Rīgas reģionu (reģionu ar lielāko TALI un IKP uz iedzīvotāju), salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, saņēmuši nedaudz mazāku finansējuma apjomu aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi (Rīgas reģions saņēmis par 1,7% lielāku finansējuma apjomu nekā iepriekšējā pārskata periodā).

Vienlaikus, izvērtējot aktivitāšu finansējumu uz vienu iedzīvotāju, secināms, ka **vislielākais finansējums uz vienu iedzīvotāju ir Kurzemes reģionā – 1 665,7 euro, savukārt vismazākais – Rīgas reģionā – 644,4 euro, kas ir līderis pēc finansējumu saņēmušo projektu skaita.**

Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitātes ar reģionālu un vietēju ietekmi aptver 63,5 milj. euro jeb 2,9% no darbības programmās izmaksātā finansējuma. Tās ietvaros būtisku aktivitāšu finansējuma daļu – 53,2% piesaistījis Rīgas reģions, salīdzinājumam Vidzemes reģions saņēmis tikai 6,5% finansējuma¹⁸. Starp pārējiem reģioniem aktivitāšu finansējums sadalījies 9,9-15,6% robežās.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu 2007.-2012.gadam Rīgas reģionam piesaistītā finansējuma īpatsvars (57,9% iepriekšējā periodā) ir samazinājies par 4,7%, Vidzemes reģionam izmaksātā finansējuma īpatsvars ir samazinājies par 2,0% un saglabājis pēdējo vietu – 6,5%.

Izvērtējot reģioniem piesaistīto finansējumu aktivitāšu iedalījumā pa atbalsta jomām, var secināt, ka, tāpat kā iepriekšējā pārskata periodā lielāko īpatsvaru veido izglītības joma – 60,5% no kopējā finansējuma. Mazāko īpatsvaru sastāda uzņēmējdarbības veikšanas joma, veidojot 7,3% no kopējā finansējuma. Rīgas reģions visās jomās ir piesaistījis lielāko finansējumu. Mazāko finansējuma īpatsvaru izglītības jomā veido ieguldījumi Vidzemes reģionā, nodarbinātības un sociālo pakalpojumu jomā – Vidzemes un Zemgales reģionos, publiskās pārvaldes jomā Kurzemes reģionā un uzņēmējdarbības veikšanas jomā Latgales un Vidzemes reģionos.

Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” aktivitātes ar reģionālu un vietēju ietekmi aptver 371,5 milj. euro jeb 16,8% no darbības programmās izmaksātā finansējuma. Tās

¹⁸ Ir ņemts vērā tikai izmaksātais finansējums, nevis iesniegtie projekti vai noslēgtie līgumi, kas varētu uzrādīt atšķirīgu situāciju finansējuma piesaistē.

ietvaros ievērojamu finansējuma daļu ir piesaistījuši Rīgas un Kurzemes reģioni, attiecīgi 53,4% un 21,1%, kamēr Latgales, Zemgales un Vidzemes reģioni saņēmuši finansējumu robežās no 6,6% līdz 9,7%. Salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu ir nedaudz pieaudzis Rīgas reģionam piesaistītā finansējuma īpatsvars – no 50,4% līdz 53,4%, tādējādi nedaudz palielinot atšķirības starp Rīgas reģionam un pārējiem reģioniem piesaistītā finansējuma uzņēmējdarbībai un inovācijām īpatsvaru. Finansējuma īpatsvars pieaudzis arī Zemgales reģionam, no 8,3% līdz 9,1%. Vienlaikus piesaistītā finansējuma īpatsvars ir samazinājies Kurzemes, Latgales un Vidzemes reģioniem, attiecīgi no 22,8% līdz 21,1%, no 7,6% līdz 6,6% un no 10,9% līdz 9,7%.

Izvērtējot reģioniem piesaistīto finansējumu aktivitāšu iedalījumā pa atbalsta jomām, jāsecina, ka finansējums izmaksāts tikai divās jomās – zinātne un pētniecība, uzņēmējdarbība. Finansējumu 371,5 milj. euro apmērā piesaistījuši visi reģioni kopā, no tiem 86,7% veido finansējums uzņēmējdarbībai. Lielāko finansējuma daļu abās jomās saņēmis Rīgas reģions, kopumā piesaistot 198,4 milj. euro. Tālāk seko Kurzemes reģions, kas piesaistījis 78,4 milj. euro. Mazāko finansējuma saņēmis Latgales reģions – 24,7 milj. euro. Vidzemes un Zemgales reģioni saņēmuši attiecīgi 36,1 milj. euro un 33,9 milj. euro. Zinātnes un pētniecības jomā Rīgas reģions ir piesaistījis pārliecinoši lielāko finansējumu – 41,9 milj. euro, pārējo reģionu piesaistītais finansējuma apjoms veido 7,5 milj. euro.

Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” aktivitātes ar reģionālu un vietēju ietekmi aptver 1 782,6 milj. euro jeb 80,4% darbības programmām izmaksātā finansējuma. Apskatīto aktivitāšu ietvaros izmaksātais finansējums Rīgas reģionā veido 26,5% un Kurzemes reģionā – 21,8%. Salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu Rīgas reģionam piesaistītā finansējuma īpatsvars ir pieaudzis par 1,9%. Izmaksātais finansējums pārējos reģionos sadalījies līdzīgās daļās no 15,1% līdz 19,5%.

Apskatot reģioniem piesaistīto finansējumu aktivitāšu iedalījumā pa atbalsta jomām, var secināt, ka finansējums nav piesaistīts zinātnes un pētniecības, uzņēmējdarbības veikšanas un publiskās pārvaldes jomās, jo darbības programmas ietvaros atbalsts iepriekš minētajām jomām netiek sniegts. Lielāko izmaksātā finansējuma īpatsvaru veido komunālās saimniecības joma, veidojot 35,8% no kopējā finansējuma, tālāk seko policentriskas attīstības joma ar 16,6% un transporta infrastruktūras joma ar 15,4% lielu izmaksātā finansējuma īpatsvaru. Mazāko īpatsvaru sastāda enerģētikas, vides aizsardzības un risku mazināšanas un informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomas, kopā veidojot tikai 4,6% no kopējā finansējuma.

Rīgas reģions lielāko finansējumu, salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem, piesaistījis sekojošās jomās – informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, izglītība, komunālā saimniecība, nodarbinātības un sociālie pakalpojumi, energoefektivitāte, veselības aprūpe, vides aizsardzība un risku mazināšana, ēku. Turpretī mazāko finansējumu Rīgas reģions piesaistījis policentriskas attīstības un transporta infrastruktūras jomās.

Kurzemes reģions lielāko finansējuma īpatsvaru starp pārējiem reģioniem piesaistījis enerģētikas jomā – 16,0 milj. euro un transporta infrastruktūras jomā – 63,9 milj. euro no kopējā darbības programmas ietvaros reģioniem izmaksātā finansējuma.

Latgales reģions lielāko finansējumu piesaistījis kultūras un tūrisma jomā – 17,3 milj. euro un policentriskas attīstības jomā – 91,9 milj. euro, savukārt mazāko finansējumu piesaistījis informācijas un komunikāciju tehnoloģiju, nodarbinātības un sociālo pakalpojumu, ēku energoefektivitātes un enerģētikas jomās. Vides aizsardzības un risku mazināšanas jomā finansējumu piesaistījuši tikai Rīgas un Zemgales reģioni. Vidzemes un Zemgales reģioni nevienā no jomām nav piesaistījuši lielāko finansējuma īpatsvaru starp reģioniem.

No kopējā izmaksātā ES fondu finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi (2 217,6 milj. euro) **HP TLA** ietekmējošās aktivitātes veido 1 855,5 milj. euro jeb 83,7% finansējuma, savukārt aktivitātēm, kam ir noteikta ietekme gan uz **HP TLA**, gan uz **HP RSK** - izmaksātais finansējums veido 352,4 milj. euro jeb 15,9% lielu īpatsvaru, pārējo 0,4% finansējuma īpatsvaru jeb 9,8 milj. euro veido finansējums, kas izmaksāts tikai **HP RSK** ietekmējošo aktivitāšu ietvaros.

No kopumā 4 989 īstenotajiem projektiem aktivitātēs ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi, desmit projekti ir ar ietekmi tikai uz **HP RSK**, 4 691 projekti ar ietekmi uz **HP TLA** un 288 projekti ar ietekmi uz abām **HP**.

Apskatot izmaksāto ES fondu ieguldījumu apjomu pa **nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem**, var secināt, ka kopējais izmaksātais finansējums veido 1 646,3 milj. euro jeb 74,2% no kopējā izmaksātā finansējuma aktivitātēm ar reģionāla un vietēja līmeņa ietekmi (2 217,6 milj. euro).

Lielāko īpatsvaru veido finansējums nacionālas nozīmes attīstības centriem – 1 048,6 milj. euro jeb 63,7% no kopējā finansējuma, pārējo daļu – 597,7 milj. euro jeb 36,3% veido ieguldījumi reģionālas nozīmes attīstības centros. Nacionālas nozīmes attīstības centros īstenoto projektu skaits – 2 369, reģionālas nozīmes attīstības centros īstenoto projektu skaits – 1 063.

Ziņojuma sagatavošanas gaitā tika **apkopota informācija par aktivitāšu īstenošanas rezultātā sasniegtajiem uzraudzības rādītājiem teritoriālā dalījumā**, izvērtējot to izpildi pret darbības programmu papildinājumos noteiktajiem 2009. un 2013. gadā sasniedzamajiem rādītājiem.

Ziņojumos norādīto uzraudzības rādītāju analīze liecina, ka vissekmīgāk izpildīti Rīgas reģionam 2009.gadam noteiktie uzraudzības rādītāji, taču plānotais izpildes līmenis pārsniegts arī citos reģionos. Savukārt ar 2013.gada rādītāju izpildi vissekmīgāk veicies Rīgas un Vidzemes reģioniem, arī Zemgales, Kurzemes un Latgales reģiona sasniegtais līmenis ir pārsniedzis 100% robežu. Gan pēc 2009.gada, gan 2013.gada noteiktajiem uzraudzības rādītājiem var secināt, ka Rīgas reģionā projektu īstenošana norit sekmīgāk nekā citviet Latvijā. Jānorāda, ka par daļu uzraudzības rādītāju sasniegšanu informācija nav pieejama, līdz ar to reģionu piesaistītajam finansējuma apjomam var nebūt tiešas korelācijas ar sasniegtajiem uzraudzības rādītājiem, proti, finansējuma piesaiste var uzrādīt labākus rezultātus nekā uzraudzības rādītāju izpilde.

3.1. Problēmas HP īstenošanā, īstenošanas uzraudzībā un koordinācijā

Ziņojuma izstrādes gaitā tika identificētas šādas ar horizontālo prioritāšu īstenošanas uzraudzību vai koordināciju saistītās problēmas:

- ▶ daļai projektu nav norādīta projekta īstenošanas vieta (pašvaldība), kā rezultātā nevar veikt analīzi par šo projektu finansējumu pašvaldību un vairākos gadījumos arī reģionu dalījumā.¹⁹ Līdz ar to projekti ar vietēja un reģionāla līmeņa ietekmi, kuriem nav nosakāma pašvaldība, kurā projekts īstenots, tiek attiecināti uz projektiem ar nacionāla līmeņa ietekmi (tiek pieskaitīti projektiem ar nacionāla līmeņa ietekmi).

VIS lietotāju rokasgrāmatā „Projekts” ir minēts, ka „Pašvaldība” nav obligāti aizpildāms lauks un tas netiek automātiski aizpildīts pēc projekta īstenošanas vietas vai reģiona, šo

¹⁹ ES fondu sistēmā lauks „pašvaldība” (projekta īstenošanas vieta) nav obligāti aizpildāms. *Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēma. Lietotāju rokasgrāmata. PROJEKTS.*

lauku aizpilda sadarbības iestāde. Šo lauku vajadzētu noteikt kā obligāti aizpildāmu, sevišķi tamdēļ, ka nereti ir gadījumi, kad projektam ir norādīts īstenošanas reģions, bet nav norādīta ne pašvaldība, ne tā īstenošanas vieta;

- ▶ daļai projektu ir norādīta gan projekta īstenošanas vietas adrese, gan reģions, bet nav norādīta pašvaldība, kurā projekts realizēts, lai gan vairumā gadījumu ir norādīta konkrēta adrese, pēc kuras var identificēt pašvaldību, kurā projekts īstenots. Kā arī ir projekti, kuriem gluži pretēji ir norādīts reģions, bet nav norādīta projekta īstenošanas vietas adrese vai pašvaldība, līdz ar to nav saprotams, kā var identificēt konkrētu reģionu;
- ▶ daļai projektu kā īstenošanas vieta norādīta pašvaldība, kas pēc administratīvi teritoriālās reformas zaudējusi pašvaldības statusu. Atbilstoši administratīvi teritoriālajam iedalījumam būtu jānorāda novads vai republikas pilsēta, bet daudzos gadījumos tiek norādīts pagasts;
- ▶ daļai projektu norādītas vairākas īstenošanas vietas, piem., norādīti divi dažādi pagasti, lai gan tie atrodas vienas pašvaldības teritorijā, līdz ar to, minētie projekti, kā arī izmaksātais finansējums tiek uzskaitīts attiecīgi tik reizes, cik īstenošanas vietas norādītas vai arī tiek izdalīts vienādās daļās ar projekta īstenošanas vietu skaitu (tas atkarīgs no atskaitē atlasītajiem projekta atribūtiem). Līdz ar to projektiem, kas īstenoti vairākās pašvaldībās, bet viena reģiona ietvaros tiek attiecināta ietekme reģionālā līmenī, bet projektiem, kas īstenoti vairākās pašvaldībās vairāku reģionu ietvaros, tiek attiecināta ietekme nacionālā līmenī. Šāda pieeja izmantota nolūkā, lai šiem projektiem izmaksātais finansējums netiktu nekorekti uzskaitīts vairākas reizes, turklāt nezinot faktisko izmaksātā finansējuma proporciju konkrētajai pašvaldībai vai reģionam.
- ▶ dati par projektiem, kuriem kā īstenošanas vieta norādīts reģions – „Visa Latvija” (ja projekts tiek īstenots visos reģionos – Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēmā (turpmāk - ES fondu sistēma) projekta informācijas laukā „Reģions” tiek norādīts „Visa Latvija”, nevis visi reģioni atsevišķi), piem., izmaksātais finansējums, projektu skaits u.c. tiek atspoguļoti, tikai apskatot kopējo izmaksāto finansējumu nacionālā līmenī;
- ▶ darbības programmās noteiktie aktivitāšu līmeņa uzraudzības rādītāji reģionu dalījumā sniedz informāciju par ES fondu ieguldījumu ietekmi reģionos, tomēr šie uzraudzības rādītāji ir noteikti nozaru ietvaros un nav savstarpēji salīdzināmi, kā arī nesniedz informāciju par ES fondu ieguldījumu rezultātiem vietējā līmenī;
- ▶ ES fondu ietekmes uz teritoriju attīstību novērtējumam nav pieejama savstarpēji salīdzināma informācija par ES fondu projektu īstenošanas rezultātiem (piemēram, radītās darba vietas, samazinātie publiskā sektora izdevumi), kas ir universāli un līdz ar to piemērojami dažādu nozaru ES fondu aktivitāšu ietekmes novērtēšanai uz teritoriju attīstību;
- ▶ no atbildīgo iestāžu sagatavotajiem ziņojumiem par ES fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanu nevar secināt, vai un kādā veidā horizontālo prioritāšu principi ir ietekmējuši ES fondu projektu finansējuma un rezultātu teritoriālo sadalījumu.

3.2. Labās prakses piemēri HP īstenošanā

Balstoties uz atbildīgo iestāžu sagatavotajos ziņojumos par ES fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanu ietvertu informāciju, par labās prakses piemēriem saistībā ar horizontālo prioritāšu ieviešanu var uzskatīt šādus, piemēram:

- ▶ VARAM pārziņā esošajā pilsētvides prioritātē „Policentriska attīstība” ieguldījumi tiek veikti ar mērķi veicināt „Latvija 2030” telpiskās attīstības perspektīvā noteikto nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru (pilsētu) izaugsmi un konkurētspēju, kā arī sekmējot pilsētu – lauku funkcionālo saikņu nostiprināšanos. Vienlaikus prioritāte ir labās prakses paraugs atbalstam pēc teritoriālās pieejas, kur ieguldījumi tiek balstīti uz teritoriju plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm, tādā veidā nodrošinot, ka tiek veiktas investīcijas, kas teritorijām patiešām ir vajadzīgas un kas ir pārdomātas un iekļaujas teritorijas kopējā attīstības redzējumā. 16 nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru un Rīgas pilsētas attīstības projekti, kuri tika definēti, balstoties uz integrēto attīstības programmu stratēģiju, un mērķtiecīgi sekmē attiecīgo pašvaldību izaugsmi to izvēlētajā virzienā.

ES fondu 2007.-2013. gadam ietekmes uz Latvijas teritoriju attīstību izvērtējuma ietvaros veiktās pašvaldības speciālistu aptaujas rezultāti liecina, ka pilsētvides prioritāte „Policentriska attīstība” ir atbilstoša teritoriju attīstības sekmēšanai, jo projektu finansēšana notiek saskaņā ar attīstības programmas izstrādātajiem plāniem, attiecīgi pašvaldības pašas var izvēlēties sev vēlamās finansēšanas nozares un šīs prioritātes aktivitāšu projektus var īstenot vairākās nozarēs vienlaicīgi. To veicot, tiek panākts komplekss projektu risinājums, kas labāk sekmē teritorijas attīstību;

- ▶ VARAM pārziņā esošo darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” 1.5.3.1.aktivitāti „Speciālistu piesaiste plānošanas reģioniem, pilsētām un novadiem” var minēt kā labās prakses piemēru, jo piesaistot speciālistus tika radītas jaunas darba vietas, tādējādi stiprinot pilsētu, novadu pašvaldību, plānošanas reģionu administratīvo kapacitāti. Projektu rezultātā plānošanas reģionos, pilsētās un novados kopumā tika piesaistīti 220 jauni speciālisti, rezultātā tika nodibinātas darba attiecības un pašvaldības ieguvušas kvalificētus speciālistus to funkciju kvalitatīvākai un efektīvākai izpildei. Aktivitātes ietvaros darba vietas ieguvuši gan projektu vadītāji un IT speciālisti, gan sociālie darbinieki un juristi, gan būvinženieri un psihologi, arī teritorijas plānotāji, arhitektu palīgi u.c. Aktivitātes ietvaros kopumā līdz 31.12.2013. tika pabeigti 118 projekti;
- ▶ 1.5.3.2. aktivitātes „Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana” ietvaros tiek izstrādāti dažādi plānošanas dokumenti – gan ilgtermiņa attīstības stratēģijas, gan attīstības programmas, kas ir būtisks priekšnosacījums mērķtiecīgai investīciju plānošanai. Aktivitātes ietvarā kopumā līdz 31.12.2013. tika pabeigti 48 projekti;
- ▶ 1.5.1.3.2.apakšaktivitātes „Publisko pakalpojumu kvalitātes paaugstināšana valsts, reģionālā un vietējā līmenī” ietvaros īstenoto projektu rezultātā uzlabota pašvaldību sniegto pakalpojumu kvalitātes un pieejamība, paaugstināta pašvaldību un plānošanas reģionu darbinieku kapacitāte, nodrošināta e-pakalpojumu ieviešana, efektīva dokumentu pārvaldība, kā arī atsevišķās pašvaldībās ieviests vienas pieturas aģentūras princips, tādējādi nodrošinot sociālās un ekonomiskās attīstības izaugsmi dažādos reģionos;

- ▶ atbilstoši aktivitātes specifikai VARAM, lai ievērotu teritorijas līdzsvarotas attīstības principu, projektu iesniegumu vērtēšanā ir piemērojusi specifiskus projektu iesniegumu atlases kritērijus (3.3.1.6.aktivitāte „Liepājas Karostas ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu nodrošināšana”, 3.4.1.4.aktivitāte „Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija”, 3.5.1.1.aktivitāte „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000”, 3.5.1.2.1.apakšaktivitāte „Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija”, 3.5.1.2.3.apakšaktivitāte „Dalītās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība”), noteikusi diferencētu ES fondu atbalsta intensitāti (3.5.1.2.1.apakšaktivitāte „Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija”), piemērojusi ES fondu līdzfinansējuma teritoriālo kvotu (3.4.1.1. aktivitāte), kā arī noteikusi konkrētas teritorijas, kur tiks īstenota aktivitāte (3.3.1.6.aktivitāte „Liepājas Karostas ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu nodrošināšana”, 3.5.1.1.aktivitāte „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000”, 3.5.1.2.2.apakšaktivitāte „Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība”). Piemēram, 3.4.1.1.aktivitātei „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” reģioniem tika piemērota noteikta kvota, kuras ietvaros pabeigti 137 projekti, kā rezultātā papildu iedzīvotāju skaits, uz ko vērsti ūdenssaimniecības projekti, sastāda 66 645, t.sk. Kurzemes reģionā – 24%, Vidzemes reģionā – 22%, Latgales reģionā – 21%, Rīgas reģionā –14% un Zemgales reģionā – 19%;
- ▶ darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.4.1.2.4.apakšaktivitātē „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” līdz 2013.gada beigām sociālo pakalpojumu attīstīšanai reģionos, vadoties pēc plānošanas reģionu izstrādātajiem sociālo pakalpojumu attīstības programmām, ir atbalstīti 97 projekti, kuru ietvaros ģimenes videi pietuvinātus sociālos pakalpojumus saņem vairāk nekā 18 tūkstoši Latvijas reģionu iedzīvotāji. 2013.gadā projektu aktivitāšu īstenošana ir pabeigta 62 projektos, kas nodrošināja pakalpojumu saņemšanu vairāk nekā 13 tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju;
- ▶ Kultūras ministrijas pārziņā esošās 3.4.3.1.aktivitātes „Nacionālas un reģionālas nozīmes daudzfunkcionālu centru izveide” ietvaros atbilstoši DPP norādītajam pieejamais ERAF finansējums daudzfunkcionālu centru izveidei tika noteikts 14 890 142,48 LVL jeb 21 186 763,99 EUR apmērā, savukārt līgumi ar finansējuma saņēmējiem noslēgti par 14 889 924,20 LVL jeb 21 186 453,41 EUR apmērā, no kuriem ERAF līdzfinansējums sastāda 85% Vidzemes mūzikas un kultūras centra izveidei, 36,3% Liepājas daudzfunkcionālā centra „Lielais dzintars” izveidei un 56% „Austrumlatvijas reģionālā daudzfunkcionālā centra Rēzeknē izveidei, atbilstoši projektu iesniedzēju pieprasītajam ERAF līdzfinansējuma apmēram, saskaņā ar plānotajām kopējām investīcijām projektu ietvaros, kā arī ņemot vērā projektu iesniegumu vērtēšanā iegūto punktu skaitu.

3.3. Izaicinājumi HP īstenošanā nākamajā gadā

Atbilstoši Eiropas Komisijas priekšlikumiem stratēģiskajos ES fondu programmēšanas dokumentos 2014.-2020.gadam Latvijā turpmāk netiks īstenotas horizontālās prioritātes „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un „Rīgas starptautiskā konkurētspēja”.

No 2013.gada sākuma tiek strādāts pie Partnerības līguma un Darbības programmas attiecīgo sadaļu sagatavošanas, detalizēti aprakstot atbalsta pamatojumu, atbalsta pasākumu saturu un

ieviešanas mehānismu. Pašlaik norisinās oficiālais saskaņošanas process ar Eiropas Komisiju, t.sk. diskusija par vairāku VARAM atbalsta pasākumu satura un ieviešanas aspektiem. Latvija izmantos ES piedāvāto instrumentu - integrētas teritoriju investīcijas²⁰. Darbības programmas aktuālajā versijā ir paredzētais atbalsts pašvaldībām reģionālās politikas īstenošanas ietvaros (specifiskie atbalsta mērķi, turpmāk - SAM):

(1) Ieguldījumi uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūrai pašvaldībās (atbalsts 30 attīstības centru pašvaldībām):

- ▶ Atbalsts degradēto teritoriju sakārtošanai uzņēmējdarbības vajadzībām (SAM 5.6.2. teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām (kopējais indikatīvais finansējuma apjoms specifiskajam atbalsta mērķim – 236,52 milj. euro)).
- ▶ Atbalsts cita veida teritoriju attīstīšanai uzņēmējdarbības vajadzībām – jaunu uzņēmējdarbības teritoriju attīstība u.c. (SAM 3.3.2. palielināt privāto investīciju apjomu valsts un reģionālās nozīmes centros, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības infrastruktūrā atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības programmām – 59,01 milj. euro)). SAM 3.3.2. ietvaros VARAM priekšlikums paredz atsevišķu atbalstu uzņēmējdarbības veicināšanai 89 novadu pašvaldībām, kurās neietilpst 30 attīstības centri, kuru plānots īstenot kā papildinošo t.s. LEADER jeb CLLD pieejai. Šī atbalsta ietvaros būs iespējams gan būvēt infrastruktūru, gan piešķirt mikrokredītus uzņēmējiem.

(2) Pašvaldību ēku energoefektivitātes paaugstināšana (uz atbalstu var pretendēt visas pašvaldības konkursa kārtībā):

SAM 4.2.2. atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības plāniem sekmēt energoefektivitātes paaugstināšanu pašvaldību ēkās (kopējais indikatīvais finansējuma apjoms specifiskajam atbalsta mērķim – 31,39 milj. euro).

Papildus pašvaldībām būs iespējas pieteikties finansējumam citu nozaru ministriju atbalsta pasākumu ietvaros (pakalpojumu attīstība u.c.).

VARAM Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī, kā arī Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.- 2019.gadam nosaka nepieciešamību visās Latvijas pašvaldībās izstrādāt attīstības plānošanas dokumentus, ievērojot integrētu pieeju, koordinējot telpisko, tematisko un laika dimensiju un nodrošinot interešu saskaņotību starp visiem pārvaldes līmeņiem un ieinteresētajām pusēm. ITI var tikt izmantots kā instruments pašvaldību attīstības programmu īstenošanā, koordinējot ar dažādām jomām saistītas investīcijas kompleksai teritorijas attīstībai.

²⁰ ITI veido 3.3.2. palielināt privāto investīciju apjomu valsts un reģionālās nozīmes centros, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības infrastruktūrā atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības programmām (indikatīvi 32,79 milj. euro); 4.2.2. atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības plāniem sekmēt energoefektivitātes paaugstināšanu pašvaldību ēkās (indikatīvi 17,44 milj. euro); 5.6.2. teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām (indikatīvi 81,72 milj. euro); 7.6.1. attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā (indikatīvi 15,30 milj. euro); 8.1.2. uzlabot izglītības iestāžu tīklu pašvaldībās, pilnveidojot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi (indikatīvi 29,91 milj. euro); 8.1.3. modernizēt profesionālās izglītības iestādes, nodrošinot mācību vides atbilstību tautsaimniecības nozaru attīstībai un uzlabojot profesionālās izglītības pieejamību (indikatīvi 66,81 milj. euro).

Attiecīgi kā galvenais izaicinājums 2014.gadā ir Eiropas Savienības finansējuma piesaiste investīciju atbalsta pasākumiem pašvaldību attīstībai, sagatavojot detalizētākus nosacījumus atbalsta saņemšanai, sniedzot pašvaldībām nepieciešamo metodisko atbalstu vietējo pašvaldību attīstības programmu izstrādei, balstoties uz kurām pašvaldības saņems finansējumu, kā arī veicot darbu ar nozaru ministrijām, lai nodrošinātu nozaru atbalsta pasākumu atbilstību teritoriju vajadzībām.

Tāpat nozīmīgs izaicinājums ir plānošanas reģionu teritoriju attīstības plānošanas dokumentu izstrāde, t.sk. pakalpojumu teritoriālā izvietojuma noteikšana dokumentu ietvaros, kas kalpos par pamatu ieguldījumu pakalpojumu jomā koordinācijai teritorijās.

Lai izpētītu Latvijas pilsētu sociālās un ekonomiskās attīstības problemātiku un tendences, kā arī apzinātu to konkurētspējas potenciālu, vienlaikus aktualizējot Latvijas pilsētu specifisko problemātiku un nākotnes perspektīvu ES mērogā, VARAM 2014.gadā Tehniskās palīdzības projekta „Atbalsts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārziņā esošo horizontālo prioritāšu mērķu sasniegšanas nodrošināšanai” ietvaros plāno sagatavot ziņojumu par ES fondu 2007.-2013.gadam ieguldījumu mazo un vidēji lielo pilsētu izaicinājumu pārvarēšanā un attīstības iespēju īstenošanā un nepieciešamajām izmaiņām ES fondu ieguldījumu efektivitātes un kvalitātes uzlabošanai.